

ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษา ผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

พจนา นุ่มหิ้นต์
อุษา ตั้งธรรม
วาสนา ช้างม่วง
สุรีย์ สุทธิสังข์
วิภาดา กระจ่างโพธิ์
สัมภาษณ์ สุวรรณศิริ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินแผ่นดินประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

The Study of Culture Reservation and Tribe Fabric for Commercial
A Case Study Karieng's Fabric in the North Provinces

Pojana Numahan
Usa Thangtham
Wasana Changmuong
Suree Sutisung
Wipada Krajangpo
Sampas Suwankere

This Report is Funded by Rajamangala University of Technology
Phra Nakhon,
Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design
Year 2012

ชื่อเรื่อง : ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

ผู้วิจัย : พจนา นุ่มหันทน์ ผศ. อุษา ตั้งธรรม ผศ. วาสนา ช่างม่วง
ผศ. สุรีย์ สุทธิสังข์ วิภาดา กระจ่างโพธิ์ สัมภาษณ์ สุวรรณศิริ
สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
พ.ศ. : ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยงและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ แบบประเมินความคิดเห็น แบบประเมินผลงาน แบบประเมินการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กลุ่มผู้ประเมินผลิตภัณฑ์เป็นผู้สนใจ จำนวน ๑๐๐ คน และผู้รับการอบรม กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๒๕ คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มกะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ศึกษา ๓ กลุ่มมีวิถีวัฒนธรรมที่เหมือนกันในด้านศาสนา ภาษา ความเป็นอยู่ การแต่งกาย อาชีพ วัฒนธรรมประเพณี ถิ่นที่อยู่ ระบบครอบครัว แต่จะมีความแตกต่างในบางเรื่อง คือ กะเหรี่ยงที่ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะเป็นกะเหรี่ยงที่ใส่คอด้วยทองเหลืองเรียก กะเหรี่ยงคอยาว แต่บางคนก็เริ่มที่จะไม่ใส่แล้ว กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จะเริ่มใช้ชีวิตแบบคนเมือง รวมทั้งการแต่งกาย ส่วนกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จะใช้ชีวิตความเป็นอยู่แบบพอเพียง ทำนา รับจ้าง

ดังนั้นในส่วนของผ้าชนเผ่า ซึ่งมีการนำมาสวมใส่ที่คล้ายคลึงกัน ในงานพิธีต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าการพัฒนาผ้าชนเผ่า ควรพัฒนา ให้ได้รูปแบบเสื้อผ้าโดยการประยุกต์จากรูปแบบดั้งเดิม ใช้วิธีการ ๒ วิธี นำลายทอและวัสดุมาตกแต่ง ได้รูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ ผลการประเมินผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง พบว่า เสื้อรูปแบบที่ ๖ มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งโดยภาพรวม การตกแต่งรูปแบบ ลวดลาย มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๕

การประเมินการถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มผู้รับการอบรมเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความต้องการรับความรู้ ฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าให้มีความทันสมัย โดยยึดการอนุรักษ์ภูมิปัญญา เป็นแนวทางสร้างเศรษฐกิจของชุมชน ผลการประเมินพบว่า ผู้รับการอบรม เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า ๔๐ ปี อาชีพทำนา การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ก่อนการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับปานกลาง การตัดเย็บและตกแต่งเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับมาก หลังการอบรม มีความรู้ทั้ง ๓ ด้านเพิ่มขึ้น รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในระดับมาก ผู้เข้าอบรมต้องการฝึกอบรมครั้งต่อไปอยู่ในระดับมากที่สุด

- Title** : The Study of Culture Reservation and Tribe Fabric for Commercial
A Case Study Karieng's Fabric in the North Provinces
- Researchers** : Mrs.Pojana Numahan, Ms. Usa Thangtham, Ms. Wasana Changmuong
Ms. Suree Sutisung and Mrs. Wipada Krajangpo. Mr.Sampas Suwankere.
Garment Technology Faculty of industry Textile and Fashion Design RMUTP.
- Year** : 2012

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the ways of Karieng tribal culture, conserve and develop Karieng's fabric and transfer technology to the target groups. The research instruments consisted of the interview, the product prototype, the opinion evaluation, the performance evaluation, the training evaluation. The sample groups used for this study comprised Karieng of Tambon Sridongyen Amphur Chaiprakan in Chaingmai province, Karieng of Tambon Pangmoo Amphur Muang in Maehongson province, Karieng of Tambonkhanaechue Amphur Maeramad in Tak province. Groups of 100 people were interested in these products and 25 trainees of Karieng of Tambon Sridongyen Amphur Chaiprakan in Chaingmai. Statistics used were percentage, average and standard deviation.

The results revealed that 3 Karieng groups were the same culture ways in the religion, languages, the life ways, costumes, occupation, culture, tradition, residents and family systems. They were different from Karieng of Tambon Pangmoo Amphur Muang in Maehongson who wore a brass collar were called long neck Karieng but some people weren't wearing them in this day. Groups of Karieng Tumbon Khanechue Amphur Maeramad in Tak province will use the urban lifestyle and costumes. Groups of Karieng Tumbon Sridongyen Amphur Chaiprakan in Chiangmai will use in sufficient style, farmers and employees. All of them were similar to wear Karieng's fabric in ceremonies. The researchers concluded that the development of tribe's fabric were applied the costumes style from the origins. We used two methods: the striped fabric and decorative materials were made in ten patterns. The evaluation of Karieng's fabric product found that the sixth clothes pattern were the best suitable in decoration, the pattern and design averaged 4.45. and the transfer technology evaluation, trainees groups were Karieng of Tumbon Sridongyen Amphur Chaiprakan in Chaingmai province wanted to know, and practice to develop the modern garment pattern base on the conservative of wisdom and creation the economic communities. The assessment result found that the female trainees who were farmer's occupation, primary education, income less than 4,000 baht were over 40 years. Before training, they knew the Karieng garment design in moderate level. Sewing and decoration of Karieng garment were in high level. After

training, they knew more three things. They brought the knowledge to use in high level.
The trainees want to train the next time in the highest.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ประสบความสำเร็จเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่อนุเคราะห์ให้ใช้งบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูวพัทธ์ เอกตาแสง คณบดีคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น ที่ให้การสนับสนุน การดำเนินงานตลอดโครงการ ขอขอบคุณกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก นายกองค้การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้นำกลุ่มกะเหรี่ยง ตำบลปางหมู ผู้ใหญ่บ้านตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งผู้มีส่วนร่วมในผลสำเร็จของโครงการวิจัยนี้ สุดท้ายขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของผลงานวิจัยและเอกสารฉบับนี้

พจนา นุ่มหิ้นต์และคณะ
กันยายน ๒๕๕๕

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
นิยามศัพท์	๒
กรอบการวิจัย	๒
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
พื้นที่ที่ศึกษา	๓
ประวัติความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยง	๖
วัฒนธรรมประเพณีชนเผ่ากะเหรี่ยง	๑๔
การทอผ้ากะเหรี่ยง	๒๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	๓๙
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๙
การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล	๔๕
การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	
ศึกษาวิถิวัฒนธรรมชาติชนเผ่ากะเหรี่ยง	๔๘
อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง	๕๔
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผ้าชนเผ่า	๕๖
ผลประเมิน	๖๖
บทที่ ๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	๖๗
ข้อเสนอแนะ	๖๙
บรรณานุกรม	๗๐
ภาคผนวก ก.	
แบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยงสำหรับกลุ่มผู้สนใจ	๗๒
แบบประเมินผลงานสำเร็จ	๗๘
แบบประเมินการฝึกอบรม	๗๙
ภาคผนวก ข.	
ภาพร่างการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๘๓
กิจกรรมการสำรวจข้อมูล ในพื้นที่ที่ศึกษา	๘๔
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี	๙๐
ภาคผนวก ค.	
คณะผู้วิจัย	๙๒

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	๔
๒.๒ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๕
๒.๓ ตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	๖
๒.๔ ถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยง	๑๓
๒.๕ ชาวกะเหรี่ยง	๑๕
๒.๖ การบวงสรวงและเซ่นสังเวย	๒๐
๒.๗ การทำมาหากินของชาวกะเหรี่ยง	๒๑
๒.๘ การแต่งกายของชนเผ่ากะเหรี่ยง	๒๒
๒.๙ เสื้อผ้าของชนเผ่ากะเหรี่ยง	๒๓
๒.๑๐ การเลี้ยงช้างไว้ให้นักท่องเที่ยวเดินชมธรรมชาติ	๒๔
๒.๑๑ การทอผ้ากะเหรี่ยง	๒๕
๒.๑๒ ลวดลายผ้าซิ่นกะเหรี่ยง	๒๖
๒.๑๓ ลวดลายปักผ้ากะเหรี่ยง	๒๖
๒.๑๔ เครื่องทอผ้า	๒๗
๒.๑๕ การทอผ้ากะเหรี่ยง	๒๘
๒.๑๖ การทอเป็นลวดลาย	๓๐
๒.๑๗ การทอลวดลายโดยแทรกวัสดุ	๓๑
๒.๑๘ การย้อมสีธรรมชาติ	๓๓
๓.๑ เสื้อรูปแบบที่ ๑	๔๐
๓.๒ เสื้อรูปแบบที่ ๒	๔๑
๓.๓ เสื้อรูปแบบที่ ๓	๔๑
๓.๔ เสื้อรูปแบบที่ ๔	๔๒
๓.๕ เสื้อรูปแบบที่ ๕	๔๒
๓.๖ เสื้อรูปแบบที่ ๖	๔๓
๓.๗ เสื้อรูปแบบที่ ๗	๔๓
๓.๘ เสื้อรูปแบบที่ ๘	๔๔
๓.๙ เสื้อรูปแบบที่ ๙	๔๔
๓.๑๐ เสื้อรูปแบบที่ ๑๐	๔๕
๔.๑ พัฒนาชุมชนพาสารวจพื้นที่ห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	๔๘
๔.๒ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่กลุ่มกะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	๔๙
๔.๓ ที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	๔๙

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๔.๔ การแต่งกายของกะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	๕๐
๔.๕ การทอผ้าและผลิตภัณฑ์ชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่	๕๑
๔.๖ สภาพทั่วไปของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๕๒
๔.๗ อาชีพของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๕๓
๔.๘ สภาพทั่วไปของกลุ่มกะเหรี่ยงบ้านชะเนงจ้อ ตำบลชะเนงจ้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	๕๓
๔.๙ ผลิตภัณฑ์ผ้าของกลุ่มกะเหรี่ยงบ้านชะเนงจ้อ ตำบลชะเนงจ้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	๕๔

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ ผลิตภัณฑ์เสื่อผ้าต้นแบบเสื่อผ้ากะเหรี่ยง จากการออกแบบตัดเย็บ โดยอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ	๕๕
๔.๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ	๕๗
๔.๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ	๕๗
๔.๔ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ	๕๘
๔.๕ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๕๘
๔.๖ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา	๕๘
๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยง	๕๙
๔.๘ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบและ คุณภาพผลิตภัณฑ์เสื่อผ้ากะเหรี่ยง	๖๑
๔.๙ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ	๖๒
๔.๑๐ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ	๖๒
๔.๑๑ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ	๖๓
๔.๑๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๖๓
๔.๑๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา	๖๓
๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื่อผ้ากะเหรี่ยง	๖๔
๔.๑๕ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรม การพัฒนารูปแบบเสื่อผ้ากะเหรี่ยง	๖๕
๔.๑๖ แสดงคะแนนเฉลี่ยของผลงานสำเร็จในการปฏิบัติการตัดเย็บเสื่อผ้ากะเหรี่ยง	๖๖

บทที่ ๑ บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๑๑ รัฐมีนโยบายให้การบริหารราชการแผ่นดินซึ่งกำหนดไว้ ๒ ระยะ ระยะที่ ๑ เร่งดำเนินการเรื่องการสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค ส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ระยะที่ ๒ เป็นการบริหาร ๓ ปี โดยปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตตามพื้นที่ให้การศึกษา แก่ประชาชนกลุ่มผู้ยากไร้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะสร้างงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ตามนโยบายดังกล่าวคือ พัฒนาชุมชนให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสู่เชิงพาณิชย์ และยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาของกลุ่มชนไว้

ชนเผ่ากะเหรี่ยง เป็นชาวเขากลุ่มใหญ่ที่สุด กระจายอยู่แทบทุกจังหวัด และมีประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ ราชบุรี เชียงราย ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์ และสุโขทัย ชาวกะเหรี่ยงมีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญา สะสมมาจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องความเป็นอยู่ อาชีพ นิยมทอผ้าเอง โดยจะปลูกฝ้าย ปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมสีธรรมชาติ สร้างลวดลายด้วยการทอ การปักด้วยเส้นไหมและลูกเดือย สตรีชาวกะเหรี่ยงจะถ่ายทอดภูมิปัญญา กระบวนการผลิตผ้าทอให้กับลูกหลาน รวมทั้งการแต่งกายยังคงเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยงไว้

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงรับวัฒนธรรมจากภายนอก ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัฒนธรรม การแต่งกาย อาชีพ มีนักท่องเที่ยวเข้าไปสร้างสังคมใหม่ให้กับชนเผ่า จึงมีผลกระทบต่อชาวกะเหรี่ยงต้องพยายามอนุรักษ์ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาของชนเผ่า เพื่อเป็นจุดขายต่อไป

การทอผ้า การตัดเย็บ การย้อมสีเดิมของชาวกะเหรี่ยง และแนวทางการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพบนพื้นฐานความเชื่อและความศรัทธาเดิม ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ แต่ปัญหาประการสำคัญ คือทอได้ช้ามาก และเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้สมาธิ ความพยายาม รวมทั้งผ้ากะเหรี่ยงมีความกว้างไม่เกิน 20 นิ้ว การตัดเย็บจะต้องนำผืนผ้ามาต่อกัน โดยต้องออกแบบในการตัดเหลือเศษที่น้อยที่สุด จึงทำให้เสื้อของกะเหรี่ยงมีลักษณะตรง ๆ ไม่โค้งเว้าตามรูปร่าง ซึ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดในการพัฒนางาน ดังนั้นการอนุรักษ์ด้วยวิธีการทอ การออกแบบ พัฒนารูปแบบ จะต้องนำวัฒนธรรมความเชื่อผ่านกระบวนการเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณค่าสู่เชิงพาณิชย์ เพื่อให้ชุมชนมีรายได้สำหรับเลี้ยงชีพ เป็นช่องทางเดียวที่จะสามารถให้ภูมิปัญญา ดำรงอยู่ไม่สูญหายไปในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่เชิงพาณิชย์ ภูมิปัญญาผ้าทอกะเหรี่ยง โดยต่อยอดภูมิปัญญาผ่านกระบวนการวิจัย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามนโยบายของรัฐบาล และพันธกิจของมหาวิทยาลัยฯ ในการนำผลงานวิจัยที่มีองค์ความรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมมือ พัฒนาคชนในชาติให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ ส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ผลิตออกสู่เชิงพาณิชย์ ส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ ส่งเสริมการมีงานทำ การอนุรักษ์วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันในชุมชน อย่างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และเข้มแข็ง สามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง
๒. เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง
๓. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่กลุ่มเป้าหมาย

ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑. ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยงภาคเหนือ
๒. ได้พัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นเสื้อผ้ากะเหรี่ยงแบบประยุกต์
๓. ได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ให้สามารถปฏิบัติได้
๔. เป็นการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชน เพื่อมุ่งหวังสู่เชิงพาณิชย์ได้
๕. เป็นแนวทางในการต่อยอดงานวิจัยต่อไป

ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบทวัฒนธรรม การอนุรักษ์ผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยงภาคเหนือ ๓ พื้นที่ ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
๒. เพื่อพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง ในรูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าทอกะเหรี่ยงและเทคนิคการตกแต่งด้วยวัสดุ จากการออกแบบ
๓. เพื่อทำต้นแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง
๔. เพื่อนำผลงานวิจัยถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับชุมชนที่ต้องการสร้างผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่มในเชิงพาณิชย์ต่อไป ๒๕ คน ๑ ครั้ง

นิยามศัพท์

ผ้าทอกะเหรี่ยงภาคเหนือ หมายถึง ผ้าทอกะเหรี่ยงที่ศึกษาในกลุ่มตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

วิถีวัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง เกี่ยวกับผ้าชนเผ่าเพื่อพัฒนาให้สู่เชิงพาณิชย์

กรอบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ โดยการศึกษา วิเคราะห์ ออกแบบ ผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า โดยการอนุรักษ์รูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง และการตกแต่ง เพื่อเป็นแนวทางสร้างรายได้ให้กับชุมชน และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเสื้อผ้ากะเหรี่ยงจากการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบให้เป็นที่ต้องการของตลาด รวมทั้งประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ ในด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง โดยภาพรวมของแต่ละชิ้นงาน

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง วิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอ
กะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. พื้นที่ศึกษา
 ๒. ประวัติความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยง
 ๓. วัฒนธรรมประเพณีชนเผ่ากะเหรี่ยง
 ๔. การทอผ้ากะเหรี่ยง
 ๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๑. พื้นที่ศึกษา
 - ๑.๑ ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน สลับที่ราบเชิงเขา เป็นอำเภอที่มีภูเขาล้อมรอบถึง ๓
ด้าน ได้แก่ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม
อำเภอไชยปราการ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ โดยแยกออกจาก อำเภอฝาง
เนื่องจากปัญหาความห่างไกลตัวเมืองฝาง จึงจัดตั้ง "กิ่งอำเภอไชยปราการ" ประกอบด้วย ตำบลปงดำ
ตำบลศรีดงเย็น ตำบลแม่ทะลบ และตำบลหนองบัว ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๑

ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อดังนี้

อำเภอไชยปราการตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอฝาง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอแม่สรวย (จังหวัดเชียงราย)
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอพร้าว
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเชียงดาว และรัฐฉาน (ประเทศพม่า)

ภาพที่ ๒.๑ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : <http://maps.google.co.th>

๑.๒ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตำบลปางหมู เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น ๑๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ ๑ บ้านปางหมู หมู่ ๒ บ้านกุงไม้สัก หมู่ ๓ บ้านทุ่งกงมู หมู่ ๔ บ้านในสอย หมู่ ๕ บ้านใหม่ หมู่ ๖ บ้านสบป่อง หมู่ ๗ บ้านสบสอย หมู่ ๘ บ้านไม้แฉะ หมู่ ๙ บ้านไม้สะเป่ หมู่ ๑๐ บ้านพะโขโหล่ หมู่ ๑๑ บ้านขุนกลาง หมู่ ๑๒ บ้านซานเมือง หมู่ ๑๓ บ้านดอยแสง

ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อดังนี้

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ มีภูเขาและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำปาย เหมาะสำหรับการเกษตร

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต.หมอกจำแป่, ห้วยผา อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ผาป่อง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

ภาพที่ ๒.๒ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่มา : <http://maps.google.co.th>

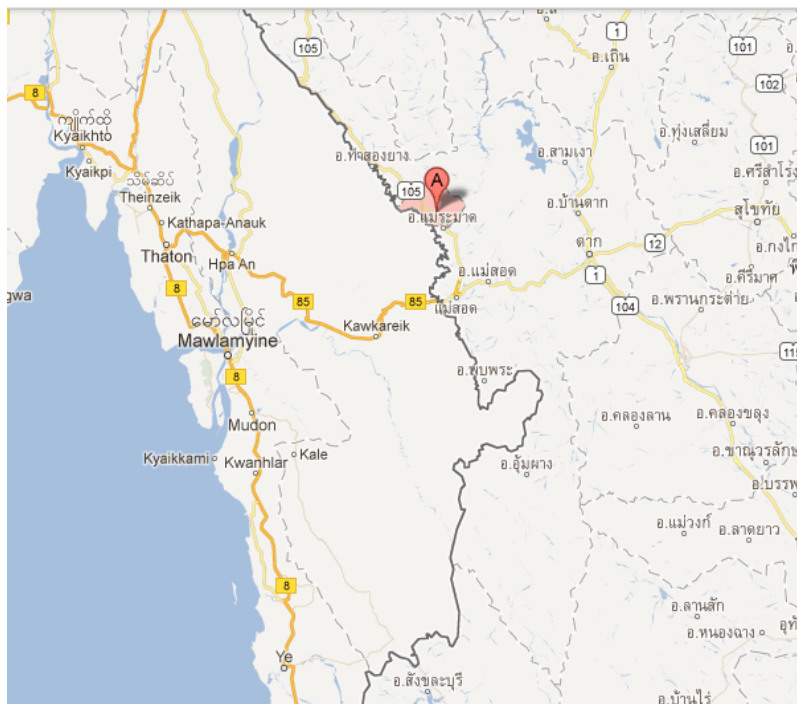
๑.๓ ตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ตำบลชะเนง้อ เดิมชะเนง้อเป็นภาษากะเหรี่ยงแปลว่า รั้งผึ้ง ทำรั้งที่ต้นไม้ใหญ่บริเวณลำห้วยที่ไหลผ่านตำบล จึงเรียกตำบลชะเนง้อ และประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา เผ่ากะเหรี่ยง และบางหมู่บ้านเป็นประชากรที่อพยพย้ายมาจากจังหวัดลำพูน อาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตร

ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อดังนี้

อำเภอแม่ระมาดมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าสองยาง อำเภออมก๋อย (จังหวัดเชียงใหม่) และอำเภอสามเงา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบ้านตาก
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองตากและอำเภอแม่สอด
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง (ประเทศพม่า)

ภาพที่ ๒.๓ ตำบลชะเนอจี อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
ที่มา : <http://maps.google.co.th>

๒. ประวัติความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงเป็นชนเผ่าที่จัดได้ว่ามีหลายเผ่าพันธุ์ หลายภาษา มีการนับถือศาสนาที่ต่างกัน แต่กะเหรี่ยงดั้งเดิมจะนับถือผี เชื้อเรื่องต้นไม้ป่าใหญ่ ภายหลังหันมานับถือพุทธ คริสต์ เป็นต้น กะเหรี่ยงมีถิ่นฐานตั้งอยู่ที่ประเทศพม่า แต่หลังจากถูกรุกรานจากสงคราม จึงมีกะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ประเทศไทย กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย กะเหรี่ยงสะกอ หรือที่เรียกนามตัวเองว่า ปากะญอ หมายถึงคน หรือมนุษย์นั่นเอง กะเหรี่ยงสะกอเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง โดยมีมิชชันนารีเป็นผู้คิดค้นดัดแปลงมาจากตัวหนังสือพม่า ผสมภาษาโรมัน กลุ่มนี้หันมานับถือศาสนาคริสต์เป็นส่วนใหญ่ กะเหรี่ยงโปว์นั้นเป็นกลุ่มที่ค่อนข้างเคร่งครัดในประเพณี พบมากที่สุดที่ อำเภอ แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอ อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และแถบตะวันตกของประเทศไทย คือ กะเหรี่ยงบเว พบที่ อำเภอ ชุนยวม แม่ฮ่องสอน ส่วนปะโอ หรือตองสูก็มีอยู่บ้าง แต่พบน้อยมากในประเทศไทย ชนเผ่า "ปากะญอ" เป็นชนเผ่าที่บอกกล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมานับร้อยนับพันเรื่อง เรียงร้อยเก็บไว้ในแนวของนิทาน อาจจะไม่ใช่หลักฐานที่แน่ชัด แต่ก็พยายามที่จะเล่าสืบทอดให้ลูกหลานได้รู้ ถึงความเป็นมาของเผ่าพันธุ์ และวัฒนธรรมของตัวเองเล่ากันตั้งแต่สมัยที่พระเจ้าสร้างโลก พระองค์ได้สร้างมนุษย์ คู่แรก คือ อตัม กับเอวา ทั้งสองคนได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสวน (เอเดน) ที่พระองค์ได้สร้างไว้ ทั้งสองได้ทำ ผิดกฎ ของสวรรค์ จึงถูกเนรเทศลงมาใช้กรรมอยู่ในโลกจนกระทั่งมีลูกหลานสืบเชื้อสายมาจนถึงทุกวันนี้

๒.๑ ตำนานชนเผ่ากะเหรี่ยง

ที่ตั้งของชนเผ่ากะเหรี่ยง ตั้งอยู่ที่ภูเขา "ทอทีปล่อก่อ" มีผู้เฒ่า "เทาะแมป่า" เป็นหัวหน้าหมู่บ้านสืบเชื้อสายมาจากลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง เมื่อที่ทำกินไม่พอเทาะแมป่าจึงพาลูกหลานอพยพย้ายถิ่นฐาน ระหว่างการเดินทางว่ากันว่าเทาะแมป่าเดินเร็วมากลูกหลานพากันหยุดพัก เทาะแมป่าไม่สนใจลูกหลาน พยายามที่จะเดินไปข้างหน้าเรื่อยๆ จนมาหยุดตามที่ต่างๆ แถบแถวลุ่มน้ำสาละวินบ้าง ลุ่มน้ำอิระวดีบ้าง กระทั่งสืบเชื้อสายเผ่าพันธุ์ จนมาถึงทุกวันนี้มีกะเหรี่ยง อาศัยอยู่กระจัดกระจาย ทั่วไปในเขตพม่า ตลอดจนในเขตภาคเหนือ และตะวันออกของประเทศไทย เอกสารบางชนิดระบุว่าคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน เมื่อถูกขับไล่หนี ลงมาตั้งหลักในระหว่างกลางเขตพม่ากับมอญ ต่อหลังถูกพม่าบีบ ต้องอพยพอยู่บนภูเขา เอกสารบางชิ้นระบุว่าคนกะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยล้วนมาจากพม่าทั้งสิ้น เพียงแต่ ไม่มีเอกสารยืนยันว่าเข้ามาอยู่เมื่อใด แต่สันนิษฐานว่าเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย บ้างก็ว่าในดินแดนล้านนา หรือก่อนโยนกับด้วยซ้ำ นั้นหมายถึงการกำเนิดเมืองเชียงใหม่ (njoy,๒๕๕๒)

จากเอกสารสืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวคือ ตำนานกะเหรี่ยงไว้ดังนี้

กะเหรี่ยงเผ่าโป้ว มีเรื่องเล่าว่านานมาแล้วสองพี่น้องชายหญิง ผู้ชายเป็นที่ชื่อลาเนียนผู้หญิงเป็นน้องชื่ออาม่อง อยู่ในเขตปันมะนาต ตอนใต้ของเมืองมณฑลทะเล เป็นคนซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผีภูเขาหลวง ได้อาหารมาก่อนรับประทานจะเช่นผีภูเขาหลวงก่อนเสมอ ผีภูเขาหลวงชอบใจจึงตอบแทนด้วยกลองยาววิเศษ ซึ่งเมื่อต้องการสิ่งใดตีกลองแล้วจะได้สมปรารถนาวันหนึ่งลาเนียนตีกลองได้เม่นมาตัวหนึ่ง จึงผ่าแบ่งให้อาม่องน้องสาวครึ่งหนึ่งแต่อาม่องไม่รอบคอบถูกขมเฒ่าแทงมือบาดเจ็บสาหัส ก็โกรธหาว่าพี่ชายเอาสัตว์ขมเฒ่ามาให้ จึงลอบเปลี่ยนหนังหุ้มกลองเสียใหม่ ส่วนหนึ่งเก่าก็โยนทิ้งแม่น้ำไป กลองก็หมดความศักดิ์สิทธิ์ลาเนียนตีกลองไม่ได้ผล และทราบเรื่องการกระทำของน้องสาวก็โกรธ จึงหนีไปทางทิศเหนือตามลำพัง อาม่องถูกพี่ชายทอดทิ้งก็พเนจรติดตามหาพี่ชายจนหลงทางไปอยู่เมืองลา และได้แต่งงานกับชายหนุ่มต่างเผ่า บุตรหลานเกิดมาเป็นตระกูลกะเหรี่ยงสะกอและโป้วจนถึงทุกวันนี้กะเหรี่ยงแดงเรียกตนเองว่า “กะยา” มีตำนานเล่าว่า บริเวณเมืองง่วนต่องปี (อยู่ด้านใต้เมืองหลอยก่อ รัฐกะยา) เป็นถิ่นที่อยู่ของนางนก หรือกินรี ซึ่งมีท่อนบนเป็นสตรีสาวรูปร่าง ลำตัวและเท้าเป็นนก มีปีกมีหาง มีชายหนุ่มต้นตระกูลชาวกะยาไปพบเข้าเกิดรักใคร่ร่วมคู่เป็นสามีภรรยา มีบุตรหลานสืบต่อมาเป็นกะเหรี่ยงแดง หรือบวอยตราบเท่าทุกวันนี้ชาวกะเหรี่ยงแดงถือว่าตนเป็นลูกหลานกินรี จึงมักเดินทางไปนมัสการบรรพบุรุษของตนเสมอ และเวลาตายจะหันศีรษะศพไปทางทิศเมืองง่วนต่องปีเสมอ

กะเหรี่ยงแดงเป็นเผ่าที่กล้าแข็ง สมัยที่จะละผ้อเป็นผู้ปกครองดินแดนแคว้นกะยา เคยรบกันเจ้าอุปราชหอหน้าแห่งเมืองนครเชียงใหม่ เมื่อไม่สามารถชนะกันอย่างเด็ดขาด จึงทำสัตย์ปฏิญาณสงบศึก โดยฆ่ากระบือเผือก ๑ ตัว ใช้โลหิตกระบือเผือกผสมสุราเป็นน้ำสาบานใส่ในขากระบือผลัดกันดื่ม โดยมีคำสัตย์ปฏิญาณเป็นสนธิสัญญาไมตรีต่อกัน (ไม่บันทึกเป็นตัวอักษร) และรักษาอย่างมั่นคงตราบเท่าทุกวันนี้ว่า “ตราบใดแม่น้ำคง (สาละวิน) บแห่งหาย เขาควายบ่อชื่อ (ตรง) ถ้าหลวงยังบ่ยุบ เมืองนครเชียงใหม่กับเมืองยางแดง จะต้องเป็นไมตรี ไม่รุกรานกันตราบนั่น”

๒.๒ ประวัติความเป็นมา

กะเหรี่ยงในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีชาวกะเหรี่ยง ๑,๙๙๓ หมู่บ้าน ๖๙,๓๕๓ หลังคาเรือน ประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๓๕๒,๒๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘๐ ของจำนวนประชากรชาวเขาในประเทศไทย อาศัยอยู่ใน ๑๕ จังหวัด ของภาคเหนือและภาคตะวันตก ได้แก่ กาญจนบุรี, กำแพงเพชร, เชียงราย, เชียงใหม่, ตาก, ประจวบคีรีขันธ์, เพชรบุรี, แพร่, น่าน, แม่ฮ่องสอน, ราชบุรี, ลำปาง, ลำพูน, สุโขทัย, สุพรรณบุรี และอุทัยธานี คำว่า กะเหรี่ยง กะเหริน สันนิษฐานว่า มาจากภาษามอญที่ใช้เรียก ชาวปกากะญอ(ส่วนมากเป็นกะเหรี่ยงพุทธ) โดยออกเสียงว่า เกรียง หรือ เกรียน แปลว่า เรียบ ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า ปกากะญอ ซึ่งแปลว่า คนที่มีชีวิตเรียบง่ายสมถะ ในภาษาไทย ใช้คำว่า เกรียง เป็นชื่อเครื่องมือช่างปูนที่ใช้ในการฉาบผิวให้เรียบ และ เกรียน คือ ลักษณะของการตัดผมอย่างสั้นเรียบง่าย และอาจมีความเชื่อมโยงกับ ชื่อกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานที่มีอยู่ใน ธิเบต เนปาล ที่เรียกว่า กะยูปา หรือ ปากะญู ซึ่งมักแต่งกายด้วยชุดสีขาว และมีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายสมถะ ซึ่งความเชื่อนี้อาจแพร่หลายเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิเมื่อกว่าพันปีก่อน กะเหรี่ยงมีด้วยกันหลายกลุ่มย่อย และมีชื่อเรียกต่างๆ กัน ทั้งยังมีประเพณี ความเชื่อ ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันด้วย

ลักษณะบุคคลกะเหรี่ยงกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย

กะเหรี่ยงที่พบในประเทศไทยแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะภาษาและความเป็นอยู่ได้ ๔ กลุ่ม ได้แก่ (www.baanjomut.com)

กะเหรี่ยงสะกอ (Sgaw Karen) คนไทยในภาคเหนือเรียกกะเหรี่ยงสะกอว่า “ ยางขาว ” นอกจากนี้ ยังมีคำอื่นที่ใช้เรียกกะเหรี่ยงสะกอ ได้แก่ “ ยางกะเลอ ยางป่า ยางเปียง ” กะเหรี่ยงสะกอเรียกตัวเองว่า “ ปากะญอ ” เป็นกะเหรี่ยงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีจำนวนประชากรประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน อาศัยอยู่ในจังหวัดตาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

กะเหรี่ยงโป (Pwo Karen) คนไทยในภาคเหนือเรียกกะเหรี่ยงโปว่า “ พล่อ “ หรือ “ โพล่ง ” บ้างก็เรียกว่า “ ยางเต้าเต้ ยางบ้าน “ กะเหรี่ยงโปมีจำนวนประชากรเป็นที่สองรองจากกะเหรี่ยงสะกอ คือประมาณ ๗๐,๐๐๐คน อาศัยอยู่แถบจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง กำแพงเพชร ตาก อุทัยธานี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ คนส่วนมากมักเข้าใจว่ากะเหรี่ยงสะกออาศัยอยู่เฉพาะทางภาคเหนือ และกะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่เฉพาะทางภาคตะวันตกเท่านั้น แต่แท้ที่จริงแล้วจะพบกะเหรี่ยงทั้งสองกลุ่มอยู่ในจังหวัดเดียวกัน แต่แยกหมู่บ้านไม่ปะปนกัน เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโป โดยกะเหรี่ยงสะกอมีมากที่อำเภอแม่แจ่ม และกะเหรี่ยงโปมีมากที่อำเภอมก๋อย นอกจากนี้ในจังหวัดลำพูนซึ่งอยู่ในภาคเหนือกลับมากะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่หนาแน่น โดยเฉพาะที่อำเภอลี้ ทางภาคตะวันตกมีกะเหรี่ยงโปอาศัยอยู่หนาแน่นก็จริง แต่ก็พบกะเหรี่ยงสะกอที่จังหวัดกาญจนบุรีเช่นกัน

กะเหรี่ยงคะยา (Kayah Karen), แบริ (Bre) หรือ บเว (Bwe) คนไทยภาคเหนือและไทยใหญ่เรียกเรียกกะเหรี่ยงคะยาว่า “ ยางแดง ” ตามการแต่งกายของหญิงที่แต่งงานแล้วซึ่งนิยมใส่เสื้อและนุ่งซิ่นซึ่งทอแซมด้วยสีแดง

การเรียกชื่อตามสีของเครื่องนุ่งห่มทำให้เกิดความใจผิด และเรียกกะเหรี่ยงโปว่า “ ยางแดง ” เช่นกัน เพราะมีการแต่งกายด้วยสีแดงในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ก็ยังพบคำว่า “ กะเหรี่ยงแดง ” ใช้เรียก

กะเหรี่ยงคะยาเช่นกัน กะเหรี่ยงคะยามีจำนวนประชากรประมาณ ๑,๕๐๐ คน อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านห้วยเสือเต่า หมู่บ้านห้วยเตือ และหมู่บ้านขุนห้วยเตือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กะเหรี่ยงตองสุ/ตองตุ (Taungthu Karen) หรือปาโอ/พะโอ (Pa-O) พม่าและไทยใหญ่เรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ตองสุ” ซึ่งหมายถึง “ชาวเขา” ผู้หญิงกะเหรี่ยงตองสุใส่ชุดสีดำ จึงมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษว่า “Black Karen” หรือ “กะเหรี่ยงดำ” กะเหรี่ยงตองสุมีจำนวนประชากรน้อยมากประมาณ ๖๐๐ คน อาศัยอยู่ในไม่กี่หมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน *หมายเหตุ นอกเหนือจากกะเหรี่ยง ๔ กลุ่มที่กล่าวไปแล้วนี้ ยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มเล็กๆ ที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทย และเป็นที่ยึดกันดี คือ ปาดองหรือ กะเหรี่ยงคอยาว และล่าสุดที่ตามหลังปาดองมาคือกะยอ หรือ กะเหรี่ยงหุยาว ในงานชิ้นนี้ จะกล่าวเฉพาะกะเหรี่ยงสะกอซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด

ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับประเทศไทย

ชนชาติกะเหรี่ยง ซึ่งชนชาติไทยในรัฐฉานและชาวมณฑลพายัพรวมกันเรียกพวกเขาว่า “ยางแดง” อีกชนเผ่าหนึ่งเราเรียกพวกเขาว่า “ยางขาว” และพวกเขาเองซึ่งเป็นยางแดง เรียกชนชาติของเขาเองว่า กะยา พวกเขาเรียกชนชาติของเขาว่า “ก่อหูละ” กะเหรี่ยงยางแดง และกะเหรี่ยงยางขาว แบ่งออกเป็นสองพวกด้วยกัน (www.oknation.net)

ความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติกะเหรี่ยงขาวกับกะเหรี่ยงแดงนั้น ได้มีปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์และพงสาวดารของเมืองเชียงใหม่ ในต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ในรัชสมัยดังกล่าวนี้ ตรงกับปีเถาะ พ.ศ. ๒๓๒๖ ขณะนั้นเมืองเชียงใหม่ได้ตกอยู่ในความปกครองของพระมหากษัตริย์ไทย แห่งกรุงสยาม ในสมัยดังกล่าวนี้ พระเจ้าบรมราชาธิบดีกาวิละยังทรงมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาวชิรปราการ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่อยู่ในขณะนั้น พระอนุชาของพระองค์ มีสองพระองค์คือ พระเจ้าเชียงใหม่ช้างเผือกธรรมาลังกา (พระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๒) ยังมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาอุปราชมืองเชียงใหม่และเจ้าเศรษฐีคำฝั้น ซึ่งยังมีบรรดาศักดิ์เป็น พระยารัตนหัวเมือง เมืองเชียงใหม่ พระเจ้ากาวิละ ได้ออกจากเมืองนครลำปาง เพื่อมารับตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในขณะนั้นเมืองเชียงใหม่ยังเป็นป่ารก มีป่าไม้เคลือบคลุมหนาแน่น อีกทั้งกำลังผู้คนก็มีน้อย ไม่น่าพอที่จะรักษาพื้นที่อันกว้างใหญ่ของตั้งเมืองได้ จึงได้หยุดกำลังทัพจัดตั้งเมืองอยู่ที่บ้านป่าซางเมืองลำพูน ซึ่งมีสภาพเป็นป่าเช่นเดียวกับเมืองเชียงใหม่ในขณะนั้นเช่นกัน

ในกาลครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งให้พระอนุชาทั้งสองพระองค์ของพระเจ้ากาวิละ มารับตำแหน่งเป็นพระยาอุปราชมืองเชียงใหม่และพระยารัตนหัวเมืองในเมืองเชียงใหม่ร่วมกับพระเชษฐาด้วย

ในปีเถาะ พ.ศ. ๒๓๒๖ พระเจ้ากาวิละกับพระอนุชาทั้งสองพระองค์ได้ทรงสืบทราบข่าวทางด้านเหนือขึ้นไปนั้นเป็นดินแดนที่อุดมไปด้วยป่าไม้สักซึ่งขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นตลอดสองแนวฝั่งแม่น้ำคง (สาละวิน) โดยมีชนชาติเผ่ากะเหรี่ยงยางแดง อยู่ทางด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำทางด้านทิศตะวันตกมีชนชาติเผ่ากะเหรี่ยงขาวอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แต่กะเหรี่ยงยางแดงและกะเหรี่ยงยางขาวทั้งสองชนชาตินี้มิได้ขึ้นกับชนชาติพม่าแต่อย่างใด ได้ตั้งเมืองเป็นอิสระปกครองตนเองเรื่อยมา

ภูมิประเทศของเมืองยางแดงนี้ เคลือบคลุมไปด้วยป่าไม้สัก ซึ่งเป็นการยากต่อการรุกรานของชนชาติพม่า ประกอบกับดินแดนของชนสองเผ่านี้เป็นชัยภูมิด้านหน้าของเชียงใหม่ ซึ่งถ้าพม่าจะยกทัพเข้ามาตีเมืองเชียงใหม่ จะข้ามน้ำสาละวินมาได้อย่างรวดเร็ว

จากแผนการป้องกันชาติบ้านเมืองดังกล่าวพี่น้องทั้งสามองค์ได้นำปัญหานี้มาปรึกษาหารือกันและ ได้ตกลงกันว่า จะต้องเจริญสัมพันธ์ไมตรี ผู้มิตรต่อกันไว้ดีกว่า ทั้งนี้จะได้พึ่งพาชนชาติกะเหรี่ยงแดง ทางด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งเป็นดินแดนผืนเดียวกันกับอาณาจักรล้านนาไทย ให้เป็นเมืองหน้าด่านของเมืองเชียงใหม่ด้วย จึงได้ตกลงมอบให้พญาสามล้าน ผู้เป็นทั้งนักรบและนักรงทหาร โดยนำถ้วยชาม ๖๐ ชิ้น ผ้าแพรและหนังสือ เป็นทูตสันถวไมตรี เดินทางออกจากเมืองเชียงใหม่พร้อมคณะ ถึงบ้านห้วยตาดเป็นอันดับแรก ซึ่งต่อมาภายหลังบริเวณบ้านเหล่านี้ ได้กลายเป็นแหล่งชุมชนที่หนาแน่น และได้กลายเป็นเมือง กันตะระวดี บรรดาเมืองเล็กเมืองน้อยในบริเวณใกล้เคียงต่างมีความเจริญขึ้นตามลำดับ

เจ้าแสนตาดดำ ประมุขกะเหรี่ยงแดงในขณะนั้น ได้ต้อนรับคณะทูตจากเมืองเชียงใหม่ด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง พร้อมกับรับของที่ระลึกจากพระเจ้ากาวิละแห่งเมืองเชียงใหม่ ที่มอบฝากคณะทูตสันถวไมตรีมาให้ ได้แก่ ถ้วยชาม ผ้าแพร และของใช้ที่จำเป็นอีกจำนวนหนึ่ง จากนั้นได้กรุณาแนะนำหัวหน้าชาวเมืองเชียงใหม่, ลำพูน ซึ่งอพยพลี้ภัยมาตั้งรกรากในถิ่นกะเหรี่ยงแดงจำนวนหลายร้อยครอบครัว ตามบริเวณฝั่งแม่น้ำสาละวินหลายแห่งด้วยกัน พร้อมกันนั้นได้จัดกำลังทหารกะเหรี่ยงแดงให้เข้าร่วมในการเดินทางไปเกลี้ยกล่อมนายบ้าน นายแขวงบ้านตองโผะ(ตองปุ) ซึ่งเดิมที่มีรกรากอยู่ในเมืองเชียงใหม่ ขอให้อพยพกลับไปยังถิ่นเดิม พร้อมกับรับรองให้ความปลอดภัยและความอบอุ่นแก่พวกเขาเหล่านั้นเป็นอย่างดี หัวหน้าชาวบ้านตองโผะก็ได้รวบรวมพรรคพวกเดินทางอพยพมาแต่โดยดี โดยกลับมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านป่าซาง จึงเป็นการเพิ่มพลเมืองเป็นอันดับแรก ตามแบบฉบับของพระเจ้ากาวิละที่มีนโยบาย เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง

เจ้าแสนหลวงได้ถือโอกาสชักชวน เจ้าอุปราชาธรรมลังกา และคณะให้เดินทางไปพบ เจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อ พ่อเมืองทลาง (ผาปูน) เพื่อสนับสุนนในการปลุกสัมพันธ์ไมตรีต่อกันด้วย

เมื่อเดินทางมาถึงทลางแล้ว เจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อได้ทราบเจตจำนงทางเมืองเชียงใหม่ ขึ้นมาเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีด้วย มีความปริตาปราโมทย์เป็นอย่างมาก ได้จัดอาหารเลี้ยงต้อนรับเจ้าอุปราชาธรรมลังกาและคณะอย่างเต็มที่ตลอดจนที่พักในคุ้มหลวงด้วย

เมื่อได้กล่าวถึงเมืองจนเป็นที่เข้าใจกันดีแล้ว เจ้าอุปราชาธรรมลังกาและเจ้ารัตนเมืองแก้วคำฝั้นได้จัดพิธีมอบสิ่งของกำนัลอันเป็นที่ระลึกจากเจ้าเมืองเชียงใหม่เป็นถ้วยชาม ๓๐ ชิ้น ผ้าแพรหลายพับให้กับเจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อพ่อเมืองทลาง(ผาปูน)

เมืองทลาง (ผาปูน) นี้เป็นเมือง ๆ หนึ่งที่มีผู้คนจากเชียงใหม่ ลำพูน อพยพหลบหนีภัยพม่าเข้าศึก เป็นจำนวนมากและได้รับความอยู่เย็นเป็นสุขโดยถ้วนหน้า ซึ่งเจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อได้ให้ความเมตตาปราณีเช่นคนชาติกะเหรี่ยงเหมือนกัน

วันต่อมา เจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อ พ่อเมืองทลาง ได้จัดพิธีร่วมน้ำสาบานเป็นมิตรไมตรีต่อกันตามธรรมเนียมของเขาระหว่างเมืองกะเหรี่ยงและเมืองเชียงใหม่ขึ้น โดยได้ปลุกประรำพิธีขึ้นหลังหนึ่งที่ทำน้ำเมืองทลางเรียกว่า ทำสะยา พิธีได้เริ่มขึ้นโดยเจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อได้สั่งให้ลัมกระบือตัวใหญ่ที่สุด อ้วนพีสมบูรณ์ที่สุด ที่มีในเมือง ๑ ตัวเพื่อเข้าพิธี ได้ฆ่าแหละตัดเขากะบือผ่าออกเป็น ๒ ซีกด้วยกัน แล้วยื่นซีกหนึ่งให้เจ้าอุปราชาธรรมลังกาถือเอาไว้ซีกหนึ่ง เพื่อแทนชาวเชียงใหม่ทั้งมวล เจ้าฟ้าน้อยระภาพ่อได้ขอให้เจ้าอุปราชาธรรมลังกา และที่ประชุมได้กล่าวสัจจะปฏิญาณต่อกันไว้ว่า “ตราบไตแม่น้ำคงไม่หาย เขาควายไม่ซื้อ ถ้าช้างเผือกไม่ยุบเมืองย่างแดงกับเมืองเชียงใหม่ ยังเป็นไมตรีกันตราบนั่น...” ทั้งสองฝ่ายได้กล่าวเป็นภาษาของตนและต่างเก็บเขากะบือรักษาไว้ ถือเป็นวาจาสัตย์ที่มีต่อกันสืบต่อไปในภายภาคหน้า

เจ้าฟ้าเชียงใหม่ทรงพักผ่อนที่นั่นจนกระทั่งสุนัขของพระองค์กลับมาหาเอง จากนั้นทั้งสองก็พากันออกเดินทางล่าเสียดต่อไป การเดินทางมุ่งสู่ทิศตะวันออก แล้วก็ไปถึงถ้ำแห่งหนึ่งและทรงนั่งพักผ่อนในถ้ำแห่งนั้น ถ้ำแห่งนี้และบริเวณที่ราบริบอบ ๆ ถูกเรียกว่า “เมืองเหล่อบู่” แปลว่า “เมืองถ้ำ” และต่อมาได้เพี้ยนไปเป็น “เมืองลำพูน” (ปัจจุบันคือจังหวัดลำพูน) มาจนถึงทุกวันนี้

หลังจากหายเหนื่อยแล้วก็เริ่มล่าเสียดต่อไป จนกระทั่งมาถึงหน้าผาแห่งหนึ่ง สุนัขตามล่าเสียดตามซอกผาซอกหินแต่ก็ไม่พบ ณ สถานที่แห่งนี้ได้กลายเป็นเมืองที่มีชื่อว่า “เมืองเลปา” แปลว่า “เมืองหน้าผา” ซึ่งทีหลังเพี้ยนไปเป็น “เมืองลำปาง” (ปัจจุบันคือจังหวัดลำปาง) จนถึงทุกวันนี้

การล่าเสียดไม่ได้ผลสำเร็จเพราะร่องรอยหายไป ณ ผาแห่งนี้ ดังนั้นเจ้าฟ้าเชียงใหม่จึงหันกลับมุ่งหน้าขึ้นสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงและได้ตั้งรกรากอยู่ที่นั่น สุนัขตัวเก่งของเจ้าฟ้าเชียงใหม่ก็สิ้นลมหายใจ ณ ที่แห่งนี้ เล่าขานกันว่าก่อนสุนัขตัวนั้นจะสิ้นใจตาย เท้าสี่ข้างเหยียบลงบนหลังเต่าข้างละหนึ่งตัว หางสอดเจ้ารูลิ้ม ปากคาบตะกวด ตาเหลือบไปยังรังผึ้ง เจ้าฟ้าเชียงใหม่ได้ฝังศพของสุนัขของท่านตัวนี้ ณ บริเวณที่ตั้งวัดเจติยหลวงในปัจจุบัน

จากนั้นเจ้าฟ้าเชียงใหม่ก็ทรงสร้างบ้านเรือนที่นั่น ภายหลังมีผู้คนเข้ามาตั้งรกรากสมทบมากขึ้นจนกลายเป็นเมืองใหญ่ เจ้าฟ้าเชียงใหม่ทรงตั้งชื่อเมืองว่า “เหวกี่แม” แปลว่า “เมืองหม่าย” ต่อมามีคนต่างแดนซึ่งเป็นพวกคนจีน (เจ๊ก) เข้ามาค้าขายและสามารถยึดครองที่ดินอย่างกว้างขวางและกลายเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจอย่างสูง ถึงกับเปลี่ยนชื่อเมืองจาก “เหวกี่แม” ไปเป็น “เมืองเจ๊กใหม่” ซึ่งต่อมาเพี้ยนไปเป็น “เมืองเชียงใหม่” มาจนถึงปัจจุบัน

ตำนานเมืองเชียงใหม่ (เหวกี่แม) ถูกบันทึกไว้ในบทกล่าวนำของชนเผ่าปกากะญอมากมาย ดังตัวอย่างที่ยกมาดังนี้

- พอ เจ โบะ พระ เลอ ก็ แม ดอกไม้บานที่เมืองเชียงใหม่

พระ ลอ หล่า แก เลอ ปกา แว บานสะพรั่งที่สุดก็เป็นของคนอื่น

- เหวก เล ก็ แม อะ หน้า บอ เมืองหน้าผาแลดูเหลืออร่าม (กำแพงเมืองสีทอง) เลอ เปลอ หม่ ยวา หล่อ ฉ่ นอ เป็นที่ประทับของพระเจ้าในอดีต

๒.๓ ถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าปกากะญอ

๒.๓.๑. หมู่บ้าน ชนปกากะญอส่วนใหญ่ในเมืองไทยตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ตามชายเขาที่ต่ำลุ่มกว่าผาอื่น ๆ และมีชื่อเสียงในการทำเกษตรกรรมแบบแล้วเผาโดยมีแบบแผนที่ทำกันมาดังนี้

- ทำนา ทำไร่ เพียงฤดูเดียว แล้วพักดินห้าถึงสิบสองปี
- เผาถางดินแล้วเผาต้นไม้ใบหญ้าโดยกันมิให้ลุกลามไหม้ป่าโดยรอบอย่างพิถีพิถัน
- รักษาป่าบนดอยเหนือบริเวณที่เพาะปลูกอย่างดี ไม่ตัดไม้หรือทำลายกล้าใหม่เลย
- ถอนวัชพืชและไม้ไถนา (ไม้พลิกหน้าดิน) ก่อนเพาะปลูก

ด้วยวิธีการนี้จึงสามารถรักษาคุณภาพของดินให้อุดมอยู่ได้นานและเมื่อพักดินก็มักไม่มีปัญหาเรื่องหญ้าคาขึ้นในนา น่าเสียดายที่ปัจจุบันปัญหาเรื่องจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและที่ดินทำกินน้อยลงทำให้ชนปกากะญอหมดโอกาสเปลี่ยนบริเวณเพาะปลูกและพักดินนาน ๆ จึงไม่ได้ดินที่อุดมเช่นแต่ก่อน หมู่บ้านปกากะญอบนดอยเติบโตขยายบริเวณออกไปทุกที่เริ่มจากหนึ่งไปสอง เพราะจำนวนพลเมืองในแต่ละหมู่บ้านเพิ่มเป็นสองเท่าทุกกระยะ ๒๔ ปี ขณะที่พลเมืองเพิ่มผู้คนที่ต้องออกไปหาที่ทำกินไกลออกไปจากหมู่บ้านทุกขณะจนเดินไปกลับไม่ไหวต้องย้ายบ้านช่องไปอยู่ใกล้ที่ทำกินจึงเกิดเป็นหมู่บ้านย่อยล้อมรอบหมู่บ้านใหญ่และโยกย้ายการปกครองกับหมู่บ้านใหญ่ นอกจากพวกที่ทำนาค้าอยู่ในที่ลุ่มซึ่งจะตั้งระบบการปกครองของตนเองไม่ขึ้นกับใครบางครั้งก็มีเหตุที่หมู่บ้านต้องย้าย เช่น พระประจำหมู่บ้าน

สิ้นชีวิตแต่ก็ไม่ย้ายไปไกลจากที่เดิมนัก บางทีกระเถิบไปสองสามเมตร เอาเป็นพิธีเท่านั้น เมื่อไม่ต้องย้ายไปไกล ก็ไม่ต้องสละละทิ้งสมบัติพัสถานที่สะสมไว้ จึงสามารถทำเกษตรถาวรเช่น ทำสวนขนุน มะม่วงหรือผลไม้ตระกูลส้ม สามารถทำสวนครัวใหญ่พอเก็บของขาย ทำไร่ยาสูบซึ่งติดกันไกลกับสภาพของชาวเขาเผ่าอื่น ๆ การเข้าไปเป็นสมาชิกใหม่ของหมู่บ้านนั้น ต้องได้รับอนุญาตจากพระและผู้เฒ่าผู้แก่ประจำหมู่บ้านที่เรียกว่า “ฮี โห่” เสียก่อนแล้วจึงทำพิธีเซ่นไหว้เจ้าที่ แต่ก่อนจะชื่นชมต้อนรับสมาชิกใหม่ของหมู่บ้าน เพราะยังมีคนมากที่ยังอ่อนหนาผาค้าง แต่หลายปีล่วงมาแล้วที่คนทำกินชักไม่พอ ทั้งพระและผู้เฒ่าจึงไม่ค่อยปลื้มกับการรับสมาชิกใหม่เหมือนเมื่อก่อน

๒.๓.๒. บ้านและครัวเรือน ชนปกากะญอสร้างบ้านใต้ถุนสูงแบบต่าง ๆ พื้นและฝาพาดหลังคามุงจากหรือตองติง ใต้ถุนนั้นเป็นที่นั่งเล่นและทำกิจกรรมเช่น ตำข้าว ฝ้าย ฟืน เลื่อยไม้ ในเวลากลางวันกลางคืนก็จะต้อน หมู ไก่ และวัว ควายเข้าล้อมไว้ที่ใต้ถุนนี้ พ่อบ้านที่ดีก็มักจะผูกชิงช้าไว้ใต้ถุนให้ลูกเล่น

บ้านชนปกากะญอแท้มีห้องเดียว สมาชิกของครอบครัวปูเสื่อนอนกันรอบเตาผิง ซึ่งอยู่กลางห้อง อาจมีการกั้นบังตาเป็นสัดส่วนให้ลูกสาววัยกำลังโตอยู่รวมกันมุมหนึ่งของห้อง

ยุ่งฉางเก็บข้าวเปลือกและพืชผลสร้างต่างหากจากตัวบ้านแต่จะต้องอยู่ต่ำกว่าตัวบ้านแต่จะต้องไม่อยู่หน้าหรือหลังบ้าน หากอยู่เยื้องกันและหากบ้านอยู่บนไหล่เขา ยุ่งฉางก็จะต้องอยู่ต่ำกว่าตัวบ้าน ถ้าสร้างติดไปจากธรรมเนียมที่ว่านี้เชื่อว่าจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้นในครอบครัวได้

การสร้างบ้านเรือนมีธรรมเนียมอยู่ว่าญาติข้างมารดาจะอยู่รวมกลุ่มกัน ไม่ควรมีคนอื่นมาสร้างบ้านแทรกกลางบ้านให้ผีบ้านผีเรือนชดใจ จะต้องไม่สร้างบ้านสามหลังในลักษณะสามเส้า หากฝาผนังข้อห้ามนี้จะมีเหตุเพทภัยอัปมงคลต่าง ๆ เกิดขึ้น

แต่ละบ้านไม่จำเป็นต้องมีครกตำข้าวของตนเองอาจใช้ร่วมกันหลาย ๆ ครอบครัวได้ และเป็นชุมชนอีกแห่งหนึ่ง

ภาพที่ ๒.๔ ถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยง
ที่มา : <http://maeon.net/inmaeon/tumnano๐๙.php>

แต่ละคร้วเรือนก็พยายามรักษาเอกลักษณ์ในที่ดินทรัพย์สินของตนไม่เบียดเบียนและไม่พึ่งพาผู้อื่น ครอบครัวประกอบด้วยสามี ภรรยาและบุตรธิดาซึ่งยังโสดเท่านั้น ผิดกับเผ่าอื่น ๆ ซึ่งครอบครัวมักมีสมาชิกสามชั่วคน สำหรับชนปกากะญอสตรีที่มีได้เป็นญาติกับภรรยาเจ้าของบ้านจะเข้ามาอยู่ร่วมชายคาในครอบครัวมิได้ ถือว่าผิดผี มีตัวอย่างหญิงหม้ายซึ่งอาศัยอยู่กับครอบครัวของลูกชายแม้จะสร้างบ้านอยู่ต่างหากเพียงไปร่วมกินอาหารกับบ้านลูกชายเท่านั้น เมื่อลูกสะใภ้เสียชีวิตในการคลอดบุตรในเวลาต่อมา ชาวบ้านก็ลงความเห็นว่าเป็นเพราะ “แพ่ผี” แม่ผัวนั่นเอง

เพราะความกลัวผีนั่นเองชนปกากะญอจึงไม่กล้ามีภรรยาบ่อยหรือแม้แต่แต่งงานใหม่ จนกว่าลูกจะโตออกเหย้าออกเรือนไปแล้ว ซึ่งลำบากมากสำหรับพ่อหม้ายลูกอ่อนที่จะต้องออกไปและเลี้ยงดูลูกเล็ก ๆ ในเวลาเดียวกันชนปกากะญอถือธรรมเนียมเคร่งครัดเรื่องจะให้ใครนอนในบ้าน หากครอบครัวมีทั้งลูกชายและลูกสาววัยรุ่น ลูกชายก็ต้องย้ายสำมะโนครัวไปนอนชานบ้านเพื่อนที่ไม่มีพี่น้องวัยเดียวกัน ผู้ที่มีโช่สมาชิกของครอบครัวที่มาพักอยู่ด้วยจะต้องนอนนอกชานเสมอ

แม้ว่าชาวกะเหรี่ยงจะได้ชื่อว่าเป็นชาวเขา แต่ก็ไม่ได้อาศัยอยู่บนที่สูงเสียทั้งหมด บางส่วนก็ตั้งบ้านเรือนบนที่ราบเช่นเดียวกับชาวพื้นราบทั่วไป ในหมู่บ้านบางแห่งมีทั้งกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโป แต่ไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ชาวกะเหรี่ยงนิยมตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งถาวร ไม่นิยมย้ายถิ่นบ่อยๆ และมีภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรดินและแหล่งน้ำเป็นอย่างดี และเป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำหรือต้นน้ำลำธาร

๒.๔ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

กะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง เดิมอาศัยอยู่แถบบริเวณต้นแม่น้ำสาละวินของพม่า ต่อมาได้อพยพเข้าสู่ประเทศพม่าและไทย มีภาษาพูดเรียกว่าภาษากะเหรี่ยง จัดในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต

ชาวกะเหรี่ยงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหลายอย่าง นอกเหนือจากภาษาพูดแล้ว ยังมีการแต่งกาย ศิลปะการแสดง และประเพณีต่างๆ ปัจจุบันมีชาวกะเหรี่ยงในประเทศพม่าประมาณ ๗ ล้านคน และในไทยประมาณ ๔ แสนคน

อนึ่ง คำว่า "กะเหรี่ยง" นั้น บางท่านถือว่าเป็นคำไม่เหมาะสม เป็นการเรียกด้วยความดูถูก แต่ชาวกะเหรี่ยงในบางชุมชน ก็แนะนำตัวเองว่า กะเหรี่ยง มิได้เห็นเป็นคำไม่เหมาะสมหรือดูถูก ทั้งนี้ความรู้สึกดังกล่าวยังขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้เรียกด้วย

กลุ่มชาติพันธุ์ "กะเหรี่ยง" คนล้านนาและคนทางภาคตะวันตกมักเรียกกะเหรี่ยงว่า "ยาง" พม่าเรียกพวกนี้ว่า "กะยิ่น" ฝรั่งเศสเรียกว่า "กะเรน" (บางที่เขียนว่า กะเร็น) แต่พม่าออกเสียง ร เป็น ย แต่คำว่า กะเหรี่ยง กะเรน หรือกะยิ่น ก็เป็นคำที่พวกเขาไม่ชอบนัก สังเกตได้จากเมื่อครั้งพม่าได้รับเอกราช พวกเขาได้ตั้งชื่อรัฐของตนเองว่า "กะยา" แปลว่า "คน" อย่างไรก็ตาม เรื่องของชื่อเรียก "กะเหรี่ยง" นี้ยังเป็นปัญหาไม่เป็นที่ยุติ หลายคนในปัจจุบันเข้าใจว่าชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ไม่สมควรจะเรียกว่า "กะเหรี่ยง" อีกต่อไป เพราะมีความหมายไปเชิงดูถูก โดยสมควรให้เรียกว่า "ปกากะญอ" แทน แต่หากศึกษากันไปแล้วกลับพบว่า มีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงหลายกลุ่มที่เรียกตนเองว่า "กะเหรี่ยง" และกลุ่มชาติพันธุ์ที่เดิมนักมานุษยวิทยาเห็นว่าควรจัดอยู่ในกลุ่มของกะเหรี่ยงกลับไม่ได้เรียกตัวเองว่ากะเหรี่ยงแต่อย่างใด กลับเรียกเป็นชื่ออื่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกเรียกว่ากะเหรี่ยงมีหลายกลุ่มแตกต่างกันไป กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ๆ มี ปกากะญอ (สกอว์) โพล่ง (โปว์) ตองสู้ (ปะโอ) และบะแก (บะเว) (วิกิพีเดีย, ๒๕๕๔)

๓. วัฒนธรรมประเพณีชนเผ่ากะเหรี่ยง

๓.๑ ระบบครอบครัว

ระบบครอบครัวของกะเหรี่ยงเป็นแบบผัวเดียวเมียเดียว และไม่มีการอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานเป็นอันขาดการหย่าร้างมีน้อยมาก ขณะที่การแต่งงานใหม่ก็ไม่ค่อยปรากฏ ส่วนการเลือกคู่ครองนั้น ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้เลือกชายก่อน และบางครั้งฝ่ายหญิงก็ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการแต่งงาน

สังคมกะเหรี่ยงเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อลูกแต่งงานก็จะแยกครอบครัวไปปลูกบ้านใหม่ ถ้าแต่งงานแล้ว ชายจะต้องมาอยู่กับบ้านพ่อแม่ภรรยาเป็นเวลา ๑ ฤดูเก็บเกี่ยว หลังจากนั้นจึงปลูกบ้านใกล้กับพ่อแม่ฝ่ายภรรยา ถ้ามีลูกสาวคนเล็กจะต้องอยู่ดูแลพ่อกับแม่

ภาพที่ ๒.๕ ชาวกะเหรี่ยง

ที่มา : <http://lib.payap.ac.th/webin/ntic/kareng.htm>

๓.๒ ระบบสังคม

การตั้งถิ่นฐานรวมตัวกันเป็นหมู่บ้านเป็นสิ่งสำคัญคือ เป็นแหล่งหรือสถานที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมของตนเอง ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ นั้นจะมีหัวหน้าฝ่ายชายซึ่งมีตำแหน่งหมด มีเพียงคนเดียว เป็นผู้ทำพิธีกรรมนั้นนอกจากนั้นแต่ละหมู่บ้าน (ในอดีต) ยังได้แบ่งเขตของตนหรืออาณาเขตของหมู่บ้านโดยใช้รัศมีการเดินทางระยะเดินเท้า ๑ ชั่วโมง เป็นตัวกำหนด คนในหมู่บ้านหนึ่งจะไปทำอะไรในเขตของอีกหมู่บ้านหนึ่งไม่ได้ นอกจากการทำนาเท่านั้น เพราะนาซื้อขายกันได้ แต่ไร่่นั้นเป็นการถือกรรมสิทธิ์ครอบครอง

สังคมกะเหรี่ยงเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งหมายถึงว่าในบ้านหลังหนึ่งจะประกอบด้วยพ่อแม่และลูกเท่านั้น เมื่อลูกแต่งงานก็จะแยกครอบครัวไปปลูกบ้านใหม่หลังเล็ก ๆ แต่มีข้อแม้ว่า ถ้าแต่งงานแล้วชายจะต้องมาอยู่กับบ้านภรรยาก่อนเป็นเวลา ๑ ฤดูกาลเกษตร (คือเริ่มจากการถางไร่) ปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวข้าวประมาณ ๗-๘ เดือน หลังจากนั้นก็จะปลูกบ้านใกล้ชิดกับพ่อแม่ฝ่ายภรรยา คำว่าครัวเรือนในสังคมกะเหรี่ยงนอกจากมีความหมายถึงพื้นฐานขั้นแรกในด้านการผลิตและบริโภคแล้วยังหมายถึงว่าแต่ละครัวเรือนมีไร่ของตนเอง พิธีกรรมด้านการเกษตรและการรักษาพยาบาลเป็นหน้าที่ของหัวหน้าครัวเรือน ยกเว้นพิธีทางศาสนา หรือการเลี้ยงผีตามประเพณีของผีฝ่ายมารดา (ศูนย์วัฒนธรรมแม่ฮ่องสอน, ๒๕๕๑)

๓.๓ พิธีกรรมที่สำคัญของชนปกากะญอ

พิธีกรรมมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชนปกากะญอ เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรม เพื่อกำหนดบรรทัดฐานและควบคุมพฤติกรรมทางสังคม ตลอดจนจนแสดงถึงความสัมพันธ์ของชนปกากะญอกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่มีผลต่อการดำรงชีพในกระบวนการผลิตและความสัมพันธ์กับระบบความเชื่อของสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

๑. พิธีกรรมหลักในรอบชีวิต

ก. การเกิด(ดี ต่า เบล) เมื่อทารกเกิดสายรกที่ตัดออกแล้วก็จะไปแล้วผู้เป็นบิดาของทารกก็จะบรรจุลงกระบอกไม้ไผ่ปิดฝาด้วยเศษผ้าแล้วนำไปผูกไว้ตามต้นไม้ในป่ารอบหมู่บ้านพร้อมกับอธิษฐานให้เด็กน้อยโต แข็งแรงดังต้นไม้ยืนต้นนี้ ต้นไม้ต้นนั้นเรียกชื่อว่า “เด ปอ ทุ” แปลว่าต้นสายรกและต้นไม้ต้นนี้จะห้ามตัดโดยเด็ดขาด เพราะเชื่อว่าขวัญของทารกจะอาศัยอยู่ที่นั่น หากตัดทิ้งจะทำให้ขวัญของทารกหนีไปและทำให้ทารกล้มป่วยลง หากว่าผู้ใดตัดไม้ต้นนี้โดยเจตนาหรือไม่เจตนาจะต้องถูกปรับด้วยไก่หนึ่งตัว พ่อแม่ก็จะนำไก่ตัวนี้ไปทำพิธีเรียกขวัญทารกกลับคืนมาวันที่ไปผูกสายรกของทารกติด

กับต้นไม้ที่เพื่อนบ้านทุกคนจะไม่ออกไปทำงาน ซึ่งถือเป็นข้อห้าม เรียกข้อห้ามนี้ว่า “ดี ต่า เบล” เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต เมื่อถึงเวลาข้าวสาลีสุกหลุดออกไปผู้เป็นพ่อก็จะไปทำพิธีผูกมือเรียกขวัญทารก โดยไปทำพิธีที่ใต้ต้นไม้ที่ผูกติดสายรกต้นนั้น เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่ที่บ้าน เรียกว่า “กีเบลจือ” คือพิธีผูกขวัญครั้งแรกของบุคคลผู้หนึ่งที่เกิดมาลืมตาอยู่บนโลก ชนปกากะอะญอเชื่อว่าขวัญของคนมีอยู่ ๓๗ ขวัญ

ข. การแต่งงาน (ดี เทาะ โค้ เบล) เรื่องราวของการสู่ขอจะเป็นดังนี้ เมื่อเป็นที่รับรู้แล้วว่าชายหญิงชอบพอกัน พ่อแม่และญาติพี่น้อง (ญาติผู้ใหญ่) ของฝ่ายหญิงก็จะส่งคนไปหาฝ่ายชายเพื่อสอบถามให้แน่ใจว่าฝ่ายชายรักและยินดีที่จะแต่งงานกับฝ่ายหญิงจริง ๆ หรือไม่ หากฝ่ายชายรักชอบพอและยินยอมที่จะแต่งงานกับฝ่ายหญิงก็จะมีการนัดหมายวันเวลาทำพิธีแต่งงานกันในเวลานั้น (ประเพณีปกากะอะญอฝ่ายหญิงจะไปสู่ขอฝ่ายชาย) การหมั้น (เตอะ โหล) เมื่อฝ่ายชายตกลงปลงใจว่าจะแต่งงานกับหญิงและนัดหมายวันเวลาแต่งงานที่แน่นอนแล้วฝ่ายชายก็ส่งเจ้าแม่ไปทำพิธีหมั้นหมายฝ่ายหญิงก่อนวันแต่งงาน ในพิธีฝ่ายหญิงจะฆ่าไก่หนึ่งคู่ทำอาหารเพื่อเลี้ยงรับเจ้าแม่ฝ่ายชาย วันรุ่งขึ้นก็จะนัดหมายวันเวลาที่ฝ่ายชายและเพื่อน ๆ จะมาหาฝ่ายหญิงเพื่อทำพิธีแต่งงานต่อไป หมูแรกทำพิธี (เทาะเตาะ) เทาะเตาะคือหมูตัวแรกที่ฆ่าในพิธีแต่งงาน เนื้อหมูตัวนี้จะเอาไว้เป็นเครื่องบูชาเพื่อขอเทพยดาอวยพรเจ้าบ่าวเจ้าสาวและผู้มาร่วมงานทุกคน เมื่อถึงเวลาออกเดินทางไปสู่หมู่บ้านเจ้าสาว เจ้าแม่ฝ่ายเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าบ่าวจะลงไปอยู่พร้อมกันที่พิงพักหน้าบ้านที่สร้างไว้ชั่วคราว เจ้าแม่จะทำพิธีรินหัวเกล้าและอธิษฐานขอพร เสร็จพิธีก็จะออกเดินทางโดยมีเจ้าบ่าวและเพื่อน ๆ ร่วมเดินทางอย่างพร้อมเพรียงกัน เมื่อเดินทางมาถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าแม่ฝ่ายเจ้าสาวและเพื่อนบ้านก็จะคอยต้อนรับโดยจะไปพักที่พิงพักชั่วคราวหน้าบ้านเพื่อทำพิธีตีหมหัวเกล้า (เตะ ชิ โข) เสร็จพิธีตีหมหัวเกล้าก็จะขึ้นไปสู่บ้านเจ้าสาว เพื่อพักผ่อนและมีการเลี้ยงสังสรรค์กัน ตีหมหัวเกล้าพร้อมกับขับลำนำโต้ตอบกันระหว่างกลุ่มเจ้าแม่ เพื่อนเจ้าสาวที่เป็นคนต่างถิ่นและกลุ่มเจ้าแม่ เพื่อนเจ้าสาวที่เป็นคนในถิ่น เวลาเดียวกันนี้ญาติพี่น้องเจ้าสาวก็จะฆ่าหมูทำอาหารสำหรับเลี้ยงแขกที่มางาน เมื่อทำอาหารเสร็จแล้วเขาก็จะให้เจ้าแม่ทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวทำพิธีถวายข้าวแด่เทพยดาเพื่อขอพร จากนั้นก็เรียกแขกทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนเจ้าสาวที่มาจากแดนไกลมารับประทานอาหาร เสร็จแล้วก็จะเป็นเวลาส่วนตัวของแต่ละคนที่จะพักผ่อนนอนหลับหรือเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้านอื่น ๆ และขับลำนำโต้ตอบกัน ซึ่งบางคนบางหมู่บ้านก็จะเที่ยวขับลำนำตลอดทั้งคืนไปทั้งคืน ผู้เฒ่าผู้แก่จะเลือกเด็กหญิงและเด็กชายฝ่ายละคน โดยที่เด็กทั้งสองคนต้องเป็นเด็กที่มีครอบครัวครบสมบูรณ์คือทั้งพ่อและแม่ยังมีชีวิตอยู่ เด็กทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่จัดคำข้าวและเนื้อไก่ ๒ ตัวนั้นแล้วมอบให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวรับประทาน โดยเด็กหญิงจะจัดให้เจ้าสาวและเด็กชายจะจัดให้เจ้าบ่าว ฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวก็จะให้สร้อยลูกปัดหนึ่งสายและเงินหนึ่งบาทแก่เด็กหญิงและชายตามลำดับ เป็นการตอบแทนน้ำใจที่มาช่วยเหลือ ซันหมาก (เกอะเนอ) ชนปกากะอะญอมีวัฒนธรรมซันหมากเป็นของผู้หญิงหรือผู้หญิงมีซันหมาก ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายนำซันหมากมาให้ ซันหมากของชนปกากะอะญอประกอบด้วยผ้าซันทอ ๑ ผืน เสื้อทอผู้ชาย ๑ ตัวผ้าโพกศีรษะ ๑ ผืน เสียม ๑ ด้าม เสื้อแม่บ้าน (เซ โหม่ ซู) ๑ ตัว และเกลือ ๑ ห่อ แต่ผู้หญิงบางคนอาจจะซันหมากมากกว่านี้ก็ได้ ในวันที่เจ้าบ่าวและเพื่อน ๆ เดินทางมาที่บ้านเจ้าสาวนั้น จะมีแม่บ้านคนหนึ่งถือซันหมากมาด้วย แม่บ้านคนนี้ต้องเป็นแม่บ้านที่มีครอบครัวที่สมบูรณ์คือสามียังมีชีวิตอยู่ วันรุ่งขึ้นก็จะมีการทำพิธีขอซันหมาก การทำพิธีจะทำโดยเจ้าแม่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ขอ ส่วนฝ่ายชายจะเป็นผู้ให้ โดยที่การขอจะต้องขอด้วยการขับลำนำโต้ตอบกันทั้งสิ้น การทำพิธีขอซันหมากใช้เวลาเยอะ เพราะต้องขับลำนำผ่านชั้นตอนและมีลีลาของการอ้อยอิ่ง เบี่ยง

ป่วยเป็นพิธี ไก่ขอพระระหว่างเดินทางกลับ (ขอโจล) การเดินทางกลับของเจ้าแก็และเพื่อนเจ้าบ่าว ฝ่ายหญิงจะฆ่าไก่ ๒ ตัวต้มให้สุกแล้วห่อให้เพื่อนเจ้าบาวนำกลับไปด้วยเพื่อเป็นอาหารระหว่างเดินทาง เมื่อถึงเวลาอาหารก่อนรับประทานอาหารเจ้าแก็จะทำพิธีถวายหัวอาหารแต่เทพดาเพื่ออวยพระผู้ร่วมเดินทางให้ได้รับความปลอดภัยจากภยันตรายทั้งหลายและกลับถึงบ้านด้วยความสวัสดิภาพ พอกลับถึงบ้านแล้วทุกคนก็จะมารวมกันที่เพิงพักหน้าบ้านเจ้าบ่าวก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้านของตน และที่เพิงพักนี้เจ้าแก็ก็จะทำพิธีต้มหัวเหล่าอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้าย วันรุ่งขึ้นวันหนึ่งเพื่อนบ้านทุกคนจะหยุดงาน ซึ่งถือเป็นข้อห้ามเรียกข้อห้ามนี้ว่า “ดี เทาะ โค้ เบล” แปลว่า “ข้อห้ามหัวหมู”

ค. การตาย การเตรียมศพ ในหมู่บ้านหากผู้หนึ่งเสียชีวิตลง เพื่อนบ้านทุกคนจะหยุดงานเพราะถือเป็นข้อห้ามซึ่งเรียกว่า “ดี ปกา ซะ ลอ หม่า” หมายความว่า ข้อห้ามสำหรับวิญญาณที่หลุดหายไป แม้แต่ตาข้าวซึ่งปกติจะทำกันทุกวันเช้าและเย็นก็จะงดทำทั้งสิ้น ขึ้นแรกญาติพี่น้องก็จะอาบน้ำศพ นำเสื้อผ้าใหม่ ๆ มาสวมใส่ให้ เสร็จแล้วก็จะห่อศพด้วยเสื่อตีข้าวการเตรียมสัมภาระให้ศพหลังจากห่อศพแล้วจะหาไม้ไผ่ท่อนหนึ่งยาวประมาณ ๕ ศอก ผ่าออกเป็น ๔ ซีกเท่า ๆ กันครึ่งท่อนแล้วง่ามลงบนศพเพื่อยึดศพให้มัน เรียกไม้ไผ่ท่อนนี้ว่า “ไม้ง่ามศพ” จากนั้นจะนำเสื้อผ้าของศพที่ญาติพี่น้องมอบให้แขวนไว้ที่ปลายท่อนไม้ไผ่ เสื้อผ้าและข้าวของศพนี้เรียกว่า “ตา ซี อะ จก๊อ” มีความหมายว่า “สัมภาระศพ” เป้าหมายการเตรียมสัมภาระของศพเพื่อทำความรุ่มรื่น อยู่เย็นเป็นสุข ให้ผู้ตายได้ใช้ขณะเดินทางกลับไปยังโลกหน้าการขับลำนำ ตกเย็นจะเป็นเวลาแห่งการขับลำนำส่งวิญญาณศพ โดยชายหนุ่มและพ่อบ้านจะขึ้นมาขับลำนำ ลำนำที่ขับในช่วงแรกนี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับคนตาย ลำนำสำหรับศพนี้ผู้ขับจะจำกัดเฉพาะแต่ผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงจะขับลำนำนี้ไม่ได้ ถือเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ผู้หญิงที่กำลังตั้งท้องและเสียชีวิตลงจะมีการขับลำนำส่งวิญญาณเช่นเดียวกัน แต่ผู้มาขับลำนำจะเป็นเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ลำนำที่ขับมีชื่อว่า “ทา โหระ ควา” มีความหมายว่า “บทลำนำรวบรวมชาย” หรือ “บทลำนำ ชุมชุมชาย” ผู้เสียชีวิตที่เป็นหนุ่มสาวจะมีการไปสร้างกระท่อหลังเล็กที่กวดอยแห่งใดแห่งหนึ่งใกล้หมู่บ้านและเป็นทางเดินที่ผู้เสียชีวิตเคยเดินไปมา และนำเสื้อผ้าและข้าวของต่าง ๆ ไปวางไว้ให้ในกระท่อหลังนั้น สิ่งนี้เรียกว่า “เสอะ เล” ผู้เสียชีวิตกลุ่มนี้มีลำนำส่งวิญญาณโดยเฉพาะเช่นกันซึ่งเรียกว่า “ทา เยอ ลอ” แปลว่า ลำนำคนิงหา หรือลำนำอาลัยอาวรณ์ ข้อห้ามหลังปลงศพ คือจะไม่ให้คนในหมู่บ้านออกไปทำมาหากินนอกบ้าน ส่วนจะห้ามกี่วันนั้นขึ้นอยู่กับว่าศพนั้นมีการเก็บไว้กี่วัน หากเก็บไว้ ๑ วันก็จะห้ามออกไปทำงาน ๑ วัน เป็นต้น ข้อห้ามนี้เรียกว่า “ดี นา เกอะ เกราะ” หมายความว่า ข้อห้ามผีผู้ตาย เพราะปกาเกอญอเชื่อว่าหลังจากปลงศพผีของผู้ตายยังเดินไปมาภายในบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านอยู่จนกว่าจะพ้นจำนวนวันที่เก็บศพไว้ เพราะฉะนั้นหากผู้ใดออกนอกหมู่บ้านในช่วงนี้ผีผู้ตายอาจจะเห็นเข้าและจับขวัญของผู้นั้นแล้วจะทำให้ล้มป่วยลงได้ พิษผักของผู้ตาย หากมีผู้เสียชีวิตลงในกลางปีและผู้เสียชีวิตไม่มีโอกาสได้รับประทานพืชผักที่ตนปลูกไว้ ในกรณีหลังจากการเก็บเกี่ยวแล้วญาติพี่น้องก็จะนำผลผลิตของพืชผักต่าง ๆ ในรอบปีนั้นไปฝากไว้ที่ไร่หรือใต้ต้นไม้บริเวณของผู้ตาย ทั้งนี้เพื่อให้วิญญาณผู้ตายจะได้กลับมารับประทานผลผลิตของพืชผักเหล่านั้นแล้วจะได้กลับไปสู่ สวรรค์ด้วยความสงบสุข จะได้ไม่กลับมาบวกรบกวนญาติพี่น้องอีกต่อไป

๒. พิธีกรรมระดับครอบครัว

ก. เลี้ยงหมูแรกไก่อแรก (เทาะ โช้ ทิ ชิ โช้ ทิ) ชนปกาเกอญอจะมีสัตว์เลี้ยง ๒ ชนิดที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในระดับครอบครัวเสมอคือไก่อและหมู ไก่อและหมูคู่แรกที่เลี้ยงเรียกว่า “เทาะ โช้ ทิ ขอ โช้ ทิ” มีความหมายว่า หมูแรกไก่อแรก หมูคู่แรกและไก่อคู่แรกนี้ก็จะทำลงไปหลังจากการออกเหย้าออกเรือนแล้วไม่นาน การทำพิธีกรรมเลี้ยงหมูและไก่อคู่แรกนี้เรียกว่า “ปี โถ่ ต่า” หมายความว่า การเลี้ยงให้สงบราบรื่น หรือเลี้ยงให้ยั่งยืน

ข. การขึ้นบ้านใหม่ (ถ่อ เดอะ ซอ) หลังจากปลูกบ้านเสร็จแล้วก็จะถึงเวลาทำพิธีขึ้นบ้านใหม่เจ้าของบ้านต้องเตรียมเหล่า ๑ คู่ และไก่ ๑ คู่ (หรือหมู ๑ ตัว) และเชิญผู้อาวุโสคนใดคนหนึ่ง ในหมู่บ้านมาทำพิธีเรียกขวัญเจ้าของบ้าน เสร็จพิธีเรียกขวัญก็จะฆ่าไก่หรือหมูทำอาหาร จากนั้นก็จะเรียกญาติพี่น้องทุกคนมาที่บ้านมาผูกข้อมือเรียกขวัญเจ้าของบ้าน การผูกข้อมือเรียกขวัญนี้จะมีการอวยพรให้ครอบครัวเจ้าของบ้านมีความสุขในชีวิตที่จะอยู่อาศัยบ้านใหม่หลังนี้ จากนั้นก็จะร่วมรับประทานอาหารอย่างพร้อมเพรียงกัน

ค. พิธีกินเชื่อมความสัมพันธ์ (เอาะ บักะ) พิธีจะเริ่มต้นด้วยสามีภรรยาจะฆ่าไก่คู่แรกที่เลี้ยงไว้ เรียกพ่อแม่ของตน (ฝ่ายหญิง) มาขอพรให้ เนื้อไก่อันสามีภรรยาจะรับประทานเล็กน้อยพอเป็นพิธีก่อน จากนั้นพ่อแม่จะนำสารบั้งเนื้อไก่และข้าววางลงบนพื้นบ้านและเริ่มอธิษฐานขอพร โดยเรียกขานชื่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วให้มาร่วมรับประทานอาหารที่ลูกหลานได้เตรียมให้ เสร็จการอธิษฐานก็จะร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน วันรุ่งขึ้นอีกหนึ่งวันก็จะเป็นการทำพิธีกรรมของฝ่ายชายซึ่งมีขั้นตอนเหมือนกับฝ่ายหญิงทุกประการ

ง. พิธีผูกขวัญ (กี จือ) ผูกขวัญนี้ในพิธีจะใช้หมูหรือไก่ก็ได้ พ่อแม่จะเรียกบุตรหลานทุกคนทั้งยังโสดและแต่งงานแล้ว หากแต่งงานแล้วที่เป็นผู้หญิงก็จะเรียกมาพร้อมกับลูกทุกคน แต่หากเป็นผู้ชายก็จะมาตัวคนเดียวเท่านั้น ห้ามพาลูกมาด้วย จากนั้นก็จะผูกขวัญให้และอวยพรให้อยู่ดีมีสุข พ้นจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวงและชั้นสุดท้ายก็จะคว่ำข้าวเปลือกแล้วไปโปรยลงใต้ต้นไม้ต้นใดต้นหนึ่ง

๓. พิธีกรรมระดับหมู่บ้าน

ก. พิธีผูกข้อมือเรียกขวัญขึ้นปีใหม่ (กี จือ นี ซอ โค้) เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตจากไร่เสร็จราวต้นเดือนมกราคม ผู้นำหมู่บ้านหรือฮีโร่จะแจ้งให้ลูกบ้านทราบว่าถึงเวลาที่จะต้องทำพิธีขึ้นปีใหม่แล้ว ลูกบ้านทุกคนจะเตรียมเหล่าสำหรับทำพิธี ก่อนทำพิธีหนึ่งวันชาวบ้านจะทำขนมและของคบเคี้ยวซึ่งประกอบด้วย ข้าวปึก(ข้าวเหนียวตำคูลูก) ข้าวต้มและข้าวหลามเพื่อเป็นของถวายแต่เทพเจ้าและเป็นอาหาร ขนมกินเล่นในวันทำพิธีขึ้นปีใหม่นี้ วันรุ่งขึ้นทุกคนจะทำพิธีผูกข้อมือเรียกขวัญ และวันนั้นจะไม่มีผู้ใดออกนอกบ้าน ทุกคนต้องอยู่ร่วมงานปีใหม่ ถือเป็นวันพักผ่อนประจำปี หลังจากพิธีผูกขวัญของแต่ละครอบครัวและรับประทานอาหารเสร็จแล้ว ผู้นำหมู่บ้านก็จะออกตระเวนไปตามบ้านของลูกบ้านแต่ละครอบครัวเพื่อทำพิธีรินหัวเกล้าเพื่ออธิษฐานและอวยพรให้ครอบครัวทุกคนมีความสุข ความเจริญ พิธีกรรมวันขึ้นปีใหม่นี้เรียกว่า “กี จือ นี ซอ โค้” แปลว่า ผูกข้อมือเรียกขวัญวันขึ้นปีใหม่นั้นเอง

ข. พิธีผูกข้อมือเรียกขวัญเดือนสิงหาคมกลางปี (กี จือ ลา คู) ราวต้นเดือนสิงหาคม ผู้นำหมู่บ้านจะแจ้งให้ลูกบ้านทราบอีกครั้งว่าถึงเวลาที่จะต้องทำพิธีกลางปีอีกแล้ว พิธีกรรมกลางปีนี้เรียกว่า “กี จือ ลา คู” หมายความว่า พิธีผูกข้อมือเรียกขวัญเดือนสิงหาคม หรือพิธีกลางปี รูปแบบและขั้นตอนจะเหมือนกับพิธีปีใหม่ทุกขั้นตอน จะต่างกันตรงที่ความหมาย กล่าวคือ พิธีปีใหม่จะเป็นพิธีขอพรจากเทพดาให้ลงมาอวยพรพิชผลให้เจริญงอกงามดี ส่วนพิธีกลางปีจะเป็นพิธีขอบคุณเทพดาที่ประทานความอุดมสมบูรณ์ทุกอย่างที่ขอจากพิธีปีใหม่ในต้นปีนั้น

ค. ต่า หลือ หี (การสับชะตาหมู่บ้าน) พิธีเลี้ยงหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของผู้นำหมู่บ้านที่เรียกว่า “ฮีโร่” แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากลูกบ้านด้วยกล่าวคือ หากจำเป็นต้องทำพิธีเลี้ยงหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้านต้องแจ้งให้ลูกบ้านทราบ ลูกบ้านครอบครัวหนึ่งต้องนำข้าวสารน้อยหนึ่งและไก่ ๑ ตัว นำไปให้ผู้นำหมู่บ้านเพื่อเป็นเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีผู้ร่วมพิธีกรรมนี้ได้คือผู้ชายเท่านั้น เมื่อถึงสถานที่ประกอบพิธีก็จะสร้างห่อเซ่นไหว้แล้วผู้นำหมู่บ้านจะอธิษฐานภาวนาขอพรจากเทพดา จากนั้นก็จะบอกให้ลูกบ้านฆ่าไก่ที่เป็นเครื่องเซ่นไหว้เพื่อทำอาหาร เมื่อทำอาหารเสร็จ แล้วจะนำอวัยวะส่วนต่าง ๆ ทุกส่วน ส่วนละ

หน้อยหนึ่งมาทำเป็นเครื่องเซ่นไหว้ผู้นำหมู่บ้านจะนำเครื่องเซ่นไหว้ไปไว้บนหอเซ่นไหว้แล้วยกมือไหว้ อธิษฐานภาวนาอีกครั้งหนึ่ง ส่วนลูกบ้านทุกคนที่มาร่วมงานจะยกมือไหว้ตามด้วย หลังจากอธิษฐานภาวนาก็จะทำพิธีเสี่ยงทายดูว่า ณ เวลานี้เป็นฤกษ์งามยามดีที่จะรับประทานแล้วหรือยัง หากฤกษ์งามยามดีแล้วก็จะร่วมรับประทานอาหาร แต่ก่อนรับประทานอาหารแล้วผู้นำหมู่บ้านจะทำพิธีรินหัวเกล้า(เกล้าขวดแรก) จากนั้นแล้วก็จะร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน เมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วผู้นำหมู่บ้านจะทำพิธีรินหัวเกล้า (เกล้าขวดสุดท้าย) ทุกคนจะต้องช่วยกันดื่มกันเกล้าจนหมด ก็เป็นอันว่าเสร็จพิธี และทุกคนจะแยกย้ายกันกลับบ้านได้

การที่จะต้องทำพิธีนี้เป็นประจำทุกปี (หรือทุก ๒ ปี หรือทุก ๓ ปี แล้วแต่แต่ละหมู่บ้านจะกำหนด) ก็เพราะชนปกากะญอมีประสบการณ์ว่าไม่สามารถมองเห็นล่วงหน้าว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตและสังคมหมู่บ้าน แต่เชื่อว่าเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะรู้และสามารถปกป้องคุ้มครองได้ จึงต้องทำพิธีเลี้ยงหมู่บ้านเพื่อขอเทพยดามาปกป้องคุ้มครองและฝากชีวิตความเป็นอยู่ทั้งหมดไว้กับเทพยดาสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด

ง. การขอขมา (ตำ มา เง) ตำ เก ตำ หรือพิธีขอขมาเป็นบทบาทที่ของผู้นำหมู่บ้าน เช่น หากเกิดกรณีหนุ่มสาวผิดประเวณีก็ต้องให้ผู้นำหมู่บ้านทำพิธีขอขมาตามกฎหมายประเพณีของหมู่บ้าน คู่หนุ่มสาวจะต้องไปที่เชิงบันไดของผู้นำหมู่บ้านและขอผู้นำหมู่บ้านทำพิธีขอขมาให้ที่นั่น ฝ่ายหญิงจะต้องต้มเกล้าและส้มป่อย ฝ่ายชายต้องหาซื้อหมูหรือวัวหรือควาย ๑ ตัว (แล้วแต่ข้อกำหนดของหมู่บ้าน) แล้วนำไปรวมกันที่เชิงบันไดผู้นำหมู่บ้าน ที่เชิงบันไดนี้จะต้องขุดหลุมไว้หนึ่งหลุม ข้างในหลุมจะปูด้วยใบตอง ผู้นำหมู่บ้านจะนำข้าวสุกวางลงในหลุมพร้อมกับรินเกล้าลงไป จากนั้นผู้หญิงจะจับขามหมูส่วนผู้ชายจะเขียดคอกและเทเลือดลงในหลุม ในขณะเดียวกันนั้นผู้นำหมู่บ้านจะอธิษฐานภาวนา ขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้กับทั้งสองด้วย

จ. พิธีการคืนดี หรือพิธีกินสันติ (เอาะ ชื่อ ตำ) เอาะ ชื่อ ตำ หรือพิธีคืนดีจะเป็นพิธีที่กระทำต่อเนื่องจากพิธีขอขมา กล่าวคือเมื่อทำพิธีขอขมาซึ่งมีความหมายถึงผู้กระทำความผิดขอโทษต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผู้นำหมู่บ้านและเพื่อนบ้านแล้วก็จะทำพิธีเอาะชื่อตำหรือพิธีคืนดี ซึ่งมีความหมายถึงการคืนดีต่อกันระหว่างผู้กระทำผิดกับเพื่อนบ้าน และระหว่างสิ่งสูงสุด พิธีคืนดีนี้ก็เพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างในหมู่บ้านกลับเข้าสู่ภาวะปกติสุขเหมือนปกติ ไม่ต้องมีการบาดหมางผิดใจกันและมีความทุกขร้อนต่อกันอีกต่อไป ขอให้ความชั่วผ่านพ้นไปสิ้นสุดลงเพียงเท่านั้นและเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้งหนึ่งผู้ทำพิธีก็คือผู้นำหมู่บ้านเช่นกัน คู่กระทำผิดประเวณีต้องช่วยกันหาซื้อวัวหรือควายหนึ่งตัวเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการคืนดีกัน ก่อนฆ่าทำอาหารจะต้องให้ผู้ทำความผิดฝ่ายชายเป็นผู้จูงและฝ่ายหญิงเป็นผู้ต้อนโดยจูงไปรอบหมู่บ้าน พร้อมกับให้ทั้งสองตะโกนด้วยเสียงดังทำนองว่าเพื่อน ๆ ทั้งหลายจงอย่าเอาเยี่ยงอย่างเพราะเป็นสิ่งไม่ดี หลังจากนั้นเพื่อนบ้านก็จะช่วยกันฆ่าวัวตัวนั้นและแบ่งเนื้อให้กับทุกคนครอบครัว ยกเว้นผู้กระทำความผิดและครอบครัวญาติพี่น้องทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จะไม่กินเนื้อนี้

๓.๔ ความเชื่อ

เดิมนั้นชาวกะเหรี่ยงนับถือผีมีการบวงสรวงและเซ่นสังเวยอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม ในภายหลังชาวกะเหรี่ยงในหลายชุมชนหันมานับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์มากขึ้น แต่ก็ยังคงความเชื่อเดิมอยู่ไม่น้อย เช่น ความเชื่อเรื่องขวัญ

ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าคนเรามีขวัญอยู่ทั้งหมด ๓๗ ขวัญ เมื่อคนตายไป ขวัญจะละทิ้งหรือหายไป นอกจากนี้ยังเชื่อว่าขวัญจะหนีไปท่องเที่ยว และอาจถูกผีทำร้ายหรือกักขังไว้ ทำให้เจ้าของขวัญล้มป่วย การรักษาหรือช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยก็คือ ต้องล่อและเรียกขวัญให้กลับคืนมา

ส่วนค่าใช้จ่ายส่วนมากจะช่วยกันออก แต่ส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นฝ่ายออกมากกว่า ส่วนความนับถือบรรพบุรุษของเรานับถือศาสนาพุทธมายาวนานไม่ใช่ นับถือผีแต่คนกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ไม่รู้ข้อมูลในส่วนนี้โดยเฉพาะกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย คนกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี และอุทัยธานีส่วนใหญ่ไม่รู้ความเป็นมาของบรรพบุรุษบางคนไม่รู้แม้ภาษาเขียนของตนเอง ชาวกะเหรี่ยงพุทธที่อยู่ในประเทศไทยและแนวชายแดน มีความเชื่อและศรัทธาในสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยการบอกเล่าถึงการร่วมกันต่อสู้ในสงครามกับพม่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในเขตจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรีในปัจจุบัน ล้วนสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่เป็นนักรบในกองทัพชาวสยามที่เรียกว่า กองเสือป่าแมวเขา กองอาทมาต และกองอาสา จึงมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นในฐานะกัลยาณมิตรกับชาวไทยและชาวมอญที่เข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภาร มาแต่ครั้งรัชสมัย สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทั้งมีศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวในวิชาดาบ และวิชามวย ไกล่เคียงกันจนอาจกล่าวได้ว่าการผสมกลมกลืนสืบทอดกันมานานหลายร้อยปี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ความเชื่อว่า ชาวกะเหรี่ยง มีหน้าที่ดูแลรักษาแผ่นดินสยาม ซึ่งเป็นกันชนตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี ระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่าในปัจจุบัน

การนับถือ ผี เป็นความเชื่อดั้งเดิมอยู่คู่กับชาติพันธุ์นี้มานานแล้ว ซึ่งเป็นความเชื่อในเหล่าบรรพบุรุษ เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่าเจ้าเขา เนื่องจากชีวิตของ ปง่า-เกอ-หญอ อยู่กับป่าเขา ผูกพันกับธรรมชาติมาเนิ่นนาน จึงหล่อหลอมความเชื่อกับธรรมชาติเข้าด้วยกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆ จะต้องมีการเซ่น เจ้าที่เจ้าทาง และบอกกล่าวบรรพชน ให้ท่านได้มาอุดหนุนคำจูน ช่วยให้กิจการงานนั้นๆ เจริญก้าวหน้า ทำกิจกรรมได้ผลผลิตดี ขอให้ท่านดลบันดาลให้อยู่เย็นเป็นสุข ปกป้องคุ้มครองดูแล และยังเป็นการขอขมาต่อท่านเหล่านั้นด้วย ซึ่งเป็นความเชื่อและเป็นประเพณีที่ดั้งเดิม เป็นการสร้างความรักความสามัคคีในหมู่คณะ และให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขในครอบครัว เป็นความเชื่อที่ชาติพันธุ์นี้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ความเชื่อในลักษณะนี้มีอยู่ในทุกชนชาติ

ภาพที่ ๒.๖ การบวงสรวงและเซ่นสังเวย

ที่มา : <http://karen.hilltribe.org>

๓.๕ การเลี้ยงชีพ

ชาวกะเหรี่ยงใช้ชีวิตในชนบท มีชุมชนขนาดเล็ก และทำมาหากินในลักษณะเพื่อการยังชีพ อาชีพส่วนใหญ่จึงเป็นการเกษตรทั้งปลูกพืช ปลูกข้าวไร่ และเลี้ยงสัตว์

เดิมชาวกะเหรี่ยงปลูกฝิ่นเช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่นๆ แต่ปัจจุบันได้หันมาปลูกพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ รวมทั้งพืชเมืองหนาว โดยได้รับการสนับสนุนและให้ความรู้จากโครงการพัฒนาชนบทจากหลายๆ หน่วยงาน เช่น โครงการหลวง ทำให้ความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงในหลายชุมชนมีความผาสุก

กะเหรี่ยงได้ซื้อว่ารู้จักการใช้พื้นที่ทำกินแบบ "ไร่หมุนเวียน" นั่นคือ ทำครั้งหนึ่ง แล้วพักไว้ ๓-๕ ปี จึงกลับไปทำใหม่ วนเวียนไปโดยตลอด เพื่อป้องกันดินเสื่อมคุณภาพ มิได้ทำไร่เลื่อนลอยอันเป็นการตัดไม้ทำลายป่าอย่างที่เคยเข้าใจกัน

กะเหรี่ยงยังนิยมเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ โดยเฉพาะสุกรและไก่และสุกร ที่เลี้ยงไว้ได้ถนอมบ้าน หรือใกล้บ้าน เพื่อใช้ในพิธีกรรม และบางชุมชนยังนิยมเลี้ยงช้าง ในอดีตเคยมีการใช้ช้างเพื่อทำนา และชักลากไม้ แต่ในปัจจุบันเหลืออยู่น้อยมาก และใช้เพียงเพื่อบริการนักท่องเที่ยว มากกว่าการใช้งานแบบอื่น

ภาพที่ ๒.๗ การทำมาหากินของชาวกะเหรี่ยง

ที่มา : <http://karen.hilltribe.org>

๓.๖ การแต่งกาย

กะเหรี่ยงในประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ กะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโป และอีก ๒ กลุ่ม คือคะยา หรือปะเว และตองสู หรือพะโอ กะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่การแต่งกายของแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะของตนเองที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ฉะนั้น ลักษณะการแต่งกายจึงเป็นส่วนหนึ่ง ที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นได้ชัดเจนถึงเอกลักษณ์ของกะเหรี่ยงแต่ละที่ แต่ละกลุ่ม

ปัจจุบันกลุ่มกะเหรี่ยงที่ยังคงสวมใส่เครื่องแต่งกายประจำเผ่าในวิถีชีวิตปกติ มีเพียงกลุ่มโปและสะกอเท่านั้น ส่วนกลุ่มคะยา และตองสูไม่สวมใส่ชุดประจำเผ่าในชีวิตประจำวันแล้ว กะเหรี่ยงแต่ละกลุ่ม นอกจากจะมีการแต่งกายที่แตกต่างกัน กะเหรี่ยงกลุ่มเดียวกันแต่อยู่ต่างพื้นที่ ก็มีลักษณะการแต่งกายไม่เหมือนกันด้วย เช่น กะเหรี่ยงโปแถบอำเภอแม่เสริญ จังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่งกายมีสีสันทันมากกว่า แถบจังหวัดเชียงใหม่ หญิงกะเหรี่ยงสะกอแถบจังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตกแต่งเสื้อผ้าลวดลายหลากหลาย และละเอียดมากกว่าแถบจังหวัดตาก หรือกะเหรี่ยงโปแถบจังหวัดกาญจนบุรี ก็มีลวดลายตกแต่งเสื้อผ้าแตกต่างจากภาคเหนือ อย่างเชียงรายที่มีการนำแฟชั่นใหม่ ๆ มาทำ ซึ่งมีลักษณะที่แปลก และแวกแนวออกไป เช่น ทำผ้าบุโตะที่มีลวดลายใหม่ ๆ ที่ประยุกต์ และมีลายปักแบบลายไทย บ้างก็ทำสะไบ เพื่อขายออกยังมีลูกเล่นลวดลายอื่น ๆ ที่เพิ่มอีกมากมายซึ่งเป็นไปตามยุค

สมัย และการพัฒนาของเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามกลุ่มกะเหรี่ยงสะกอ และโปในทุกจังหวัดของประเทศไทย ยังคงรักษาลักษณะร่วมที่แสดงสถานะของหญิงสาว และหญิงแม่เรือน เช่นเดียวกัน คือ หญิงทักว้ายที่ยังไม่ได้แต่งงาน ต้องสวมชุดยาวสีขาว (เซ ควา) เมื่อแต่งงานแล้วจะต้องเปลี่ยนมาเป็นสวมใส่เสื้อสีดำ หรือที่เรียกว่า "เซ โม่ ชู" และผ้าถุงคนละท่อนเท่านั้น ห้ามกลับไปสวมใส่ชุดยาวสีขาวอีก ส่วนผู้ชายทั้งกลุ่มโป และสะกอแถบภาคเหนือมักสวมกางเกงสีดำ และสีน้ำเงิน หรือกรมท่า ในขณะที่แถบจังหวัดตาก และอำเภอเถลี จังหวัดลำพูน มักสวมโสร่ง ลักษณะเสื้อผู้ชายวัยหนุ่มใช้สีแดงทุกกลุ่ม แต่มีลวดลายมากน้อยต่างกัน การแต่งกายในโอกาสพิเศษ เช่น พิธีปีใหม่ พิธีแต่งงาน เน้นสวมใส่เสื้อผ้าใหม่ จะเห็นชัดว่าชายหนุ่ม และหญิงสาวจะพิธีพิถันแต่งกายสวยงามเป็นพิเศษ

ภาพที่ ๒.๘ การแต่งกายของชนเผ่ากะเหรี่ยง
ที่มา : <http://karen.hilltribe.org>

ภาพที่ ๒.๙ เสื้อผ้าของชนเผ่ากะเหรี่ยง
ที่มา : <http://www.baanjomyut.com>

๓.๗ การปกครอง

อำนาจในการปกครองโดยเฉพาะจากทางราชการที่ได้ตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนั้น ถ้าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลและการคมนาคมลำบากแล้ว อำนาจต่าง ๆ ของผู้รับหน้าที่จากทางรัฐบาลจะมีไม่มากเท่ากับหมอผีประจำหมู่บ้านและกลุ่มอาวุโส เพราะชาวบ้านต่างยอมรับและประพฤติปฏิบัติตามประเพณีมากกว่า เช่น การตัดสินปัญหาที่มีความผิด โดยการลงโทษ ด้วยการขับไล่ลูกบ้านออกจากหมู่บ้าน จะเป็นไปตามข้อตัดสินปัญหาที่มีความผิด โดยการลงโทษ ด้วยการขับไล่ลูกบ้านออกจากหมู่บ้าน จะเป็นไปตามข้อตัดสินของกลุ่มผู้อาวุโสเท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีตำแหน่งทางราชการก็เป็นเพียงคนหนึ่งในคณะกรรมการของกลุ่มผู้ตัดสิน

๓.๘ เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจของกะเหรี่ยงอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “เพื่อยังชีพ” ซึ่งหมายถึงการทำมาหากินเพื่อบริโภคเท่านั้น ได้แก่ การปลูกข้าวไร่เป็นหลัก และการทำงานขั้นบันไดตามหุบเขา โดยไม่มีการปลูกพืชเงินสดแต่อย่างใด กะเหรี่ยงไม่เคยปลูกฝิ่นแต่เป็นผู้เสกกันมาก ทั้งนี้เพราะกะเหรี่ยงนิยมใช้ฝิ่นดิบและสุกมาใช้เป็นยารักษาโรคต่าง ๆ และบำบัดความเจ็บปวดเนื่องจากได้รับอุบัติเหตุ

ปัจจุบันนี้กะเหรี่ยงเริ่มรู้จักการปลูกพืชเงินสด หรือปลูกพืชเพื่อขายกันมากขึ้น เช่น กะหล่ำปลี มะเขือเทศ มันฝรั่ง พืชผักผลไม้และดอกไม้เมืองหนาว โดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ในโครงการหลวง และหมู่บ้านที่มีการคมนาคมค่อนข้างสะดวก มีน้ำใช้สำหรับการเกษตรได้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก

กะเหรี่ยงได้ชื่อว่า เป็นเผ่าที่รู้จักการใช้พื้นที่ทำกินแบบอนุรักษ์โดยวิธีที่เรียกว่า “ไร่หมุนเวียน” คือ ทำไปแล้วก็พักทิ้งไว้ ๓-๕ ปี ก็จะกลับไปทำใหม่วนเวียนกันอย่างต่อเนื่องตลอดไปเพื่อป้องกันการสูญเสียของหน้าดิน อันจะทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ จึงนับว่ากะเหรี่ยงเป็นพวกที่อยู่อย่างถาวรไม่เคลื่อนย้ายด้วยเหตุผลดังกล่าว การเลี้ยงสัตว์ กะเหรี่ยงนิยมเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ โดยเฉพาะไก่และสุกร เลี้ยงไว้เพื่อใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ความสำคัญทางเศรษฐกิจของการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้าน ได้แก่ การเลี้ยงช้าง ในอดีตใช้ช้างเพื่อรับจ้างทำงานกับบริษัททำไม้ แต่ปัจจุบันก็ยังมีเลี้ยงช้างไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ขี่เดินทางชมธรรมชาติในป่า นอกจากนี้กะเหรี่ยงเป็นนักล่าสัตว์ป่าเพื่อการบริโภคและชำนาญในการหาของป่ามาขายเป็นรายได้อีกด้วย

ภาพที่ ๒.๑๐ การเลี้ยงช้างไว้ให้นักท่องเที่ยวชมธรรมชาติ
ที่มา : <http://karen.hilltribe.org>

๓.๙ ภาษากะเหรี่ยง

คนไทยภาคเหนือมักนิยมเรียกกะเหรี่ยงว่า “ยาง” ชาวกะเหรี่ยงมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในสหภาพพม่า อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยประมาณ ๒๐๐ ปีเศษกะเหรี่ยงมี ๔ เผ่าใหญ่ คือ

๑. กะเหรี่ยงขาว หรือ สกอ (Sgaw) ชาวไทยภาคเหนือเรียกยางกะเลอ
๒. กะเหรี่ยงแดง หรือ บาเว (Bawe) จะเรียกตนเองว่า กะยา คนไทยภาคเหนือ เรียกว่า “ยางแดง”
๓. กะเหรี่ยงตองสู้ หรือปาโอ (Taungthu or Pao) คนไทยภาคเหนือ เรียกว่า “ตองสู้”
๔. กะเหรี่ยงโปว์ (Pho or Pwo) กะเหรี่ยงมีภาษาของตนเองต่างหากไม่เหมือนภาษาของพวกกะเหรี่ยง พบว่า มีถึง ๘ ภาษา คือ
 - บาเว เฆโก (Ghego) มอบวา (Mopwa) ปาโลวี (Palaychi) โปว์ (Po, Pwo)
 - สกอ (Sgaw) ตองสู้ (Taungthu) เวเวล (Wewaw)

กะเหรี่ยงแต่ละเผ่ามีภาษาพูดเกี่ยวกับภาษาต่าง ๆ พื้นฐานของภาษายังไม่เป็นที่ยุติ บางแห่งว่ามาจากต้นตระกูลในจีน- ทิเบต คือพวกการานิก แต่บางแห่งบอกว่ามีความใกล้เคียงกับแขนงของทิเบต-พม่า

เอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เอกลักษณ์ทางธรรมชาติ ชาวกะเหรี่ยงมีภาษาพูดและภาษาพูดเป็นของตนเอง เป็นเผ่าที่รักความสงบไม่ชอบความรุนแรง ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย อยู่กินกับธรรมชาติ อยู่อย่างพอกินพอใช้ มีการช่วยเหลือกันในหมู่บ้าน และชุมชน และเป็นเผ่าที่เก็บความรู้สึกได้ดี มีความเกรงใจหากใครทำสิ่งไม่ดีไม่งาม หากเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็จะไม่มีการต่อว่ากัน แต่ความไม่พอใจก็จะเก็บไว้อย่างเงียบ ๆ โดยจะใช้วิธีการมองอย่างพินิจพิจารณาของการกระทำทุกอย่าง จนกระทั่งแน่ใจว่ามีความผิดจริง

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นเผ่าที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงอย่างชัดเจนและเคร่งครัดและห้ามหญิงชายที่ไม่ใช่สามีภรรยาเกินไปด้วยกันสองต่อสอง การถูกเนื้อต้องตัวถือว่าเป็นความผิดดังนั้นจึงมีการแต่งกายที่ชัดเจนระหว่างสาวโสดกับหญิงที่แต่งงานแล้ว หากมีการทำผิดจารีตประเพณีต้องเลี้ยงผีโดยฝ่ายที่กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยจะให้ ยี่ไข่ (ผู้นำพิธีกรรม) เป็นผู้ทำพิธีให้เพื่อเป็นการคืนความดีให้แก่หมู่บ้านและให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดนี้และเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ชนรุ่นหลังต่อไป

๔. การทอผ้ากะเหรี่ยง

การทอผ้าของกะเหรี่ยง

ภาพที่ ๒.๑๑ การทอผ้ากะเหรี่ยง

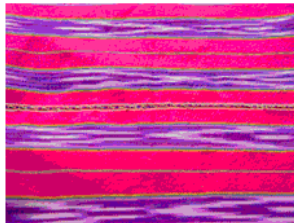
ที่มา : <http://www.openbase.in.th/>

การกะขนาด

การทอผ้าของกะเหรี่ยงก่อนที่จะขึ้นเครื่องทอ จำเป็นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการทอว่าจะทอเพื่อใช้ทำอะไร เช่น ทอยาม ทอเสื่อ ทอผ้าถุง ฯลฯ และต้องกำหนดขนาดไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของเครื่องนุ่งห่มของชนเผ่ากะเหรี่ยง เป็นการนำผ้าแต่ละชิ้นมาเย็บประกบกันโดยไม่การตัด (ยกเว้นความยาว) ดังนั้นการทอผ้าแต่ละครั้งจึงต้องกะให้ได้ขนาดที่จะนำมาเย็บ แล้วสวมได้พอดีตัว กะเหรี่ยงไม่มีเครื่องมือที่ใช้เป็นมาตรฐานในการวัด จึงต้องใช้วิธีกะประมาณ โดยอาศัยความเคยชิน การกะขนาดของผ้าที่จะทอแต่ละครั้ง ผู้ทอจะยึดรูปร่างของตนเป็นมาตรฐานว่า เมื่อขึ้นเครื่องทอเพื่อทอเสื่อของตนต้องเรียงด้ายสูงประมาณเท่าไรของไม้ ที่เสียบบน "แท แบริ อะ" หรือไม้ขึ้นเครื่องทอ เช่น ประมาณว่า "ครึ่งไม้" หรือ "ค่อนไม้" เป็นต้น ฉะนั้นเมื่อต้องทอให้ผู้อื่นจึงต้องเพิ่ม หรือลดขนาดของด้ายลง โดยอาศัยการเปรียบเทียบจากรูปร่างของผู้ทอดังกล่าว ปกติแล้วความกว้างของผ้าที่ทอได้มีขนาดเพียง ๑ ใน ๔ ของรอบอก ผู้สวมใส่ อย่างหลวม ๆ ถ้าทอผ้าห่มความกว้างอาจเท่ากับ ๑/๒ หรือ ๑/๓ ของความกว้างที่ต้องการก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนำไปประกอบเป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผืนผ้าที่ทอจะเท่ากับ ๔ เท่า

ของความยาวแท้จริงของเส้น หรือชุดยาวก็จะทอผ้าขนาดเดียวกัน คือ ๒ ผืน โดยแต่ละผืนมีความยาว ๒ เท่าของความยาวที่แท้จริง เป็นต้น เครื่องทอผ้าไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าแต่เดิมรูปแบบของการทอผ้าของกะเหรี่ยง เป็นแบบใด แต่เท่าที่ปรากฏให้เห็นมาจนถึงปัจจุบันพบว่าเป็นแบบทอมัดเอว หรือห่างหลัง เช่นเดียวกับการทอผ้าของละว้า และละลาหู่ ซึ่งลักษณะการทอผ้านี้คล้ายของชาวเปรูสมัยโบราณ ชนเผ่าแถบกัวเตมาลา ฟิลิปปินส์ และแมกซิโก ก็พบว่ามี การทอผ้าด้วยเครื่องทอแบบห่างหลังเช่นกัน

ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงโบราณ

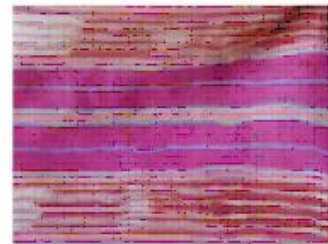
กิดจ (ลายว่า)

คักว้าว (เวงมาต้อ)

กิดจ

ภาพที่ ๒.๑๒ ลวดลายผ้าขึ้นกะเหรี่ยง
ที่มา : <http://th.scribd.com/>

อัยค้อล่อ ทายเท้านับ

อัยค้อล่อ (รอยเท้าสุนัข)

โยอ้อก็ เกล็ดลิ้ม

ตำโบท้อ

เก้อเปเซ

ก้อปเล่อเพล่อ

ภาพที่ ๒.๑๓ ลวดลายปักผ้ากะเหรี่ยง
ที่มา : <http://th.scribd.com/>

ส่วนประกอบของเครื่องทอผ้าหางหลัง มีดังนี้ (www.hilltribe.org)

๑. แผ่น หลังหรือผ้าหนา ๆ ส่วนมากจะใช้หนังสัตว์ เช่นหนังควาย ฯลฯ ตัดเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างประมาณ ๔-๖ นิ้ว ยาวประมาณ ๒๐ นิ้ว ปลายสองข้างเจาะรูร้อยเชือกสำหรับคล้องกับปลายไม้รังผ้าที่ทอให้ตึง โดยพันอ้อมกับแอมผู้ทอ ชาวกะเหรี่ยงเรียก "อย่า คู เพย"

๒. ไม้ สำหรับพันผ้า เป็นไม้จริงท่อนกลมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑/๒ นิ้ว ยาว ๒๐-๒๔ นิ้ว ผ่าครึ่งประกอบปลาย ๒ ข้าง บางเป็นช่องสำหรับใช้คล้องเชือกจากแผ่นหนัง เป็นไม้อันแรกที่ใช้พันด้ายเมื่อเริ่มขึ้นเครื่องทอ และใช้สำหรับม้วนเก็บผ้าที่ทอแล้ว

๓. ไม้ กระบหรือหน่อทาแพะ เป็นไม้จริงหน้ากว้าง ๔-๕ นิ้ว ใช้สำหรับแยกด้ายยืนให้มีช่วงกว้างขึ้น เพื่อสะดวกในการสอดด้ายขวาง และใช้กระบด้ายขวางให้แน่น

๔. ไม้ช่วยแยกด้ายหรือลูโซ่ เป็นปล้องไม้ไผ่กลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ ๑/๒ - ๒ นิ้ว ยาวประมาณ ๒๐ นิ้ว ใช้สำหรับแยกเส้นด้าย

๕. ไม้ หน่อสะยา เป็นไม้ไผ่เหลาให้กลมเรียบเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๓/๔ นิ้ว ยาวประมาณ ๒๐-๒๕ นิ้ว การทอผ้าครั้งหนึ่ง ๆ จะใช้ไม้หน่อสะยาอย่างน้อย ๓ อัน ไม้หน่อสะยานี้ควรมีไว้หลาย ๆ อัน เพราะมีประโยชน์หลายอย่าง คือ

* ใช้สำหรับคล้องด้ายตะกอ เพื่อแบ่งเส้นด้ายยืน เวลาขึ้นเครื่องทอ เมื่อทอจะยกขึ้น สลับกับไม้ช่วยแยกด้าย

* ใช้เครื่องกำหนดแนว และจัดระเบียบเส้นด้ายยืนตะกอ

* ใช้กำหนดตะกอสำหรับการทอผ้าที่มีตะกอหลายชุด จำนวน ไม้หน่อสะยาที่ใช้ในการนี้ จะมีจำนวนเท่ากับตะกอการขึ้นเครื่องทอ

ภาพที่ ๒.๑๔ เครื่องทอผ้า

ที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/๑๗>

เครื่องทอผ้าในตำแหน่งที่พร้อมทอเป็นผืนผ้า

การขึ้นเครื่องทอ เป็นการนำเส้นด้ายมาเรียงกันอย่างมีระเบียบตามแนวขนานไปกับไม้ขึ้นเรียงลำดับไว้ ดังนี้ การเรียงด้ายจะใช้จำนวนคู่ เช่น ๒ เส้น หรือ ๔ เส้นครบก็ได้หากต้องการผ้าหนา เช่น ผ้าห่ม ก็ใช้ด้ายไปแยกที่ตะกอเป็น ๒ ส่วน ๆ ละ ๒ เส้น หากเป็นเส้นด้ายพื้นเมืองปั่นเอง ปกตินิยมใช้ด้ายยืนเพียงเส้นเดียว เวลาเรียงใช้ ๒ เส้นควบ หากเป็นด้ายสำเร็จรูป จะใช้ด้ายยืน ๒ เส้นเวลาเรียงใช้ ๔ เส้นควบ จำนวนด้ายอาจเพิ่มมากขึ้น ในกรณีที่เป็นการทอผ้าลายตามแนวยาว เช่น การทอเสื้อของผู้ชาย สูงอายุของกะเหรี่ยงสะกอจะใช้ด้ายยืนปกติ คือ ๑ เส้น เวลาเรียงใช้ ๒ เส้นควบ เมื่อถึงเวลาจะเพิ่มด้ายยืนเป็น ๒ หรือ ๓ เส้น ฉะนั้นเวลาเรียงด้ายต้องใช้ ๔ หรือ ๖ เส้นควบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลวดลายที่ต้องการ

การเรียงด้าย มีขั้นตอนดังนี้

๑. คล้องด้ายที่หลักที่ ๑ และสาวด้ายทั้งหมดผ่านหลักที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ นำไปคล้องหลักที่ ๖ และสาวกลับมากล้องหลักที่ ๑

๒. ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงเสมอกันและนำมาพันรอบหลักที่ ๒ ตามแนวเข็มนาฬิกา

๓. ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงเสมอกันมาทางด้านหน้าหลักที่ ๓ ซึ่งเป็นจุดแยกได้ โดยใช้ด้ายอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นด้ายตะกอสอดเข้าไประหว่างด้ายที่แยกเป็น ๒ ส่วนเท่า ๆ กัน ด้ายส่วนที่ไม่ได้คล้องกับตะกอสอดผ่านด้านหลังหลักที่ ๔ และส่วนที่คล้อง ตะกอดึงผ่านด้านหน้าหลักที่ ๔

๔. รวบด้ายทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน ดึงให้ตึงสาวพันอ้อมหลักที่ ๕ ตามแนวเข็มนาฬิกา

๕. ดึง ด้ายทั้งหมดให้ตึงพันอ้อมหลักที่ ๖ และสาวให้ตึง ดึงกลับมาเริ่มต้นที่หลักที่ ๑ ใหม่หากต้องการสลับสี ก็เปลี่ยนด้ายกลุ่มใหม่เป็นสีที่ต้องการ โดยเริ่มตั้งแต่หลักที่หนึ่งเช่นกัน ทำหมุนเวียนไปเช่นนี้เรื่อย ๆ จนด้ายที่เรียงมีความสูงเท่ากับความกว้างของผ้าที่ต้องการใช้

๖. ถอดไม้ทั้งหมดออกจากไม้ขึ้นเครื่องทอ และนำไม้หน่อสะยาสอดเข้าไป เก็บตะกอกแทนไม้กลุ่โซ่ (หลักที่ ๖) ซึ่งต้องใช้สำหรับช่วยแยกด้ายเวลาทอ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วทอจะมีลักษณะดังภาพ จากนั้นนำเครื่องทอทางด้านไม้รังผ้าไปผูกยึดกับฝา หรือเสาระเบียงบ้าน โดยให้ได้ระดับความสูงประมาณครึ่งชะของผู้ทอขณะที่นั่งราบกับพื้น ส่วนทางด้านไม้พันผ้า นำแผ่นหนังมาอ้อมรอบแวนด้านหลังของผู้ทอ และผูกหนังทำยกับปลายทั้งสองของไม้พันผ้า พร้อมกับดึงเครื่องทอให้ตึงพอประมาณ โดยผู้ทอกระเถิบถอยหลังนั่งในตำแหน่งที่เหมาะสม

ภาพที่ ๒.๑๕ การทอผ้ากะเหรี่ยง

ที่มา : <http://www.openbase.in.th/>

การกรอผ้าขวาง

ด้ายขวาง คือ ด้ายที่สอดเข้าไประหว่างด้ายยืนปกติแล้ว การทอผ้าของคนพื้นราบจะกรอใส่หลอดด้าย และติดกระสวย นำสอดผ่านเข้าไประหว่างด้ายยืน แต่การทอของกะเหรี่ยงไม่มีกระสวย จึงต้องใช้ด้ายพันไม้ขนาดยาวประมาณ ๑ ฟุต เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ เซนติเมตร โดยมีมือซ้ายจับปลายไม้ด้านหนึ่งวางทาบกับหน้าขาขวา ใช้มือขวาม้วนเข้าหาตัวโดยให้ด้ายผ่านเข้ามาระหว่างนิ้วชี้กับนิ้วกลาง ของมือซ้าย ทำเช่นนี้จนด้ายโน้ไม่มีมากพอควรแล้ว จึงกรอใส่ไม้อันใหม่ วิธีการทอแบบนี้กะเหรี่ยงเรียกว่า "ทุลื้อ"

การทอผ้าของกะเหรี่ยง มี ๒ ชนิด

๑. การทอธรรมดาหรือทอลายขัด คือการสอดด้ายขวางเข้าไประหว่างด้ายยืน ซึ่งแยกสลับกัน ขึ้น ๑ ลง ๑ หรือขึ้น ๒ ลง ๒ ตามจำนวนเส้นด้ายที่เรียงเมื่อขึ้นเครื่องทอ ผ้าที่ได้เนื้อผ้าจะเรียบ สม่่าเสมอ และเป็นสีเดียวกันตลอดผืน ใช้สำหรับเย็บชุดเด็กหญิงกะเหรี่ยงสะกอ และเย็บกางเกงผู้ชายเท่านั้น โดยปกติด้ายยืน และด้ายขวางที่ใช้ในการทอแบบธรรมดามีจำนวนเท่ากัน ยกเว้นกรณีที่ใช้ด้ายต่างชนิดกัน เช่น ด้ายยืนเป็นด้ายสำเร็จรูปซึ่งเส้นเล็ก และด้ายขวางพื้นเมือง มีขนาดเส้นใหญ่ ต้องใช้ด้ายยืนจำนวนมากว่าด้ายขวาง

๒. การทอเป็นลวดลายผ้า ที่กะเหรี่ยงทอใช้ส่วนใหญ่จะมีลวดลายประกอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์และความนิยม เช่น ชุดหญิงสาวสะกอจะมีลายขวางบริเวณเหนืออก ผ้าถุงของหญิงแต่งงานแล้ว จะทอลวดลายบริเวณไหล่อย่างสวยงาม เป็นต้น การทอเป็นลวดลายจะเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้หญิงไปมากกว่าผู้หญิงสะกอ

การประดิษฐ์ลวดลายในผืนผ้าขณะทอ มีขั้นตอนดังนี้

ลายในเนื้อผ้า ลักษณะลวดลายจะปรากฏ เป็นเส้นขนตามแนวตั้ง หรือแนวนอนก็ได้ หากเป็นลายขนตามแนวตั้ง การกำหนดลายจะทำพร้อมกับการเรียงด้าย คือใช้จำนวนด้ายเพิ่มขึ้นกว่าปกติตามที่ต้องการให้เป็นลายขน ส่วนด้ายขวางใช้จำนวนเท่าปกติ การทอวิธีนี้นิยมใช้ทอเสื้อผู้ชายสูงอายุของเผ่ากะเหรี่ยง

ลวดลายสลับสี เป็นการทอแบบธรรมดา คือใช้ด้ายยืนและด้ายขวางจำนวนเท่าปกติ แต่แทรกด้ายสีต่าง ๆ สลับเข้าไป ขณะเรียงด้ายยืนหรือเมื่อสอดด้ายขวาง เช่น การทอผ้าหม่ ยาม และผ้าถุงของหญิงที่แต่งงานแล้ว (ลวดลายผ้าถุงในบางท้องถิ่นจะมีลักษณะพิเศษกว่าการทอลายสลับสีธรรมดาคือจะใช้ด้ายย้อมมัดหมี่ หรือย้อมแบบลายน้ำไหลเป็นด้ายยืน ลวดลายที่ปรากฏบนเนื้อผ้ามีลักษณะงดงามมากซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป) บางครั้งกะเหรี่ยงจะทอลวดลาย สลับสีเป็นลายขนในเนื้อผ้า เช่น บริเวณเหนืออกของชุดเด็กหญิงกะเหรี่ยงสะกอ

ลายจก เป็นการทอลวดลายโดยการสอดด้ายสลับ (ซึ่งไม่ใช่ด้ายเส้นเดียวกับด้ายขวางเข้าไปเป็นบางส่วนในเนื้อผ้าตามลวดลาย และสีในตำแหน่งที่ต้องการ การยกด้ายยืนจะไม่เป็นไปตามการยกตะกอก แต่ผู้ทอจะใช้นิ้วมือ หรือขนเม่นช่วยสอดยกด้ายขึ้นตามจำนวนที่กะไว้ และสอดด้ายสีที่ต้องการเข้าไประหว่างด้ายยืนนั้น ฉะนั้นลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทั้งผืนอาจไม่เหมือนกันก็ได้

ลายขีด คือการทอผ้าโดยให้ลวดลายที่ปรากฏเหมือนกันทั้งผืน ลักษณะลายแบบยกดอกในตัว โดยกำหนดสีตามด้ายยืน การแยกด้ายยืนใช้วิธีนับเส้นเป็นช่วงๆ และสอดไม้หน่อสะยาเข้าไปเป็นตัวนำไม้ จะช่วยแยกด้าย ให้ช่องระหว่างด้ายยืนกว้างเพื่อความสะดวกในการสอดด้ายขวาง กะเหรี่ยงสะกอนิยมทอผ้าลายขีดเพื่อเย็บเป็นผ้าถุงสำหรับหญิงที่แต่งงานแล้ว ผ้าทอลายขีดของกะเหรี่ยงมีลักษณะคล้ายของชาวอีสานแต่ลวดลายสลับซับซ้อนน้อยกว่า และของอีสานไม่นิยมทอลายขีดพร้อมกับการสลับสี แต่ของกะเหรี่ยงนิยมทอลายขีดและเล่นลายสลับสี ดังนั้นในผ้าผืนเดียวจึงมีทั้งลวดลายยกดอกนูนขึ้นมาของลายขีดและลายเล่นสีสลับกัน

ภาพที่ ๒.๑๖ การทอเป็นลวดลาย
ที่มา : <http://www.openbase.in.th/>

การทอลวดลายโดยแทรกวัสดุ

ทอประกอบลูกเต๋อย ปกติการปักลูกเต๋อยประดับชายเสื้อผู้หญิง จะใช้วิธีปักหลังจากเย็บผ้า ประกอบเข้าไปพร้อมกันในขณะทอผ้า โดยร้อยลูกเต๋อยเข้ากับเส้นด้ายขวางระหว่างด้ายยืน โดยให้ลูกเต๋อยลอยตัวอยู่บนผืนผ้า เมื่อประกอบเป็นลวดลายแล้วจึงปักทับด้าย สลับสีลงในช่องระหว่างลูกเต๋อย เหล่านั้น เป็นการทอลวดลายบนผืนผ้าให้สวยงามหลังจากเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ส่วนใหญ่กะเหรี่ยงสะกอจะนิยมปักประดิษฐ์ลวดลายบนเสื้อผู้หญิงแม่เรือน ลักษณะการประดับประดาจะใช้ด้ายหลากสีปัก สลับลูกเต๋อย ซึ่งเป็นพืชที่กะเหรี่ยง ต้องปลูกไว้เพื่อใช้ในกิจกรรมนี้โดยเฉพาะ ส่วนผู้หญิงกะเหรี่ยงไปมัก ตกแต่งลวดลาย โดยการทอมากกว่าปักภายหลัง และไม่นิยมตกแต่งด้วยลูกเต๋อย สีลูกเต๋อยที่ใช้ ได้แก่ สีดำ แดง เหลือง และขาว โดยจะใช้ทุกสีและให้น้ำหนักกับสีดำ และสีแดง ส่วนสีเหลืองและสีขาวเป็นสี ตกแต่ง สีประกอบ ได้แก่ สีชมพู น้ำเงิน ส้ม เขียว เป็นกลุ่มสีที่นำมาใช้ภายหลัง และนิยมใช้กันมากขึ้น ส่วนใหญ่มักซื้อที่ย้อมเสร็จแล้วมาใช้ โดยให้เหตุผลว่าสีสวยและไม่ตก

การวางลาย ลักษณะการวางลายเสื้อผู้หญิง สะกอจะปักตกแต่งบริเวณชายเสื้อ ด้านล่างการ ผสมผสานลาย มักใช้ลายลูกเต๋อยเป็นแนวกำหนดก่อน เพื่อให้ได้ช่องว่างที่จะเป็นแนวปักลวดลายชัดเจน จากนั้นจึงปักลงไป

การตัดเย็บ การตัดเย็บตามปกติแล้ว ผ้าจะเป็นผ้าหน้าแคบ จำกัดตามขนาดเครื่องทอ คือ กว้าง ที่สุดไม่เกิน ๒๐ นิ้ว ส่วนความยาวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ทอ ดังนั้นการตัดเย็บเครื่องนุ่งห่มของ กะเหรี่ยงจึงเป็นการนำผ้าทั้งผืนมาเย็บ ประกอบกัน โดยพยายามตัดให้น้อยที่สุด เนื่องจากในอดีต กะเหรี่ยงไม่มีกรรไกรใช้ ผ้าที่ทอแต่ละชิ้นเมื่อนำมาประกอบกันเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว จะไม่มีเศษเหลือทิ้ง การแบ่งผ้าจึงทำโดยใช้มีดคม ๆ กรีดตามแนวขวางของผืนผ้าเท่านั้น ด้วยเหตุนี้รูปทรงของเสื้อผากะเหรี่ยง จึงไม่มีส่วนโค้งงอ เพราะเป็นการยากที่จะใช้มีดกรีดผ้าให้ได้ลักษณะเช่นนั้น สิ่งสำคัญในการนำผ้ามา ประกอบกัน คือ ต้องเป็นผ้าที่ทอขึ้นสำหรับเครื่องนุ่งห่มตัว หรือผ้าผืนนั้น โดยเฉพาะจะนำไปประกอบกับ ส่วนของตัวหรือผืนอื่นไม่ได้ เช่น ผ้าที่ทอเพื่อเย็บเป็นเสื้อผู้ชายจะนำมาเย็บเป็นย้อม หรือผ้าห่มไม่ได้ และ ผ้าที่ทอสำหรับเย็บย้อมก็ไม่สามารถนำมาเย็บเป็นเสื้อ หรือผ้าห่มได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากได้กำหนด ลวดลายสี และขนาดไว้อย่างแน่นอนแล้ว ก่อนที่จะทอผ้าแต่ละผืนนั่นเอง

ภาพที่ ๒.๑๗ การทอวดลายโดยแทรกวัสดุ
ที่มา : <http://www.openbase.in.th/>

การย้อมสีธรรมชาติ

กะเหรี่ยงจะมีความชำนาญในการย้อมสีเส้นด้ายด้วยวัสดุจากธรรมชาติ โดยจะกะด้ายให้เพียงพอในการขึ้นเครื่องทอแต่ละครั้ง เพื่อให้ได้สีที่เหมือนกัน การย้อมสีธรรมชาติมีวิธีแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับวัสดุที่นำมาใช้ แต่ทั้งนี้ถ้าอยากให้ได้สีที่ดีต้องนำด้ายมาผ่านกระบวนการละลายไขมัน โดยต้มน้ำเดือดประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วซักด้วยน้ำเย็นจนฝ้ายเป็นสีขาว ปัจจุบันชาวบ้านใช้วิธีซักด้วยผงซักฟอกแล้วล้างออก จากนั้นจึงนำไปย้อมสีขณะด้ายกำลังเปียก

วัสดุธรรมชาติที่นิยมใช้

ชื่อไทย	ชื่อกะเหรี่ยง	ส่วนที่ใช้	สีที่ได้
ขมิ้น	เส่ยอ	หัว, เหง้า	เหลือง
คราม	นอซ่อ	ใบ	กรมท่า
"	สะหย่า	ใบ, ยอด	ดำ
-	โค๊ะ	ราก	แดง
สมอป่า	-	ใบ	กากี้แกมเขียว
"	-	เปลือก	เขียวแก่
แก่นขนุน	-	แก่น	เขียวทองอ่อน
เปลือกเพกา	-	เปลือก	เขียวทองอ่อน
ประดู่, ไม้แดง	-	เปลือก	แดง
เงาะป่า	-	เมล็ดใน	แสด
ต้นปุย	-	เปลือก	ชมพู

การย้อมด้วยสีธรรมชาติ

๑. การย้อมด้วยขมิ้น ภาษากะเหรี่ยงว่า “เสยอ” ส่วนที่นำมาใช้ เอาเฉพาะหัวที่แก่จัดเท่านั้น

เมื่อย้อมแล้วจะให้สีเหลือง

วัสดุที่ใช้ มีดังนี้

- (๑) ขมิ้น ๑/๒ กิโลกรัม
- (๒) ด้าย ๒ ใจ
- (๓) ปูนกินกับหมาก หรือปูนขาว ๑ ช้อนชา
- (๔) น้ำ ๑-๒ ลิตร

วิธีการ

นำขมิ้นมาตำหรือบดให้ละเอียด ผสมกับน้ำและปูน แล้วนำด้ายลงแช่ พร้อมทั้งนวดจนเปียก จากนั้นตั้งไฟปานกลางให้เดือดประมาณ ๒๐ นาที หลังจากต้มเสร็จแล้วยกด้ายขึ้นตากแดดจนแห้ง ถ้าต้องการให้สีมีความเข้ม และป้องกันสีตก ให้ใส่ปูนลงไปในวันย้อมครั้งที่ ๒ อีกเล็กน้อย

๒. การย้อมด้วยคราม หรือ นอช่อ ส่วนที่นำมาใช้ คือ ใบแก่ เมื่อย้อมแล้ว ให้สีน้ำเงินเข้ม หรือสีกรมท่า

วัสดุที่ใช้ย้อม มีดังนี้

- (๑) คราม ๒ ชีด
- (๒) ด้าย ๒ ใจ
- (๓) ปูน ๑ ใจ
- (๔) น้ำ ๑-๒ ลิตร
- (๕) ข้าวสุก ๑ กำมือ
- (๖) ขี้เถ้าไม้ขี้เหล็ก

วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑ การทำน้ำคราม นำใบคราม จากต้นที่มีอายุประมาณ ๓ เดือน (สังเกตจากเริ่มออกดอก) มาแช่น้ำจนใบเปื่อย ใส่ปูนขาว และขี้เถ้าไม้ขี้เหล็ก แช่ต่ออีก ๒-๓ คืน จากนั้นกวนน้ำครามจนขึ้นฟองทิ้งไว้จนตกตะกอน เทน้ำใสทิ้ง นำส่วนที่ตกตะกอนมากรองด้วยผ้า จะได้ครามเป็นก้อนเก็บไว้ย้อมผ้าต่อไปได้

ขั้นตอนที่ ๒ นำด้ายและครามมานวดรวมกันจนผสมน้ำ พร้อมทั้งใส่ปูนขาวลงไป แล้วนำมาต้มกับไฟอ่อน ๆ ประมาณ ๓๐ นาที นำด้ายขึ้นมาผึ่งลมให้แห้ง แล้วย้อมซ้ำหากสียังไม่เข้มพอ

ขั้นตอนที่ ๓ นำด้ายและข้าวสุกมา นวดพร้อมกับไฟอ่อน ๆ ประมาณ ๓๐ นาที นำด้ายขึ้นมาผึ่งลมให้แห้งสนิท แล้วนำมาใช้ทอเป็นผ้าต่าง ๆ ได้

๓. การย้อมด้วยสะหย่า ให้สีดำสนิทใช้ส่วนที่เป็นใบ และยอดของพืช (ไม่เก็บในช่วงที่พืชกำลังออกดอก)

วัสดุที่ใช้ย้อม มีดังนี้

- (๑) สะหย่า ๑ กิโลกรัม
- (๒) ด้าย ๒ ใจ
- (๓) ปูน ๑ ช้อน
- (๔) น้ำ ๑-๒ กำมือ

(๕) ข้าวสุก ๑-๒ กำมือ

(๖) ขี้เถ้าไม้ขี้เหล็ก

วิธีการ

ทำเช่นเดียวกับการย้อมด้วยต้นคราม

หมายเหตุ "สะหย่า" เป็นพืชชนิดหนึ่งที่ให้สีดำสนิท แตกต่างจากมะเกลือ ซึ่งให้สีเทา นอกจากนั้นสะหย่ายังมี ๒ ชนิด คือชนิดที่ให้สีดำ และชนิดที่ให้สีแดง โดยสังเกตความแตกต่างได้จากสีของใบสะหย่า ถ้าให้สีดำใบจะเป็นสีดำ ชนิดที่ให้สีแดง ใบจะเป็นสีแดง

๔. การย้อมด้วยโคล๊ะ ให้สีแดง ส่วนที่นำมาใช้คือ ราก

วัสดุที่ใช้ย้อม มีดังนี้

(๑) รากโคล๊ะ ๑/๒ กิโลกรัม

(๒) ด้าย ๒ ใจ

(๓) น้ำมันพืชหรือน้ำมันหมู ๑-๒ ช้อนโต๊ะ

(๔) ปูน ๑ ช้อน

(๕) ขี้เถ้าไม้ไผ่ หรือกากกล้วยกรอง ๑ ลิตร

(๖) ใบส้มป่อยหรือมะขาม ๒ขีด

วิธีการ

ขั้นตอนที่ ๑ นำด้ายกับน้ำมันพืช และขี้เถ้านำมาผัดและตำจนเข้ากัน

ขั้นตอนที่ ๒ นำขมิ้นเพียงเล็กน้อยมาทดสอบว่ามีการเปลี่ยนสีหรือยัง หากมีการเปลี่ยนสีแล้ว

นำมาต้มกับน้ำประมาณ ๒ ลิตร โดยใช้ไฟอ่อน ๆ ประมาณ ๓๐ นาทีหลังจากนั้นนำมาตากจนแห้ง

ขั้นตอนที่ ๓ นำด้ายมาซักจนกว่าน้ำมันพืชจะหมดแล้วผึ่งให้หมาด ๆ

ขั้นตอนที่ ๔ นำรากของโคล๊ะ มาสับหรือซอยเป็นแผ่นบาง ๆ และตำให้ละเอียด (ห้ามสับบนเชิงที่ใช้ทำกับข้าว) และนำด้ายมาคลุมนวด และใส่น้ำลงไปพร้อมทั้งผสมกับน้ำส้มป่อย หรือมะขามที่คั้นจากใบหรือยอด แล้วนำมาตั้งไฟประมาณ ๑๐ นาที ใช้ไฟปานกลาง

ขั้นตอนที่ ๕ หลังจากต้มย้อมสีเรียบร้อยแล้ว ก็ให้นำออกมาตากแดดจนแห้ง หากสียังจางก็ย้อมสีซ้ำอีกจนพอใจ

ข้อห้ามในการย้อม

1. ห้ามย้อมผ้าในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ หรือ แรม ๑๕ ค่ำ
2. ห้ามย้อมผ้าในวันที่มีคนตายในหมู่บ้าน
3. ห้ามย้อมผ้าในขณะที่เริ่มตั้งครรภ์จนกว่าจะคลอดบุตร

ภาพที่ ๒.๑๘ การย้อมสีธรรมชาติ

ที่มา : <http://karen.hilltribe.org>

๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยะ นพศิริวงศ์ (๒๕๕๑) สรุปรว่า การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว และนำผลจากการศึกษา มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๗ หน่วยการเรียนรู้ คือ

- ๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว
- ๒) เครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว
- ๓) ฝ้ายและการเตรียมฝ้ายสำหรับการทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว
- ๔) การพัฒนาปรับปรุงและย้อมสีเส้นด้าย
- ๕) การกรอด้ายพุ่ง การกะขนาด และการขึ้นเครื่องทอ
- ๖) การฝึกปฏิบัติ การทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว
- ๗) การพัฒนาอาชีพตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพ

ผู้ประกอบอาชีพ

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

๑. ผลการสัมภาษณ์จากประชากร ๕ กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูภูมิปัญญาพื้นบ้าน เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิชาการทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และสภาพสังคมปัจจุบัน ด้านวัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระวิชามีความเหมาะสม ครบถ้วนและครอบคลุม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

ด้านกายภาพของคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูภูมิปัญญาพื้นบ้านมีความคิดเห็นว่า ขนาดของรูปเล่ม การจัดรูปเล่ม ขนาดตัวอักษร และภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม ภาพประกอบมีขนาดเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับเนื้อหา

ด้านกายภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษาครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการนำเสนอ มีความเหมาะสม โดยมีการสื่อความหมายตรงกับประเด็นการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันทำให้สามารถใช้งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้สะดวก จึงเป็นช่องทางการเรียนรู้อีกหนึ่งช่องทางที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

๒. ผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาการศึกษานอกระบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิชาการทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยงด้วยกี่เอว มีความคิดเห็นว่า ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการนำไปใช้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

นิรุตต์ โต้ะถม (๒๕๕๓) สรุปรว่า วัตถุประสงค์ การศึกษา รายงานผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง) เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน และพัฒนาความสามารถของผู้เรียน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสถานศึกษาและตัวผู้เรียน พบว่า

๑. หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง หัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง) สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ ที่เหมาะสมกับนักเรียน และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จำนวน ๑๖ แผน ใช้เวลาในการสอน ๑๒๐ ชั่วโมง

๒. นักเรียนมีผลการเรียนในด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติหัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง)มีค่าคะแนน ร้อยละ ๘๑.๗๙ ซึ่งอยู่ในระดับ ดีมาก

๓. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง) หารับนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๒

๓.๑ ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่า เนื้อหาที่เรียนมีความสอดคล้อง กับความต้องการของชุมชน กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลาย นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่าง สนุกสนาน และยังได้รับความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การวัดผลมีการประเมิน หลากหลายและมีความยุติธรรม เพราะว่าครูและวิทยากรร่วมกันประเมิน

๓.๒ ด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง)สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๒ พบว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่สร้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ และตระหนักเห็น คุณค่าของภูมิปัญญา และได้รับความรู้ความเป็นมาของหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง) นักเรียนต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรม หัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง)และเผยแพร่หัตถกรรม พื้นบ้านผ้าทอ (กะเหรี่ยง) ผ้าปัก(ม้ง) ในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนี้นักเรียนยังต้องการที่จะสืบสาน วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัฒนธรรมจังหวัดตาก (๒๕๕๑) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) เพื่อศึกษาโครงสร้างของ ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง เพื่ออนุรักษ์กระบวนการผลิตและเทคนิคเฉพาะลวดลายการทอผ้ากะเหรี่ยงบ้าน ป่าไร่เหนือ (๓) เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การทอผ้ากะเหรี่ยงบ้านป่าไร่เหนือ หมู่ที่ ๓ ตำบลพระ ธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก (๔) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ระหว่าง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสภาวัฒนธรรมจังหวัด

ผลการวิจัยสรุปว่า

๑) ความเป็นมาของชุมชนบ้านป่าไร่เหนือ ประชากรในบ้านป่าไร่เหนือเป็นชาวไทยภูเขา เผ่ากะเหรี่ยงมีอาชีพหลักด้านการเกษตรตามฤดูกาลและนอกฤดูกาล และมีการใช้เวลาว่างหลังจากการ ทำการเกษตรมาทำการทอผ้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายอยู่อย่างพอเพียง มีความ สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยยึดหลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

๒) ประวัติการทอผ้าของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านป่าไร่เหนือ ชุมชนบ้านป่าไร่เหนือ มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมการแต่งกายด้วยผ้าทอมือ ซึ่งผู้หญิงจะเป็นผู้ทอโดยมีการสืบทอดต่อกันมา จากบรรพบุรุษ ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยาก เริ่มจากการปลูกต้นฝ้ายเองและย้อมสี ด้วยวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันได้ซื้อวัตถุดิบมาจากจังหวัดเชียงใหม่แต่ยังคงเอกลักษณ์การทอ ด้วยกี่เอวซึ่งชุมชนสามารถจัดทำกี่เอวได้เอง สำหรับลวดลายของผ้าทอได้จากการคิดค้นและดัดแปลง ขึ้นเองตามธรรมชาติ

๓) การจัดเวทีคืนข้อมูลให้กับชุมชน พบว่าชุมชนยังคงความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรม การทอผ้าด้วยกี่เอวไว้ได้เป็นอย่างดี สำหรับปัญหาที่พบจากการจัดเวที คือ

๓.๑ ปัจจุบันการปลูกต้นฝ้ายได้มีปริมาณลดลง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ ได้ใช้ พื้นที่ในการปลูกพืชไร่ กอปรกับไม่มีความรู้ ความสามารถในการปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นด้ายได้ ฉะนั้นฝ้ายที่ ใช้ทอจึงต้องจัดซื้อจากจังหวัดเชียงใหม่

๓.๒ เยาวชนและประชาชนส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกรรมวิธีการย้อมสี ด้วยวัสดุธรรมชาติ

๓.๓ เยาวชนส่วนใหญ่สามารถทอผ้าได้เฉพาะลวดลายพื้นฐาน ซึ่งเป็นลายธรรมดาที่ทอได้ง่าย

๒๕๕๑) วิถีชีวิตชาติพันธุ์ในเมือง โดย ประสิทธิ์ ลิปรีชา ขวัญชีวัน และ ปนัดดา บุญสาระนัย (ทีมวิจัยมือทองของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) (จำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๖ กลุ่มที่เข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ทั้งสิ้นราว ๒๐,๐๐๐ คน โดยประมาณ) เพื่อศึกษาให้ทราบถึงจำนวนประชากรที่โยกย้ายเข้ามาเรียนและทำงานอยู่ในเมืองเชียงใหม่ และอำเภอใกล้เคียง การทำความเข้าใจถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และการปรับตัวด้านอาชีพและความเป็นอยู่ในสภาวะแวดล้อมของเมืองเชียงใหม่ของกลุ่มประชากรและความเข้าใจบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนต้นทางที่ส่งผลให้มีการหลั่งไหลเข้าเข้าสู่เมืองด้วยต่อการนี้ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

ลักษณะและองค์ประกอบด้านประชากร

ในด้านวัย คนที่เข้ามาอยู่ในเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง ๑๑ ปี ถึง ๓๐ ปี กว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ ๒๕) ของจำนวนคนทั้งหมดเข้ามาเพียงเรียนต่อในเมือง และส่วนใหญ่เรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ส่วนผู้ที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นงานรับจ้างใช้แรงงาน ที่เน้นจ้างคนหนุ่มสาว

ในด้านเพศ พบว่าสัดส่วนหญิง-ชาย โดยรวมแล้วไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ร้อยละ ๕๐.๗ และร้อยละ ๔๙.๓ ตามลำดับ การที่สัดส่วนหญิงชายไม่ต่างกันมาก เพราะในส่วนของนักเรียน-นักศึกษา ผู้หญิงได้รับการส่งเสริมและทุนการศึกษาไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย ในขณะที่กลุ่มทำงานธุรกิจค้าขายและบริการ พบเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และกลุ่มที่ทำงานด้านแรงงานกลับเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงเมื่อเปรียบเทียบแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว พบว่ากลุ่มกะเหรี่ยงมีผู้ชายเข้ามาทำงานในเมืองมากกว่าในขณะที่อีกห้ากลุ่มชาติพันธุ์ที่เหลือผู้หญิงเข้ามาในเมืองมากกว่า

ในด้านศาสนา โดยภาพรวมร้อยละ ๕๔ เป็นกลุ่มที่นับถือความเชื่อเดิมของตนผสมกับศาสนาพุทธ ในขณะที่ ร้อยละ ๔๖ เปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ เมื่อพิจารณาแล้วน่าจะเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงหรือสูงกว่าไม่มากนัก กับสัดส่วนของผู้นับถือศาสนาคริสต์โดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มลาหู่และอาข่าซึ่งในปัจจุบันประมาณกันว่าในกลุ่มลาหู่มีสัดส่วนผู้นับถือคริสต์ถึง ร้อยละ ๖๑-๖๒ ของประชากรลาหู่ในประเทศไทย และกลุ่มอาข่ามีถึงร้อยละ ๔๕-๕๐ ของประชากรอาข่าทั้งหมดในประเทศไทยเช่นกัน

ในด้านสถานภาพสมรส พบว่าผู้ที่เข้ามาเรียนและทำงานส่วนใหญ่ เป็นโสด แต่สำหรับผู้ที่ตั้งงานแล้วมีงานที่มั่นคงก็เริ่มมาอยู่เป็นครอบครัวพักหลักอยู่ถาวรในเมืองดังปรากฏว่ามีเด็กเกิดในเมืองบ้างเล็กน้อย

ลักษณะอาชีพที่ทำงานในเมือง ลักษณะงานที่ทำในเมืองนั้น ในกลุ่มที่เป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่องค์กรต่างๆ ซึ่งมีตำแหน่งค่อนข้างมั่นคง และมีเงินเดือนประจำมีจำนวนไม่มากนักงานค้าขายจึงดูเป็นงานที่แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ต่างหาช่องทางและแนะนำญาติพี่น้องหรือคนรู้จักในกลุ่มของตนให้ทำมากกว่า พบว่าแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มอาข่า นิยมทำธุรกิจผลิตสินค้าหรือหาสินค้ามาทำการค้าขายในย่านไนท์บাজারกลุ่มเมี้ยน นิยมทำธุรกิจขายน้ำเต้าหู้ในตลาดบริเวณต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่ และเป็นช่างเครื่องประดับเงินและทอง กลุ่มม้ง ทำโรงงานผลิตและค้าขายของที่ระลึกประเภทเรซินแก่นักท่องเที่ยว และทำการค้าผลผลิตทำการเกษตรตามตลาดสดต่างๆ กลุ่มลีซู ทำการค้าขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวและทำงานด้านบริการ กลุ่มกระเหรี่ยง นิยมทำงานด้านรับจ้างทั่วไป

ตามปั้มน้ำมัน ตลาด ห้างสรรพสินค้า บ้านและสถานที่ทั่วไปเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย และงานส่วนตัวเช่น มัคคุเทศก์ กลุ่มลาหู่ นิยมรับจ้างทั่วไปเช่นเดียวกับกลุ่มกะเหรี่ยง การเข้ามาเรียนในเมือง

ในสภาพที่การทำมาหากินบนพื้นที่สูงเริ่มมีความยากลำบากไม่ตอบสนองต่อความต้องการในยุคของความทันสมัยการศึกษาจะเป็นความหวังของการอยู่รอดในอนาคตของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๖ กลุ่ม กรณีศึกษาส่วนใหญ่จะเข้ามาเรียนในโรงเรียนประจำ ที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยเช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือเรียนในรูปของการบวชเรียน เช่นวัดศรีโสดา และวัดวิเวกวาราม หรืออยู่กับวัดที่รับสงเคราะห์เด็ก จากพื้นที่สูง เช่นวัดดินจัน อีกจำนวนไม่น้อยมาอยู่หอพักขององค์กรต่างๆทางศาสนาและเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งกินอยู่ฟรี หรือเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย และอาจจะได้รับทุนการศึกษาจากองค์กรเหล่านี้ด้วย ผู้ที่มีฐานะบ้างและต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ก็จะเช่าหอพักอยู่เองและขอทุนเล่าเรียนของรัฐบาล ซึ่งมีมากขึ้นและกระจายไปสู่สถาบันต่างๆ สำหรับ ผู้ยากจนแต่ต้องการเรียน ก็จะใช้วิธีทำงานด้วยเรียนด้วย โดยไปเรียนตามโรงเรียนต่างๆ ที่เปิดสอนการศึกษาผู้ใหญ่นอกเวลาทางการ ลักษณะความเป็นอยู่

ลักษณะที่อยู่อาศัยและความเป็นอยู่ ขึ้นกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่เข้ามาอยู่ในเมืองโดยภาพรวมร้อยละ ๔๕.๔ เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่อาศัยในบ้านพักหรือหอพักที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือเสียเพียงเล็กน้อย รองลงมาร้อยละ ๓๗.๙ คือกลุ่มที่อยู่อาศัยในบ้านหรือหอพักที่ต้องเสียค่าเช่า ละเมื่อพิจารณา ร้อยละเอ็ดจากการสำรวจพบว่ากลุ่มม้งและกะเหรี่ยงมีบ้านเป็นของตนเอง หรืออาศัยอยู่ในบ้านของคนอื่นมากกว่ากลุ่มอื่น ในขณะที่กลุ่ม ลีซู อาข่าลาหู่ อาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนแออัดมากกว่ากลุ่มอื่น

ThaiNGO (๒๕๕๓) กล่าวว่า ลัดดาวัล ปัญญา ประธานกลุ่มแม่บ้านทอผ้า บ้านห้วยหินดำ วัย ๔๐ ปี ได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ ในหมู่บ้านให้เป็นตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน เพราะที่สามารถพูด อ่าน เขียน ไทยได้มากที่สุด ลัดดา ได้บอกเรื่องราวที่เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ว่าผ้าสีธรรมชาติเป็นผ้าที่ชาวกะเหรี่ยงทอเพื่อใช้มานานแล้ว โดยใช้วัสดุทำสีจากป่า ซึ่งปัจจุบันนี้วัฒนธรรมทอผ้าย้อมสีแบบชาวกะเหรี่ยงกำลังจะสูญหาย ดังนั้น ด้านหนึ่งคือการอนุรักษ์ป่าไว้ และอีกด้านหนึ่งอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมของผู้หญิงกะเหรี่ยงไว้ด้วย มีรายได้มาส่งเสริมครอบครัว เป็นค่ากับข้าว ค่าขนมลูกๆ ไปเรียนหนังสือ

ชีวิตประจำวันคือหุงหาอาหาร พอสายๆ ไปทำนาทำไร่ เสร็จจากไร่ก็มาเตรียมอาหาร ให้ลูกๆ กลับจากโรงเรียน ถ้าสามีอยู่ก็ช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัวถูกปลุกฝังมาตลอดว่า ป่า คือ ทุกอย่าง ที่เป็นทุกอย่างเพราะชาวกะเหรี่ยงมีความรู้มากมายที่จะใช้ประโยชน์จากป่า ชีวิตชาวกะเหรี่ยงอย่างเธอกับป่าจึงผูกพันกันเหมือนเป็นจิตวิญญาณกันและกัน

แม้เธอจะเป็นหญิงสาวชาวบ้านป่าธรรมดาๆ ที่มีความรู้แค่พออ่านออกเขียนได้ แต่ความฝันของเธอเหมือนแม่ทั่วๆ ไป บนโลกนี้ที่พอจะรู้และพอจะนึกคิดออกว่าปากท้องครอบครัว ก็อนาคตลูกๆ จะต้องก้าวเดินไปในโลกของการศึกษา เธอจึงพยายามคิดกิจกรรมเสริมรายได้ที่สอดคล้องไปกิจกรรมอนุรักษ์ที่ซึ่งสามีและชาวบ้านทุกคนกำลังต่อสู้ นั่นคือการพยายามคิดสร้างกลุ่มสตรีขึ้นมาหนุนเสริมอีกแรงหนึ่งนั่นเอง

"โดยพื้นฐานเดิมๆ แล้ว หมู่บ้านเรามองค้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งทอมานาน จนมาถึงยุคหนึ่ง สมัยก่อนคนเขาใช้ผ้าทอเอามาใช้นุ่งห่ม พอมาตอนหลังสังคมชาวกะเหรี่ยงต้องดิ้นรนมากขึ้น การทอผ้าจึงน้อยลง

กลุ่มแม่บ้านส่วนหนึ่งก็เห็นว่าสิ่งทอจะหายไป ก็เลยคุยกันว่า เราน่าจะทำผ้าทอ เราจะทอผ้าให้ลูกหลาน เราได้เห็นได้สืบทอดต่อเนื่องกัน

ตอนนั้นก็มีการวิจัยเข้ามาช่วยสนับสนุนช่วยริเริ่มคิดริเริ่มทำ เพราะเขาเห็นวิถีชีวิตของชุมชนเรา เขาก็เข้าใจ เราก็นัดกันมาพูดคุยกัน ๔-๕ คนในรอบแรก แล้วก็มาเรียบเรียง ความรู้เกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติ เพราะมันจะหายไปแล้ว ความรู้เหล่านี้ อยู่กับคนแก่คนเฒ่าอายุ ๖๐-๗๐ ปี ทั้งนั้น การมัดย้อม การทำเส้นด้าย เราเลยมานั่งคุยกัน ลงพื้นที่หาข้อมูลทำผ้ามัดสี ก็ไปหลายหมู่บ้าน สัก ๕-๖ หมู่บ้าน ซึ่งก็ได้วิธีการย้อมสีผ้าแบบดั้งเดิมมา

"ข้อสำคัญ ที่ทำกิจกรรมย้อมผ้า คือ ทำให้กลุ่มแม่บ้านมีรายได้ เพราะตลาดต้องการ แต่ผ้าทอมือ มีน้อยและไม่มีคู่แข่ง ทำให้เราทำแล้วมีคนสนใจ เช่น ผ้าพันคอลายยก ๓ วันได้ ๑ ตอน ตอนหนึ่งมี ๒ ผืน ผืนหนึ่งก็ ๑๓๕-๑๔๐ บาท ก็ทำให้แม่บ้านมีรายได้เสริม

"กลุ่มมีการจัดการการทำงานแบบแบ่งงานกันทำชัดเจน คณะทำงานทอผ้า คณะทำงานอ้อมทอผ้า และกลุ่มของเราก็มีเงื่อนไขว่า สมาชิกทอผ้าจะต้องฝากอ้อมทอผ้า ด้วย เป็นต้น ส่วนเรื่องที่ยากทำ ในอนาคตคืออยากทำศูนย์เรียนรู้ เราไม่มีศูนย์ ไม่มีที่ทำการ ไม่มีที่เก็บผ้า ตอนนี้อาศัยฝากไว้ที่บ้านตัวเองอยู่ ถ้าวันหนึ่งเรามีศูนย์ เราจะมีที่เก็บผ้ามีที่เก็บเครื่องแสดงศิลปวัฒนธรรม มีสถานที่ของกลุ่มได้พบปะพูดคุย เรื่องนี้เป็นสิ่งที่เราอยากได้กันมาก

สรุป จากเรื่องราวต่าง ๆ เป็นแนวคิดในการทำวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาภายใต้วิถีวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง การพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของรูปแบบเสื้อกะเหรี่ยงเป็นแบบง่าย ๆ เพราะชาวกะเหรี่ยง ไม่มีการนำผ้ามาตัด แต่จะเป็นการประสานผ้า ๒ ชิ้นเข้าด้วยกัน รูปทรงของเสื้อจึงเป็นแนวตรง ๆ จึงต้องการจะพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าของชาวกะเหรี่ยงใน ๓ พื้นที่ ที่มีรูปแบบเหมือนกันของชนเผ่า พัฒนาโดยให้ดำรงไว้ซึ่งการอนุรักษ์ภูมิปัญญาสืบทอดสู่ลูกหลาน และเพื่อชุมชนเข้มแข็งต่อสู้ในเชิงพาณิชย์กับโลกภายนอกได้

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง
๒. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๓. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๑ การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่ศึกษา เป็นชุมชนกะเหรี่ยง ๓ กลุ่ม คือ กะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กลุ่มเป้าหมายในการประเมินผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากผ้าทอกะเหรี่ยง ได้แก่ ผู้สนใจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าที่ประยุกต์จากเสื้อกะเหรี่ยง จำนวน ๑๐๐ คน โดยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

๑.๒ การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของการวิจัยนี้ได้แก่ กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มที่มีความต้องการและความพร้อมในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี จำนวน ๒๕ คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งทางกลุ่มต้องการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและพัฒนารูปแบบ ลวดลาย การตกแต่งเสื้อผ้า เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมช่องทางการหารายได้จากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ต่อไป

๒. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

๒.๑ แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูล ลงพื้นที่ สํารวจ แต่ละกลุ่ม จำนวน ๓ กลุ่ม กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

๒.๒ แบบประเมินรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง เสื้อกะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ ซึ่งเป็นความคิดรวบยอดจากการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ออกแบบ ตัดเย็บตกแต่งให้เป็นเสื้อสำเร็จรูป โดยใช้เกณฑ์ที่สรุปจากข้อมูล เป็นการตกแต่งด้วยวัสดุวิธีการเทคนิคการปัก และการตกแต่งด้วยลวดลายการทอของกะเหรี่ยงแบบประยุกต์ ซึ่งคงไว้ด้วยการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกาย พร้อมทั้งการพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยงสู่เชิงพาณิชย์

แบบประเมินรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง เสื้อกะเหรี่ยง ในส่วนของผู้สนใจ ประกอบด้วยข้อมูลในการประเมิน ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่งและโดยภาพรวม

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๒.๓ แบบประเมินการฝึกอบรม ประกอบด้วยข้อมูลในการประเมิน ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม

ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เข้าอบรม

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

๒.๔ ผลลัพธ์ที่ใช้ในการประเมินได้จากการวิเคราะห์ตามความต้องการของชุมชน และผ่านผู้เชี่ยวชาญ นำมาออกแบบ วิเคราะห์ โดยใช้หลักการออกแบบและการตัดเย็บให้มีความเหมาะสม โดยคงการอนุรักษ์ รูปแบบ การตกแต่ง ลวดลาย จากภูมิปัญญากะเหรี่ยงไว้ ผสมผสานการประยุกต์ให้สู่สากลยิ่งขึ้น การพัฒนาผลลัพธ์ได้จากการสำรวจ ศึกษาข้อมูลในบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา ๓ พื้นที่ คือ ชุมชนกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมแล้วได้รูปแบบเสื้อผ้า ๑๐ รูปแบบ จากการออกแบบ ๑๕ รูปแบบ รูปแบบ ๕ รูปแบบตกแต่งโดยใช้วิธีการทอลวดลาย ซึ่งพัฒนาจากการออกแบบให้มีรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้นและรูปแบบ ๕ รูปแบบตกแต่งโดยวิธีการใช้เทคนิคการปักด้วยวัสดุต่าง ๆ เสื้อผ้าที่ได้จากการพัฒนาจากรูปแบบเดิมของเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ มีดังนี้

เสื้อรูปแบบที่ ๑-๕ เป็นการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง โดยตกแต่งด้วยลวดลายการทอ ซึ่งเป็นการทอจากฝีมือภูมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยง โดยประยุกต์รูปแบบและลวดลายดั้งเดิมให้มีความสวยงามเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้ามากยิ่งขึ้น รวมทั้งการใช้สี ขนาดของช่วงจังหวะการวางลวดลาย

เสื้อรูปแบบที่ ๖-๑๐ เป็นการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง โดยตกแต่งลวดลายด้วยวิธีการปักจากวัสดุต่าง ๆ ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยง จะใช้วิธีการปักด้วยด้ายปักเม็ดเดียว ซึ่งมีความสวยงาม ประณีต ในครั้งนี้ได้ประยุกต์ลวดลายการใช้วัสดุเพิ่มเติมรูปแบบที่แตกต่าง ทำให้มีความหลากหลายและความทันสมัยมากขึ้น

เสื้อรูปแบบที่ ๑ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ดัดแปลงจากรูปแบบเสื้อกะเหรี่ยง ใช้ผ้าฝ้ายสีน้ำตาลทอง ๒ ชั้น เป็นสันทาบที่ไหล่ ประกอบด้วยเสื้อที่แนวกลางหน้าและหลัง รวมทั้งตะเข็บข้างใช้วิธีการสอยพัน ตกแต่งด้วยผ้าทอสีเดียวกันเพิ่มลวดลาย ด้วยสีเทา เหลือง ครีมน ทำชายครุยที่ชายผ้าตกแต่งวางทาบเย็บติดตรงส่วนชายผ้าตกแต่งกับตัวเสื้อ และติดกระดุมที่ไหล่ ตกแต่งที่คอเสื้อด้วยด้ายถัก เสื้อตัวนี้สามารถปรับแบบได้หลายรูปแบบ และเป็นวิธีการเย็บที่ง่ายใช้เวลาน้อย ปรับเป็นรูปแบบต่าง ๆ โดยการถอดกระดุมที่ไหล่ ปลอกให้ขึ้นตกแต่งเลื่อนลงมา บริเวณแขนและสามารถเลื่อนลงมาอีกโดยดึงแขนออกมา ส่วนตกแต่งสามารถลงไปอยู่บริเวณตัวเสื้อด้านล่าง เพิ่มเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง

ภาพที่ ๓.๑ เสื้อรูปแบบที่ ๑

เสื่อรูปแบบที่ ๒ ลักษณะของเสื่อเป็นเสื่อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีเทาเข้ม ๒ ชั้น เป็นสันทบที่ไหล่ ส่วนบนเป็นการทอสีพื้น ส่วนล่างทอเป็นลวดลาย อนุรักษ์การทอแบบกะเหรี่ยง โดยการประยุกต์ช่วงของการทอและลายเพิ่มขึ้น มีการทอที่ริมผ้า ชายครุยที่ชายเสื่อ รวมทั้งตกแต่งด้วยด้ายถักที่คอเสื่อและแขนเสื่อ ปล่อยชายครุยยาว เป็นแบบที่เรียบง่าย

ภาพที่ ๓.๒ เสื่อรูปแบบที่ ๒

เสื่อรูปแบบที่ ๓ ลักษณะของเสื่อเป็นเสื่อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายทอลายสลับผ้าสีพื้นที่เป็นช่วง ๆ ละ ๓ นิ้ว ช่วงของลวดลายใช้สีน้ำตาลแดง สอดไส้กลายด้วยสี เหลือง ผ้า ม่วง ทอเป็นผ้ายาว ๒ ชั้น ตามความยาวตัวเสื่อ พบทบทกึ่งกลางเป็นช่วงไหล่ ประกอบตัวเสื่อด้วยวิธีการเย็บมือ ใช้วิธีที่ตะเข็บกลางหน้าหลังและตะเข็บข้างการสอยพัน ทำชายครุยที่ชายเสื่อ ตกแต่งที่คอและแขน ด้วยการใช้อ้ายถักมาครามเย็บติดกับคอเสื่อและแขนเสื่อ

ภาพที่ ๓.๓ เสื่อรูปแบบที่ ๓

เสื้อรูปแบบที่ ๔ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีดำ ๒ ชั้น จับจีบที่แนวไหล่ยาว ถึงชายเสื้อ ชั้นหน้าติดกระดุม ตกแต่งด้วยผ้าสีต่าง ๆ เป็นแนวริ้วค้อม ชั้นหลังประกอบแนวเส้นกลางหลัง ด้วยวิธีสอยพัน เสื้อตัวนี้มีการตกแต่งด้วยผ้าทอ ที่นำมาประกอบติดกับตัวเสื้อด้วยกระดุมที่ติดอยู่กับตัวเสื้อ สามารถใส่ได้สองรูปแบบ ทำชายครุยที่แนวริ้วค้อม เป็นการตกแต่งอีกรูปแบบหนึ่ง

ภาพที่ ๓.๔ เสื้อรูปแบบที่ ๔

เสื้อรูปแบบที่ ๕ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีดำ ๒ ชั้น เป็นสันทบทที่ไหล่ ชายครุยที่ชายเสื้อ ตกแต่งด้วยผ้าทอกะเหรี่ยง สีเทา ลายสีน้ำตาลอ่อน เหลือง ชมพู ม่วง ฟ้ำ เป็นชั้นสี่เหลี่ยมยาววางทาบที่ตัวเสื้อโอบตะเข็บข้างมาด้านหน้าและด้านหลัง บริเวณคอและริมแขนใช้ด้ายถักมาคราเมสีเขียวชมพู เย็บติดเพิ่มความเด่นชัดของตัวเสื้อ และปล่อยชายครุยยาวเป็นแบบที่ง่ายใช้เวลาตัดเย็บน้อยแต่มีความเก๋

ภาพที่ ๓.๕ เสื้อรูปแบบที่ ๕

เสื้อรูปแบบที่ ๖ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีดำ ๒ ชั้น เป็นสันทบที่ไหล่ ต่อกกลางตัวทั้งหน้าและหลัง เย็บต่อกันที่ตะเข็บข้าง ใช้วิธีการเย็บด้วยมือทั้งตัว การตกแต่งใช้เทคนิคการ กู้ยด้วยผ้าสีต่าง ๆ ที่ไหล่โดยเปิดเป็นช่องยาวประมาณ ๔” จากตะเข็บไหล่ลงมา เจาะเป็น ๒ ช่อง ติดกระดุมรวมทั้งชายเสื้อกุดตามแนวที่เปิดแยก ๒ ช่วงเช่นกัน บริเวณแนวเส้นจากรอยเจาะไหล่ถึง ชายเสื้อ จะปักด้วยเม็ดเดือยและด้ายสีต่าง ๆ รวมทั้งทำชายครุยที่คอและตะเข็บข้าง เมื่อสวมใส่สามารถ ถอดกระดุมเปิดไหล่ได้ เพิ่มรูปแบบของการสวมใส่ได้และคงอนุรักษ์ความเป็นเสื้อกะเหรี่ยงในการใช้วัสดุ เม็ดเดือยปัก

ภาพที่ ๓.๖ เสื้อรูปแบบที่ ๖

เสื้อรูปแบบที่ ๗ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีน้ำตาลอ่อนและเข้มสีละ ๒ ชั้น เป็นสันทบที่ไหล่ ประกอบเป็นตัวเสื้อด้วยวิธีการเย็บด้วยมือ ช่วงต่อตะเข็บบริเวณด้านหน้าและหลัง จะใช้วิธีการตึงด้วยด้ายเว้นช่องว่างห่างกันเป็นช่วง ๆ ตะเข็บข้างใช้วิธีการสอยพัน แต่ละชั้นความยาวจะ ลดหลั่นกันและทำชายครุยที่ชายเสื้อบริเวณของการต่อแต่ละชั้น ตกแต่งด้วยเม็ดเดือยและหอย ทำเป็น รูปดอกไม้ และวิธีการปักเป็นไม้เลื้อย โดยใช้ด้ายปักสีให้มีความกลมกลืนกับผ้าตัวเสื้อ จะเป็นรูปแบบ ของแนวคลาสสิก

ภาพที่ ๓.๗ เสื้อรูปแบบที่ ๗

เสื้อรูปแบบที่ ๘ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีเขียวและน้ำตาลอ่อนเป็นสีหลักที่ไหล่ สีน้ำตาลอ่อน เช่น น้ำตาลอ่อน ๒ ชั้น สีเขียว ๒ ชั้น ประกอบกันด้วยการเย็บด้วยมือใช้เทคนิคการประสานตะเข็บด้วยการเย็บก้างปลา ทำชายครุยที่ชายเสื้อ ตกแต่งด้วยการปักลายใบไม้สีเขียว สีน้ำตาลเดินเส้นเนา ผ่านลายใบไม้ เพื่อให้มองเห็นใบไม้เด่นขึ้น บริเวณคอและปลายแขนเย็บด้วยเส้นด้ายถักลายมาคราเม่ ปล่อยชายครุย เพื่อให้สอดคล้องกับตัวเสื้อ โดยใช้สีให้มีความเหมาะสมกัน

ภาพที่ ๓.๘ เสื้อรูปแบบที่ ๘

เสื้อรูปแบบที่ ๙ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีดำ ๒ ชั้น เป็นสีหลักที่ไหล่ ประกอบเป็นตัวเสื้อ ด้วยการเย็บมือที่เส้นกลางหน้าและหลัง รวมทั้งตะเข็บข้าง ใช้วิธีสอยพัน มีการตกแต่งด้วยผ้าสีชมพู วางทาบเย็บที่เส้นกลางตัว ตามแนวยาวถึงชายเสื้อ และตามแนวตะเข็บข้างทั้งหน้าและหลัง ใช้ด้ายสีต่าง ๆ เดินเส้นเป็นแนวขวาง สลับสีใช้วัสดุประกอบเป็นช่วง ๆ ทำชายครุยที่ตะเข็บข้าง เพื่อความสวยงาม

ภาพที่ ๓.๙ เสื้อรูปแบบที่ ๙

เสื้อรูปแบบที่ ๑๐ ลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อตัวหลวม ใช้ผ้าฝ้ายสีชมพู ๒ ชั้นสีชมพู เป็นสันทบที่ใหญ่ ตัวเสื้อมีชายครุยที่ชายเสื้อ ด้านตะเข็บข้างทำเป็นกระดุมปายไปด้านหลัง ใช้วิธีการคล้องเชือกกับกระดุมที่ใช้วิธีการปักบนผ้าหุ้มกระดุม ทำชายครุยปล่อยยาว การตกแต่งที่ตัวเสื้อ บริเวณไหล่ และกลางคอหน้าและหลังใช้ผ้าสีดำปักลายด้วยด้ายสีต่าง ๆ และวัสดุไม้ประกอบ ติดขึ้นตกแต่งนี้บริเวณไหล่ทั้ง ๒ ข้าง เมื่อสวมใส่จะมีลักษณะเป็นปีก เพิ่มความสวยงามโดยการทำชายครุยยาว เพื่อให้สอดคล้องกับส่วนตกแต่งที่กลางคอหน้าและหลัง ซึ่งติดขึ้นตกแต่งเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีชายครุยยาว

ภาพที่ ๓.๑๐ เสื้อรูปแบบที่ ๑๐

๓. การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานแบ่งเป็น ๒ ช่วงระยะดังนี้

การดำเนินงานระยะที่ ๑

๑. ศึกษาและดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ วิถีวัฒนธรรม การอนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่ากลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

๒. ดำเนินการพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง โดยการวิเคราะห์ ออกแบบ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าทอกะเหรี่ยง และวิธีการเทคนิคการตกแต่ง โดยชุมชนมีส่วนร่วม ผ่านผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ ได้รูปแบบเสื้อ ๑๐ รูปแบบ (จากการออกแบบ ๑๕ รูปแบบ)

๓. ดำเนินการผลิตต้นแบบเสื้อจากผ้าทอกะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ

๔. ประเมินผลความคิดเห็นจากกลุ่มผู้สนใจ ๑๐๐ คน เพื่อข้อมูลสู่เชิงพาณิชย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการสัมภาษณ์แจกแบบสอบถามและแบบประเมินความคิดเห็นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสำรวจ สัมภาษณ์กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
๒. รวบรวมผลการประเมิน จากการแจกแบบประเมินความคิดเห็น กลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยงประยุกต์ เพื่อการพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์

การดำเนินงานระยะที่ ๒

การเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยี ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษา ผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ โดยวิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๑. เตรียมการฝึกอบรม โดยการประชุมชี้แจงการดำเนินงาน
๒. กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย (โดยกลุ่มมีความต้องการรับการฝึกอบรม)
๓. กำหนดกิจกรรมการฝึกอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม
๔. กำหนดรูปแบบการอบรม โดยการบรรยายสาธิต และผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติจริง
๕. ดำเนินการฝึกอบรม

- สถานที่ใช้ดำเนินการฝึกอบรม คือ กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

- ระยะเวลาในการฝึกอบรม ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕
- จำนวนผู้เข้าอบรม ๒๕ คน
- รูปแบบในการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยวิทยากรที่ดำเนินการฝึกอบรมใช้วิธีการบรรยาย ประกอบการสาธิต มีต้นแบบเสื้อผ้าจากการวิจัย และให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งจัดหาวัสดุในการฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการอบรม

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากการศึกษา สำรวจ ในรูปแบบของเอกสาร การสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ บันทึกข้อมูลการทำต้นแบบ แบบประเมินผล จึงนำข้อมูลดังกล่าวที่ได้มาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์ และความต้องการพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยงในบริบทพื้นที่ที่ศึกษา ๓ พื้นที่ กะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบและพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง โดยการวิเคราะห์จากการออกแบบ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าทอกะเหรี่ยง และเทคนิคการตกแต่ง ๑๕ รูปแบบ วิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญและชุมชนมีส่วนร่วม ได้รูปแบบเสื้อผ้า ๑๐ รูปแบบ และวิเคราะห์การประเมินผลรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากกลุ่มผู้สนใจ โดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๔.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลการถ่ายทอดเทคโนโลยี ใช้แบบประเมินผลการฝึกอบรมและแบบประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติ โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ

๔.๔ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นของการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรม รวมทั้งการประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน ใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสม

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง วิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอ
กะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ด้าน คือ ๑. เพื่อศึกษาวิถี
วัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง ๒. เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง ๓. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่
กลุ่มเป้าหมาย

ด้านที่ ๑ เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงเป็นชนเผ่าหนึ่งในประเทศไทย ที่ต้องอาศัยอยู่ตามพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ โดยการหาพื้นที่
ทำมาหากิน และย้ายพื้นที่เพื่อหาที่ทำมาหากินใหม่ จึงทำให้มีชนเผ่ากะเหรี่ยงทั้งที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิม และ
เปลี่ยนแปลงไปเป็นคนเมืองในปัจจุบัน จากการที่ได้ลงพื้นที่ศึกษาชนเผ่ากะเหรี่ยง ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่
ที่ศึกษา ๓ พื้นที่ แบบเจาะจงเก็บข้อมูล โดยการสำรวจการสัมภาษณ์ วิถีวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง
๓ กลุ่ม คือ กะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ข้อมูลดังกล่าว
พบว่า

กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้เดินทางไปยังกลุ่ม
กะเหรี่ยงนี้ โดยนายกิตติศักดิ์ วงศ์หยานักพัฒนาชุมชนได้นำเข้าไปพบกับชาวกะเหรี่ยง และได้สำรวจ
สัมภาษณ์กับชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ พบกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น
นายสมเพชร อินสุวรรณ อายุ ๕๖ ปี ได้ให้ข้อมูลกับคณะผู้วิจัยว่า

ภาพที่ ๔.๑ พัฒนาชุมชนพาสำรวจพื้นที่ห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

กะเหรี่ยงกลุ่มนี้เดิมเป็นคนฮอด ได้ย้ายมาทำกิน โดยตั้งเดิมอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยม้ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยประชากรมากขึ้นแย่งกันทำมาหากิน จึงแยกตัวมาพื้นที่ใหม่ คือที่บ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ ๓๐ ครัวเรือน สร้างอาชีพใหม่ สร้างบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัยตามภูเขาเป็นบ้านเรือนไม้ มีร้านค้า ๒ ร้าน ขายของชำ มีโปสท์คาทอลิก ชุมชน นับถือศาสนาคริสต์ มีสวนผลไม้ เช่น ลิ้นจี่ ลำไย สตรอเบอร์รี่ มีการทำนาเป็นอาชีพหลัก ชาวกะเหรี่ยงนี้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะทำงานวันจันทร์ถึงวันเสาร์ วันอาทิตย์จะหยุดอยู่บ้าน แต่ถ้ามีงานมากก็จะรับจ้างทำในวันอาทิตย์เพิ่มขึ้นด้วย ผลผลิตจากการทำสวน ทำนา จะทำไว้กินเองและมีบุคคลภายนอกมารับซื้อถึงพื้นที่ ภายในหมู่บ้านจะใช้ชีวิตอยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ ๔.๒ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่กลุ่มกะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ถิ่นที่อยู่อาศัย กะเหรี่ยงกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่า กะเหรี่ยงปาเกอะญอ อพยพถิ่นฐานจากพม่า มาทางอำเภอฮอด แสวงหาที่ทำกินใหม่ไปเรื่อย ๆ จนมาตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งที่ บ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ ๓๐ ครัวเรือน ชุมชนกะเหรี่ยงนี้ จะปลูกสร้างบ้านเรือนตามแนวภูเขา เป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนสูง บ้านต่ำบ้าง มีต้นไม้ปลูกโดยรอบ มุงหลังคาด้วยใบจาก สังกะสี ไม่มีรั้วกันแต่ละหลัง มีถนนเดินไปมาเล็ก ๆ พอรถแล่นได้ มีไฟฟ้าใช้ในตัวบ้านจะกันห้องเป็นห้องนอน และมีห้องโถงกว้าง ใช้สำหรับทำกิจกรรมของครอบครัว ที่ทำครัวจะแยกต่างหากออกมา

ภาพที่ ๔.๓ ที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ศาสนา จะนับถือศาสนาคริสต์ ทุกวันอาทิตย์จะเข้าโบสถ์ทำพิธีทางศาสนาในตอนเช้า แต่งกายชุดประจำเผ่ากะเหรี่ยง วันอาทิตย์จะไม่ทำงาน แต่ถ้ามีงานเร่งด่วน เช่น รับจ้างเก็บสตอเบอร์รี่ ก็จะไปรับจ้างเป็นครั้ง ๆ ถ้าไม่มีงานก็จะอยู่บ้าน

การแต่งกาย ปัจจุบันกลุ่มกะเหรี่ยงนี้ ยังคงสวมใส่เครื่องแต่งกายประจำเผ่าในวิถีชีวิตประจำวัน มีบางคนซึ่งเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น ที่ปรับการแต่งกาย สวมใส่เสื้อผ้าแบบคนเมือง รวมทั้งผู้ใหญ่บางคน แต่เมื่อมีพิธีทางศาสนาทุกคนจะแต่งกายประจำเผ่า เด็กจะสวมใส่ชุดกะเหรี่ยงยาวสีขาว เรียก เซ วา เมื่อแต่งงานแล้วใส่เสื้อสีดำ ตกแต่งด้วยลวดลายทองหรือลายปักด้วยเม็ดเดือย รูปแบบของเสื้อจะเหมือนปกติ โดยทั่วไปของกะเหรี่ยงคือเป็นผ้าผืนยาว ๒ ชั้น มาประกอบกันเป็นตัวเสื้อ โดยเย็บต่อกันที่ตะเข็บกลางหน้า กลางหลังและตะเข็บข้าง มีการทำชายครุยที่ชายเสื้อ และช่วงตะเข็บ รอบคอ เพื่อความสวยงาม สวมใส่ผ้าถุงทอลายเป็นช่วง ๆ ตามแนวขวาง ปัจจุบันมีการใช้สีของตัวเสื้อที่หลากหลาย เช่น สีม่วง สีฟ้า สีแดง เป็นต้น ผู้ชายจะใส่เสื้อลักษณะเดียวกันกับผู้หญิง แต่สีลวดลายจะดูเป็นผู้ชายมากกว่า เช่น ลายทางตรงเป็นแนวยาว สีจะใช้สีแดง สีเทา สีขาว สีธรรมชาติ เป็นต้น ถ้ากรณีผู้ชายแต่งงานจะใช้เสื้อที่ทอด้วยด้ายสีแดง ผู้หญิงมีอายุจะโพกผ้าที่ศีรษะ การแต่งกายในโอกาสพิเศษ เช่น พิธีปีใหม่ พิธีแต่งงาน จะสวมใส่ผ้าใหม่สวยงามเป็นพิเศษ

ภาพที่ ๔.๔ การแต่งกายของกะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

อาชีพ ส่วนใหญ่กลุ่มกะเหรี่ยงนี้จะมีอาชีพทำนา ทำสวน ไร่จ้างเก็บผลไม้ เมื่อว่างจากการทำงานก็จะทอผ้า ผู้ใหญ่จะสอนให้เด็ก ๆ หัดทอผ้า คนเผ่านี้มีกลุ่มสมาชิกจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้า มีประธานกลุ่ม ชื่อ นางปราณี อันสุวรรณ เป็นผู้ดูแล จะให้สมาชิกในกลุ่มทอผ้ามาส่งที่กลุ่ม เพื่อจัดจำหน่าย ใช้สถานที่โบสถ์คารอลิก เป็นที่จำหน่าย การจำหน่ายจะมีผู้ควบคุมดูแล มีชาวต่างชาติและผู้ท่องเที่ยวเข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ได้แก่ เสื้อกะเหรี่ยงย้อมสีธรรมชาติ ผ้าพันคอ กระเป๋า ยาม เป็นต้น

การทอผ้า ของกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็นนี้ จะเหมือนการทอผ้าของกลุ่มกะเหรี่ยงโดยทั่วไป คือ นึ่งทอโดยใช้สายรัดคาดเอว ทอผ้าหน้าแคบ ๑๒” – ๒๐” ความยาวเท่ากับตัวเสื้อ ความกว้างของหน้าผ้าขึ้นอยู่กับขนาดของตัวบุคคล การทอลวดลายได้จากการทอลงไปบนผืนผ้า ด้วยวิธีการจกลวดลายต่าง ๆ เช่น ลายเรขาคณิต ดอกไม้ ฯลฯ และการทอลวดลายโดยวิธีการปักลูกเดือย และด้ายสีต่าง ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง ด้ายที่นำมาใช้ทอย้อมสีธรรมชาติ ต่อมาประยุกต์ใช้ด้ายประดิษฐ์ที่ขายตามท้องตลาดมาทอ มีสีสันต่าง ๆ เพราะหาซื้อง่าย ราคาไม่แพง ทอเพื่อสวมใส่เอง แต่ก็มีทอเพื่อจำหน่ายเมื่อมีคนมาสั่งทอ

ภาพที่ ๔.๕ การทอผ้าและผลิตภัณฑ์ชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านห้วยโป่ง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มกะเหรี่ยงบ้านโนนสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่กลุ่มกะเหรี่ยงนี้ โดยขับรถผ่านห้วย ซึ่งเป็นทางเข้าหมู่บ้านไปพบกับกลุ่มกะเหรี่ยงที่เรียกว่ากะเหรี่ยงบ้านโนนสอย เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงที่เป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกาย คือ จะใช้ทองเหลืองใบรีเวณคอบเป็นห่วง ๆ เรียกกะเหรี่ยงคอยาว พื้นที่นี้อยู่ติดชายแดนพม่า เป็นพื้นที่ที่มีการควบคุม ดูแลโดยทางราชการ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคนเข้ามาอยู่เป็นประจำ ทั้งคนไทยและต่างชาติ ในหมู่บ้านจะใช้พื้นที่หน้าบ้านวางผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว เช่น เครื่องไม้ ตุ๊กตาไม้ ผ้าพันคอ เสื้อที่ทอเองโดยชนเผ่า ของที่ระลึก กระจกที่เข้าไปสำรวจตรงกับประเพณีต้อนรับปีใหม่ของกลุ่มกะเหรี่ยงนี้ ได้พบกับการทำกิจกรรมของชนเผ่า โดยการเดินขบวนพิธีไปรอบ ๆ หมู่บ้าน เมื่อถึงบ้านไหนก็จะหยุดร้องเพลงเต้นรำ ให้พรกับบ้านนั้น ๆ จะมีพิธีไหว้ผีสงตันไม้ เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดกันมา แต่ละบ้านจะทำอาหารเลี้ยง นำมาวางไว้หน้าบ้าน ใครเดินผ่านไปมา ก็จะเชิญให้รับประทานอาหาร จะมีการต้มหมักเหล้าดื่มเอง

จากข่าว หมูทั้งตัววางหันวางบนเชิง หยิบรับประทานกัน ผู้วิจัยพบกับครูสอนภาษาไทย ซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่นี้ เล่าให้ฟังว่า จะมีโรงเรียนสอนหนังสือให้กับเด็กในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านจะกินอยู่เฉพาะในพื้นที่ ไม่ได้ออกไปยังที่อื่น ๆ มากนัก และพาพวกเราสำรวจในพื้นที่ พามาที่บ้านของผู้นำชุมชนกะเหรี่ยงขึ้นไปบนบ้าน ได้รับการต้อนรับ เชิญให้รับประทานอาหาร ซึ่งเป็นประเพณี ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน สรุปว่า ชุมชนกะเหรี่ยงนี้จะอยู่ในการดูแลของผู้ใหญ่ ตำบลปางหมู และมีสวัสดิการให้กับทุกคนครัวเรือน อาศัยอยู่แต่ในชุมชน ไม่มีบัตรประชาชน แต่มีบัตรแสดงว่าเป็นกะเหรี่ยงอยู่ในเขตประเทศไทย ศาสนาจะนับถือศาสนาคริสต์ เช่นเดียวกับกับกะเหรี่ยงกลุ่มอื่น ทุกวันอาทิตย์จะเข้าโบสถ์ แต่งกายประจำเผ่าเหมือนกัน

ภาพที่ ๔.๖ สภาพทั่วไปของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านโนสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทอผ้า ของกลุ่มกะเหรี่ยงนี้ มีวิธีการทอเหมือนกันกับกลุ่มอื่น โดยการนั่งทอ โดยใช้ผ้าคาดเอว ซึ่งเป็นจุดขายของชนเผ่านี้ นักท่องเที่ยวจะถ่ายรูปกับผู้ทอ จะทอเป็นผ้าพันคอที่มีลักษณะหลวม ๆ ไร่ขาย โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักทำด้วยไม้ ใช้ด้ายพันไปมาเป็นผืน มีลวดลายง่าย ๆ ขายผืนละ ๑๐๐ บาท

ทางกลุ่มส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตที่ไม่ต้องดิ้นรนทำมาหากิน ทางผู้ดูแลจะมีสวัสดิการให้กับชุมชน แต่ละครอบครัวจะได้รับแจกข้าวสาร ไว้เป็นอาหาร

อาชีพ กะเหรี่ยงกลุ่มนี้จะมีอาชีพขายของที่ระลึกบริเวณหน้าบ้านให้กับนักท่องเที่ยว สภาพโดยทั่วไปทำให้ชาวกะเหรี่ยงนี้ไม่ต้องดิ้นรนในการหาเลี้ยงชีพ การพัฒนาเกี่ยวกับผ้าชนเผ่า พัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ ส่วนเสื้อผ้ามีการประยุกต์ด้วยความคิดของตนเองและดัดแปลงเป็นเสื้อผ้าสวม

ใส่เอง จากผ้าทอที่ทอขึ้นมาเองเช่นกัน ความรู้เกี่ยวกับการทอสืบทอดจากบรรพบุรุษที่สอนมา ปัจจุบันทางกลุ่มพยายามจะปรับเปลี่ยนการแต่งกายเป็นแบบชาวเมือง แต่ก็ยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นไว้อย่างมาก สวมใส่เสื้อผ้ากะเหรี่ยงทั้งในวันปกติ และประเพณีต่าง ๆ ของชนเผ่า สัมผัสกับภายนอกก็ยังน้อย เพราะมีความเป็นอยู่ที่ไม่เดือดร้อน และอยู่ภายใต้กรอบของการดูแลควบคุมของทางราชการ

ภาพที่ ๔.๗ อาชีพของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านโนสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มกะเหรี่ยงบ้านชะเนงจื่อ ตำบลชะเนงจื่อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กะเหรี่ยงกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบ ค่อนข้างมีความเป็นอยู่แบบคนเมือง การแต่งกายเป็นแบบคนเมือง ค่อนข้างน้อยที่มีการแต่งกายแบบชนเผ่า แต่เมื่อมีพิธีต่าง ๆ ก็จะมีสวมใส่เสื้อผ้าชนเผ่าเช่นกัน มีการเข้าโบสถ์ นับถือศาสนาคริสต์ มีร้านค้าขายของ บ้านเรือนเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง ใช้ทำกิจกรรมของครอบครัว ลักษณะคล้ายกันบ้านเรือนของชนเผ่ากะเหรี่ยงโดยทั่วไป แต่จะมีความกว้างขวาง หลังใหญ่กว่า ซึ่งถือได้ว่ากะเหรี่ยงกลุ่มนี้มีการพัฒนาในด้านความเป็นอยู่แบบคนเมืองเป็นส่วนใหญ่

อาชีพ กะเหรี่ยงกลุ่มนี้จะทำนา ทำไร่ เก็บผลไม้ รับจ้าง รับราชการ ทอผ้าเป็นส่วนน้อย จะมีบางบ้านที่ยังคงทอผ้าอยู่ โดยจะมีคนมาสั่งทอที่บ้าน เพื่อใช้ในงานต่าง ๆ หรือสวมใส่ปกติ ผู้ทอได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ มีการพัฒนาสีสันทน ลายทอ แต่รูปแบบเสื้อยังคงเดิม อีกกลุ่มหนึ่งมีการพัฒนาเครื่องทอ เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ระบบอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตคือผ้าซิ่น ทอมีความยาวหลายเมตรแล้วนำมาตัดเป็นตัว ๆ ใช้ตัดจากใยประดิษฐ์ มีราคาถูกลงกว่า เป็นที่นิยมและมีคนมาสั่งทออยู่ประจำ อีกช่องทางหนึ่ง โรงเรียนในพื้นที่จะมีการสอนทอผ้าแบบกะเหรี่ยงให้กับนักเรียนเพื่อเป็นความรู้ และนักเรียนจะใส่ชุดกะเหรี่ยงสีขาวยามาเรียนทุกวันศุกร์

ภาพที่ ๔.๘ สภาพทั่วไปของกลุ่มกะเหรี่ยงบ้านชะเนงจื่อ ตำบลชะเนงจื่อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ผลิตภัณฑ์ในชนเผ่ากะเหรี่ยงกลุ่มนี้ มีการพัฒนางานทอ เกี่ยวกับสีที่ใช้ การทอที่พัฒนาเครื่องทอ ให้ได้ชิ้นงานเร็วขึ้น แต่ยังมีกลุ่มที่ทอแบบดั้งเดิม ลายเดิม และลายประยุกต์ที่สวยงาม มีคนมาสั่งทออยู่ ประจำเพื่อใช้สวมใส่ในงานต่าง ๆ

ภาพที่ ๔.๙ ผลิตภัณฑ์ผ้าของกลุ่มกะเหรี่ยงบ้านชะเนงจ้อ ตำบลชะเนงจ้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ มีความเป็นอยู่ใกล้เคียงคนในเมือง รวมทั้งการแต่งกาย แต่การนับถือศาสนายังคง นับถือศาสนาคริสต์ และนับถือศาสนาพุทธก็มี กะเหรี่ยงกลุ่มนี้อยู่บนพื้นที่ราบ จึงทำให้ความเป็นคนในเมืองมีมากกว่ากะเหรี่ยงกลุ่มอื่น ความต้องการของกลุ่ม ยังคงมีความต้องการพัฒนารูปแบบการทอ การตัดเย็บผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่นกัน แต่ความพร้อมของกลุ่มในการรวมตัวค่อนข้างยาก

ด้านที่ ๒ เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่ากะเหรี่ยง

จากการศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยง จังหวัดภาคเหนือ ๓ กลุ่ม คือ กะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนงจ้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก แล้วนั้น นำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำวัฒนธรรม การอนุรักษ์ พัฒนาผ้าชนเผ่าที่มีมาแต่ดั้งเดิม ประยุกต์ เป็นเสื้อผ้ากะเหรี่ยงรูปแบบต่าง ๆ แต่ยังคงรูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยงไว้เป็นเอกลักษณ์ประยุกต์ในส่วนของการ นำผ้าทอมาออกแบบลายทอ ตกแต่งตัวเสื้อ และการนำวัสดุมาตกแต่งตัวเสื้อให้มีรูปแบบที่สวยงามและ แนวทางการนำไปใช้ให้มากขึ้น ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่คล้ายคลึงกันทุกกลุ่ม เพียงแต่มีการคิดประยุกต์ในเรื่องของสีเสื้อผ้าและลวดลายขึ้นมาใหม่ แต่ยังคงรูปแบบเดิม คือ ส่วนบนของเสื้อเป็นสีพื้น และส่วนล่างเป็นการตกแต่งด้วยลายทอที่ทอจากผ้าฝ้ายเดียวกัน และตกแต่งด้วยการ ปักเม็ดเดือยผสมผสานกับด้ายสีต่าง ๆ ปักเป็นลวดลายเรขาคณิต ดอกไม้ ลายเส้น เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาจะพัฒนาในลักษณะประยุกต์จากรูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง เป็นรูปแบบต่าง ๆ แต่ยังคงความเป็นกะเหรี่ยงไว้ ด้วยวิธีการใช้ลายทอและเทคนิคการตกแต่งด้วยวัสดุ ส่วนในเรื่องของ เนื้อผ้าจะเป็นผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ และฝ้ายผสม ลักษณะเฉพาะรูปแบบของเสื้อผ้าแต่ละตัว สีที่ใช้จะดู

ความเหมาะสมในหลักของการออกแบบเสื้อผ้า ตัดเย็บด้วยมือทั้งตัว เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ และความเป็นธรรมชาติของการผลิตงานฝีมือคงไว้ซึ่งชาติพันธุ์ชนเผ่ากะเหรี่ยง

จากข้อมูลดังกล่าว จึงสรุปเป็นรูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยงได้ ๑๐ รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง จากการออกแบบตัดเย็บ

โดยอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ

รูปแบบ	หน้า	หลัง
๑. เสื้อรูปแบบที่ ๑		
๒. เสื้อรูปแบบที่ ๒		
๓. เสื้อรูปแบบที่ ๓		
๔. เสื้อรูปแบบที่ ๔		
๕. เสื้อรูปแบบที่ ๕		

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

รูปแบบ	หน้า	หลัง
๖. เสื้อรูปแบบที่ ๖		
๗. เสื้อรูปแบบที่ ๗		
๘. เสื้อรูปแบบที่ ๘		
๙. เสื้อรูปแบบที่ ๙		
๑๐. เสื้อรูปแบบที่ ๑๐		

จากผลิตภัณฑ์รูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ นี้ได้นำไปให้กลุ่มผู้สนใจประเมินจำนวน ๑๐๐ คน ผลการประเมิน (ดังตารางประเมินความคิดเห็นจากกลุ่มผู้สนใจ)

๓. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากรูปแบบผ้า เสื้อผ้า ของกลุ่มกะเหรี่ยงทั้ง ๓ กลุ่ม ซึ่งมีวิถีวัฒนธรรม การแต่งกายที่คล้ายคลึงกัน จึงสรุป วิเคราะห์ ออกแบบ รูปแบบของผลิตภัณฑ์เป็นเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ๑๐ รูปแบบ นำมาถ่ายทอดให้กับกลุ่มที่มีความต้องการและมีความพร้อมที่จะได้รับความรู้ เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๒๕ คน ผู้วิจัยได้เตรียมวัสดุในการฝึกอบรมให้กับผู้รับการอบรม ปฏิบัติตัดเย็บด้วยผ้าพื้นถิ่น เย็บด้วยมือเพื่อต้องการความเป็น

ภูมิปัญญาที่คงอยู่และเป็นเอกลักษณ์ ที่สามารถขยายได้ การถ่ายทอดใช้วิธีการสาธิต บรรยาย พร้อมการปฏิบัติ ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ ได้ผลิตภัณฑเสื้อผ้านำมาประเมินผลโดยวิทยากร จัดลำดับตามการประเมิน (ดังตารางการประเมินผลงานสำเร็จ)

ส่วนที่ ๒

ผลการประเมินจากการวิเคราะห์ ผลผลิตภัณฑต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประเมินที่มีต่อผลิตภัณฑต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่งและโดยภาพรวม

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ผลิตภัณฑต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ประเมินจากกลุ่มผู้สนใจ ๑๐๐ คน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	๘๔	๘๔
ชาย	๑๖	๑๖
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตาราง ๔.๒ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๘๔ รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๑๖

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๙	๙
๒๑ - ๓๐ ปี	๒๒	๒๒
๓๑ - ๔๐ ปี	๔๘	๔๘
มากกว่า ๔๐ ปี	๒๑	๒๑
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘ รองลงมาอายุ ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน นักศึกษา	๑๔	๑๔
รับราชการ	๒๓	๒๓
รัฐวิสาหกิจ	๑๖	๑๖
แม่บ้าน	๒๒	๒๒
รับจ้าง	๑๘	๑๘
ธุรกิจส่วนตัว	๗	๗
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๔ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีอาชีพรับราชการ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓ รองลงมาคืออาชีพ แม่บ้าน จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๒๔	๒๔
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๓๒	๓๒
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๒๐	๒๐
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๖	๑๖
มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๘	๘
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒ รองลงมามีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓๙	๓๙
ปริญญาตรี	๔๒	๔๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๑๙	๑๙
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมินส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒ รองลงมาคือระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญา จำนวน ๓๙คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยง

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยง

ผลิตภัณฑ์	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
๑. เสื้อรูปแบบที่ ๑ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๑๗	.๔๐	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๔๐	.๓๖	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๔๙	.๐๕	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๕๘	.๑๒	มากที่สุด
๒. เสื้อรูปแบบที่ ๒ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๓๒	.๔๒	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๐๘	.๓๕	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๒๑	.๕๖	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๓๒	.๒๖	มาก
๓. เสื้อรูปแบบที่ ๓ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๗๒	.๖๑	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๓.๘๘	.๒๓	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๓.๘๕	.๕๒	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๓.๙๑	.๒๖	มาก
๔. เสื้อรูปแบบที่ ๔ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๘๘	.๖๑	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๑๓	.๒๖	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๓๒	.๔๕	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๓๒	.๖๕	มาก
๕. เสื้อรูปแบบที่ ๕ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๙๘	.๖๒	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๒๒	.๒๒	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๐๘	.๔๓	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๒๕	.๕๖	มาก

ตารางที่ ๔.๗ (ต่อ) แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยงเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง และโดยภาพรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{x}	SD	ความเหมาะสม
๑. เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๖ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๕๘	.๑๑	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๕๕	.๒๘	มากที่สุด
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๖๐	.๒๓	มากที่สุด
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๖๕	.๓๕	มากที่สุด
๒. เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๗ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๘๗	.๖๘	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๓.๙๒	.๗๑	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๓.๗๘	.๐๕	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๓.๙๙	.๒๙	มาก
๓. เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๘ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๐๒	.๓๖	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๓.๗๘	.๓๘	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๓.๘๙	.๔๗	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๐๙	.๒๕	มาก
๔. เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๙ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๔.๑๕	.๓๒	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๓๕	.๖๕	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๑๒	.๖๒	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๔๕	.๑๗	มาก
๕. เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๑๐ 	ความเหมาะสมของรูปแบบ	๓.๙๐	.๑๑	มาก
	ความเหมาะสมของลวดลาย	๔.๐๙	.๓๕	มาก
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง	๔.๑๗	.๖๒	มาก
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม	๔.๒๗	.๗๑	มาก

จากตาราง ๔.๗ การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยงเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลายและการตกแต่ง โดยภาพรวมของกลุ่มผู้ประเมิน เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยง

เลือกรูปแบบที่ ๑ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง ลวดลาย รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๘, ๔.๔๙, ๔.๔๐ และ ๔.๑๗ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๒ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม รูปแบบ การตกแต่ง ลวดลาย มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๒, ๔.๓๒, ๔.๒๑ และ ๔.๐๘ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๓ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม ลวดลาย การตกแต่ง รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๑, ๓.๘๘, ๓.๘๕ และ ๓.๗๒ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๔ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง ลวดลาย รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๒, ๔.๓๒, ๔.๑๓ และ ๓.๘๘ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๕ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง รูปแบบ ลวดลาย มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๕, ๔.๒๒, ๔.๐๘ และ ๓.๙๘ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๖ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง ลวดลาย รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๕, ๔.๖๐, ๔.๕๘ และ ๔.๕๕ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๗ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม ลวดลาย รูปแบบ การตกแต่ง มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๙, ๓.๙๒, ๓.๘๗, และ ๓.๗๘ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๘ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม รูปแบบ การตกแต่ง ลวดลาย มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๙, ๔.๐๒, ๓.๘๙ และ ๓.๗๘ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๙ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวม ลวดลาย รูปแบบ การตกแต่ง มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๕, ๔.๓๕, ๔.๑๕ และ ๔.๑๒ ตามลำดับ

เลือกรูปแบบที่ ๑๐ มีความเหมาะสมระดับมาก ทั้งด้านโดยภาพรวม การตกแต่ง ลวดลาย รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย ๔.๒๗, ๔.๑๗, ๔.๐๙ และ ๓.๙๐ ตามลำดับ

สรุปผลประเมินในภาพรวม

การประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยง พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยงรูปแบบที่ ๖ มีความเหมาะสมโดยภาพรวม ที่ระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๔.๖๕ และผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยงรูปแบบที่ ๑ มีความเหมาะสมโดยภาพรวมที่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ๔.๕๘

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ากะเหรี่ยง

ตารางที่ ๔.๘ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
๑. ต้องการการอนุรักษ์การทอผ้ากะเหรี่ยงในการประยุกต์ใช้	๑๒
๒. ต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงรูปแบบต่าง ๆ	๙
๓. ต้องการได้รับองค์ความรู้ในการฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์	๕

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ประเมิน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ต้องการการอนุรักษ์ การทอผ้ากะเหรี่ยงในการประยุกต์ใช้ ๑๒ คน ต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงรูปแบบต่าง ๆ ๙ คน ต้องการได้รับองค์ความรู้ในการฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์ ๕ คน

ด้านที่ ๓ การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการฝึกอบรมให้กับกลุ่มทอผ้าจำนวน ๒๕ คน ณ ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการประเมินการฝึกอบรม ประเมินจากกลุ่มผู้เข้าอบรม โดยมีแบบประเมินประกอบด้วย ๓ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม ที่มีต่อการฝึกอบรม
- ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการประเมินผลงานสำเร็จ ในการปฏิบัติของผู้เข้าอบรม ประเมินจากวิทยากรจำนวน ๓ ท่าน เป็นแบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย รหัสผู้เข้าอบรม การประเมินผล ขั้นเตรียมงาน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขึ้นปฏิบัติงานการออกแบบการตัดเย็บ การตกแต่ง ชิ้นงาน สำเร็จ ความประณีต ความถูกต้อง

ผลการวิเคราะห์ประเมินการจัดฝึกอบรมการทำผลิตภัณฑ์เสื่อกะเหรี่ยง (การประเมินจากผู้เข้าอบรม)

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	๒๕	๑๐๐
ชาย	-	-
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๕	๒๐
๒๑ - ๓๐ ปี	๓	๑๒
๓๑ - ๔๐ ปี	๔	๑๖
มากกว่า ๔๐ ปี	๑๓	๕๒
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีอายุมากกว่า ๔๐ คิดเป็นร้อยละ ๕๒ รองลงมาอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๐

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน	๓	๑๒
ทำนา	๑๒	๔๘
ทอผ้า	๖	๒๔
รับจ้าง	๓	๑๒
ธุรกิจส่วนตัว	๑	๔
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ ๔๘ รองลงมาคืออาชีพทอผ้า คิดเป็นร้อยละ ๒๔

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๑๗	๖๘
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๘	๓๒
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๖๘ รองลงมาคือรายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๒

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๒๐	๘๐
มัธยมศึกษา	๕	๒๐
รวม	๒๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๘๐ รองลงมาคือการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๐

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีต่อการอบรมการพัฒนาารูปแบบการทำผลิตภัณฑ์เสื้อกะเหรี่ยง

ผลการประเมิน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง

หัวข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	SD	ความเหมาะสม
ก่อนฝึกอบรม	๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๒.๕๑	.๐๙	ปานกลาง
	๒. ท่านมีความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๓.๖๒	.๒๘	มาก
	๓. ท่านมีความสามารถตกแต่งเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๓.๗๙	.๔๕	มาก
หลังการฝึกอบรมด้านเนื้อหา	๔. สอดคล้องกับความต้องการของผู้อบรม	๔.๖๙	.๕๓	มากที่สุด
	๕. ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้	๔.๗๒	.๒๑	มากที่สุด
ด้านวัสดุอุปกรณ์เอกสารประกอบ	๖. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์	๔.๘๕	.๓๖	มากที่สุด
	๗. วัสดุมีความเหมาะสมในการตัดเย็บ	๔.๖๖	.๔๖	มากที่สุด
	๘. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	๔.๐๘	.๐๗	มาก
ด้านกระบวนการฝึกอบรม	๙. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	๔.๗๘	.๖๐	มากที่สุด
	๑๐. วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม	๔.๖๗	.๔๒	มากที่สุด
	๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	๔.๔๖	.๓๑	มาก
	๑๒. กระบวนการอบรมมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๔.๗๙	.๑๕	มากที่สุด
ด้านผู้รับการอบรม	๑๓. สามารถออกแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๓.๖๘	.๗๐	มาก
	๑๔. สามารถตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๔.๔๐	.๑๘	มาก
	๑๕. สามารถตกแต่งเสื้อผ้ากะเหรี่ยง	๔.๕๓	.๓๗	มากที่สุด
	๑๖. สามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน	๔.๔๘	.๒๘	มาก
	๑๗. มีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยงครั้งต่อไป	๔.๗๘	.๖๒	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๔ การประเมินผลความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง เมื่อพิจารณาจากการประเมิน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า กลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จำนวน ๒๕ คน มีความคิดเห็น ดังนี้

ก่อนการอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ การตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๒ การตกแต่งเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙

หลังการอบรม

ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นว่า เนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๙ ส่วนด้านเนื้อหาส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๒ วัสดุ อุปกรณ์ มีความเพียงพอในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๘๕ วัสดุ มีความเหมาะสมในการตัดเย็บเสื้อผ้า อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๖ เอกสารประกอบการอบรม มีความเหมาะสมในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๘ การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๘ วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๖๗ รวมทั้งระยะเวลาในการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ และกระบวนการอบรม มีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๙ ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นว่าหลังการอบรม สามารถออกแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๖๘ สามารถตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๐ สามารถตกแต่งเสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๕๓ รวมทั้งนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน อยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ และผู้เข้าอบรมมีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง ครั้งต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๗๘

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการอบรมการพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรม การพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(คน)
๑. ต้องการให้มีการอบรมครั้งต่อไป	๒๕
๒. ต้องการเรียนรู้การออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าหลาย ๆ รูปแบบ	๑๐
๓. ต้องการตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าของที่ระลึก	๔

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ข้อเสนอแนะของผู้เข้าอบรม ต้องการให้มีการอบรมครั้งต่อไป ๒๕ คน ต้องการเรียนรู้การออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าหลาย ๆ รูปแบบ ๑๐ คน ต้องการตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าของที่ระลึก ๔ คน

ผลการประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติของผู้เข้าอบรม

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงคะแนนเฉลี่ยของผลงานสำเร็จในการปฏิบัติการตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง

รหัสผู้เข้าอบรม	ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน	ระดับการประเมิน
๐๑	๓.๐๐	ปานกลาง
๐๒	๔.๑๗	มาก
๐๓	๔.๒๑	มาก
๐๔	๓.๒๓	ปานกลาง
๐๕	๔.๒๔	มาก
๐๖	๓.๘๔	มาก
๐๗	๓.๖๗	มาก
๐๘	๒.๖๘	ปานกลาง
๐๙	๒.๒๖	น้อย
๑๐	๓.๙๐	มาก
๑๑	๓.๓๓	มาก
๑๒	๓.๑๒	ปานกลาง
๑๓	๓.๔๕	ปานกลาง
๑๔	๔.๒๐	มาก
๑๕	๔.๔๖	มาก
๑๖	๓.๘๐	มาก
๑๗	๓.๙๘	มาก
๑๘	๔.๒๙	มาก
๑๙	๓.๕๖	มาก
๒๐	๓.๑๗	ปานกลาง
๒๑	๔.๑๐	มาก
๒๒	๓.๙๙	มาก
๒๓	๔.๓๘	มาก
๒๔	๓.๒๑	มาก
๒๕	๔.๔๙	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม	๓.๗๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ กลุ่มผู้เข้าอบรมการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง พบว่าผลงานสำเร็จของผู้เข้าอบรมรหัส ๒๕ ได้รับคะแนนสูงสุดค่าเฉลี่ย ๔.๔๙ อยู่ในระดับมาก และผู้เข้าอบรมรหัส ๑๕ ได้รับคะแนนรองลงมา ค่าเฉลี่ย ๔.๔๖ อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้เข้าอบรม ที่ได้รับคะแนนต่ำสุดคือรหัส ๐๙ ค่าเฉลี่ย ๒.๒๖ อยู่ในระดับน้อย จากผลการปฏิบัติโดยรวมของผู้เข้าอบรม มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๑ ซึ่งผลอยู่ในระดับมาก

บทที่ ๕

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์ กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- ศึกษาและดำเนินการสำรวจจากเอกสารและพื้นที่ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา วิถีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ผ้าชนเผ่า

- ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ ประเมิน ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง ต้นแบบ

๑๐ รูปแบบ

- กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง
- สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูล
- รวบรวมและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- รายงานผลการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มกะเหรี่ยง ๓ กลุ่ม กะเหรี่ยง ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก กลุ่มผู้ประเมินผลิตภัณฑ์ ต้นแบบ ๑๐๐ คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และกลุ่มผู้เข้าอบรม ๒๕ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความต้องการในการฝึกอบรม มีความพร้อมทั้ง สถานที่ ชุมชน เพื่อต้องการความรู้เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีช่องทางการจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ให้มากขึ้น และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยงต้นแบบ ที่ได้จากการวิเคราะห์ ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและชุมชนมีส่วนร่วม ได้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง รวม ๑๐ รูปแบบ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้สนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง มี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประเมินที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง และโดยภาพรวม และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลของกลุ่มผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง มี ๓ ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการฝึกอบรม และข้อเสนอแนะ

แบบประเมินผลงานสำเร็จการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้เข้าอบรม โดยประเมินจากวิทยากร

การวิเคราะห์ผล ใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนา สถิติที่ใช้ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

สรุปผลการวิจัย ดังนี้

การศึกษาวิถีวัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยง พบว่า กลุ่มกะเหรี่ยงในพื้นที่ที่ศึกษา ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน กะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก มีความเป็นกะเหรี่ยงที่คล้ายคลึงกันทั้งในด้านภาษา การแต่งกาย นันทศึกษา พิธีกรรม ความเชื่อ ความเป็นอยู่ อาชีพ ความแตกต่างที่เกิดขึ้น พอสรุปได้ว่า กลุ่มกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ นั้นจะมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ปลูกผักผลไม้ เพื่อกินและจำหน่าย มีการทอผ้าเพื่อสวมใส่และจำหน่าย มีกลุ่มทอผ้าที่มีสมาชิกเป็นชุมชนในหมู่บ้าน ความเป็นอยู่รักสงบกำลังระหว่างคนในเมืองกับคนกะเหรี่ยง กลุ่มกะเหรี่ยงผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะเป็นกลุ่มที่มีความเป็นอยู่เฉพาะพื้นที่ มีการควบคุมดูแลโดยหน่วยงาน มีนักท่องเที่ยวมาเพื่อศึกษา ชื่อของ วัฒนธรรมความเชื่อ พิธีกรรมยังคงเดิมไว้อยู่มาก ไม่สามารถออกนอกพื้นที่ได้ มีความเป็นอยู่ห่างจากคนในเมือง แต่มีการแต่งกายแบบคนในเมืองบ้าง ส่วนกลุ่มกะเหรี่ยงตำบลชะเนง้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ต่างจาก ๒ กลุ่ม คือ การแต่งกายส่วนใหญ่เป็นแบบคนในเมือง แต่มีการเข้าโบสถ์ การทอผ้ากะเหรี่ยงมีน้อย ความเป็นอยู่คล้ายคนในเมือง

ใน ๓ กลุ่ม กลุ่มที่มีความพร้อมและความต้องการถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นกลุ่มตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อต้องการจะปรับปรุงแบบของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เช่น ยามกระเป๋ ในส่วนของรูปแบบเสื้อผ้า ต้องการตัดเย็บตกแต่งให้สามารถปฏิบัติได้ มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อจำหน่ายกับนักท่องเที่ยว และตั้งโชว์ เพื่อเสนอขายต่อไป

ในส่วนการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยงต้นแบบ พบว่า เสื้อรูปแบบ ๖ เสื้อรูปแบบที่ ๑ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดทั้งด้านรูปแบบลวดลาย การตกแต่งและโดยภาพรวม

การประเมินผลการฝึกอบรมจากกลุ่มผู้เข้าอบรม พบว่า กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมจำนวน ๒๕ คน ทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี มีอาชีพทำนา มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมก่อนการฝึกอบรม มีความรู้ในการออกแบบ อยู่ในระดับปานกลาง ตัดเย็บอยู่ในระดับปานกลาง การตกแต่งเสื้อผ้าอยู่ในระดับปานกลาง หลังการอบรม ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมกับความต้องการ และนำความรู้ไปประกอบอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัสดุอุปกรณ์มีความเพียงพอและเหมาะสมกับการตัดเย็บ อยู่ในระดับดี มากที่สุด เอกสารประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในด้านกระบวนการฝึกอบรม การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง ในระดับมากที่สุด ระยะเวลาในการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผู้รับการอบรม สามารถออกแบบตัดเย็บ ตกแต่งเสื้อผ้า นำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ต่อตนเอง และชุมชน อยู่ในระดับดี มีความต้องการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง อยู่ในระดับมากที่สุด

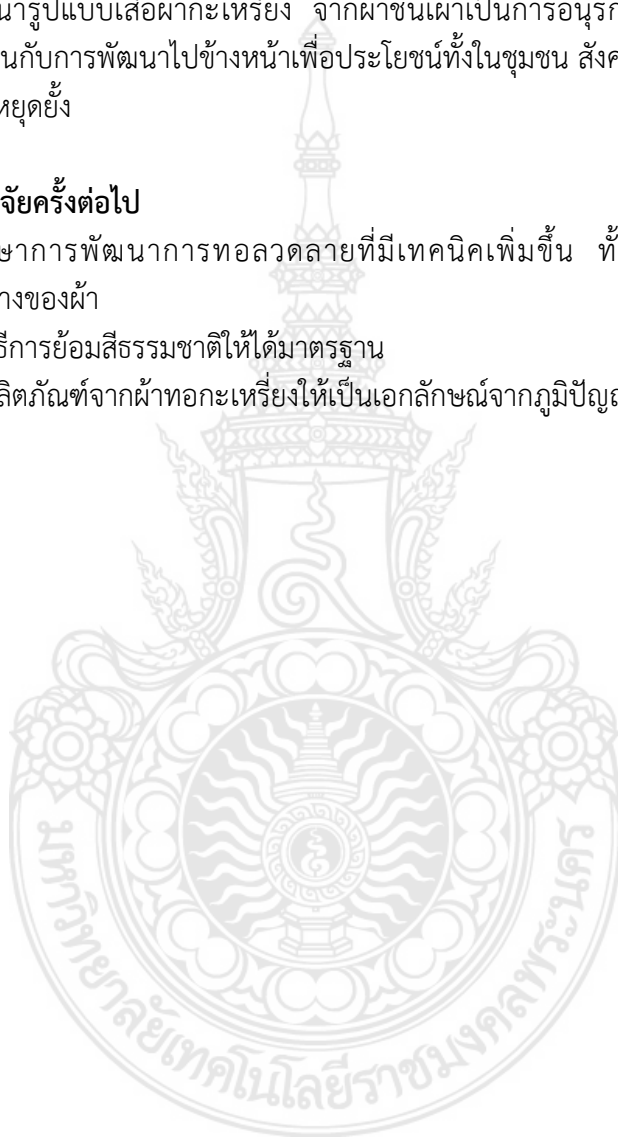
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์จากผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไป

๑. การวิจัย พบว่า รูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยงสามารถดัดแปลงประยุกต์ได้อีกหลายรูปแบบ ซึ่งจะ เป็นช่องทางให้ชุมชนสามารถผลิตจำหน่ายได้หลากหลาย โดยยึดหลักก่อนธุรกิจภูมิปัญญา ท้องถิ่นจะเป็นงานที่มีค่ามาก
๒. การฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความตั้งใจที่จะพัฒนางานและได้รับความรู้ เพิ่มขึ้น ควรได้รับการพัฒนาต่อไป ซึ่งผู้เข้าอบรมมีความพร้อมที่จะได้รับความรู้
๓. การพัฒนารูปแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง จากผ้าชนเผ่าเป็นการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมของชนเผ่า ผสมผสานกับการพัฒนาไปข้างหน้าเพื่อประโยชน์ทั้งในชุมชน สังคม ที่มีความก้าวไปข้างหน้า อย่างไม่หยุดยั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. การศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีเทคนิคเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านลายทอ เนื้อผ้า ความกว้างของผ้า
๒. พัฒนาวิธีการย้อมสีธรรมชาติให้ได้มาตรฐาน
๓. พัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงให้เป็นเอกลักษณ์จากภูมิปัญญาของท้องถิ่น

บรรณานุกรม

- นิรุทธ์ โต๊ะถม. ๒๕๕๓. รายงานการวิจัยเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้านผ้าทอ(กะเหรี่ยง)ผ้าปัก (ม้ง).
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒ โรงเรียนบ้านแม่ลานหลวง สาขาบ้านดอยซาง ปีการศึกษา ๒๕๕๑
ตำบลยางเปียง อำเภออมก๋อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๕
- ปิยะ นพศิริวงศ์. ๒๕๕๑. รายงานผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การทอผ้าพื้นบ้านกะเหรี่ยง
ด้วยกี่เอว ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัยาศัย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.
<http://panchalee.wordpress.com/>
- วิสุทธธรร จิตอารี. ๒๕๕๐. การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาหัตถกรรมท้องถิ่นและการตลาด
ในพื้นที่โครงการหลวง : กรณีศึกษาผ้าทอชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงบ้านห้วยหอม. คณะบริหารธุรกิจ.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์วัฒนธรรมแม่ฮ่องสอน. ๒๕๕๑. สืบค้นประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. จังหวัดแม่ฮ่องสอน
กะเหรี่ยง. ๒๕๕๓. [Online]. Available from <http://karen.hilltribe.org/thai/>.
- กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง. [Online]. Available from <http://maps.google.co.th>
- กะเหรี่ยงที่พบในประเทศไทย. [Online]. Available from <http://www.baanjomut.com>.
- การทอผ้ากะเหรี่ยง. [Online]. Available from <http://www.openbase.in.th>.
- เครื่องทอผ้า. [Online]. Available from <http://www.gotoknow.org>.
- ชาวกะเหรี่ยง. [Online]. Available from <http://lib.payap.ac.th>.
- ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. [Online]. Available from <http://maps.google.co.th>.
- ตำบลขะเนจื้อ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก. [Online]. Available from <http://maps.google.co.th>.
- ถิ่นที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยง. [Online]. Available from <http://maeon.net>.
- นายกะเหรี่ยง. ๒๕๕๕. ผ้าชนเผ่าเรื่องลายผ้ากะเหรี่ยง (ปกากะญอ) [Online]. Available from
<http://www.scribd.com>.
- ประวัติความเป็นมาของชนเผ่ากะเหรี่ยง. [Online]. Available from <http://maps.google.co.th>.
- ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับประเทศไทย. [Online]. Available from <http://www.oknation.net>.
- วิกิพีเดีย. ๒๕๕๔. ชาวกะเหรี่ยง. สารานุกรมเสรี. [Online]. Available from <http://th.wikipedia.org>.
- วัฒนธรรมจังหวัดตาก. ๒๕๕๑. ศึกษากระบวนการผลิตและลายของผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดตาก
กรณีศึกษา : บ้านป่าไร่เหนือ หมู่ที่ ๓ ตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ ระมาด จังหวัดตาก
<http://www.culture.go.th/>.
- เส. ๒๕๕๑. บทความวิจัยวิถีชีวิตชาติพันธุ์ในเมือง. อ้างอิงจากหนังสือ ชนเผ่าพื้นเมือง.
<http://www.deksamork.com>.
- อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. [Online]. Available from <http://maps.google.co.th>.
- njoy. ๒๕๕๒. ชนเผ่ากะเหรี่ยง-ประวัติความเป็นมา. มูลนิธิกระจกเงา.
- ThaiNGO. ๒๕๕๓. ผ้าทอสี่ธรรมชาติดักงานอนุรักษ์ในบทบาทหญิงกะเหรี่ยงบ้านห้วยหินดำ. [Online].
Available from <http://www.thaingo.org>.

ภาคผนวก ก.

๑. แบบประเมินผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำหรับกลุ่มผู้สนใจ
๒. แบบสอบถามความต้องการเข้าอบรม
๓. แบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติ
๔. แบบประเมินกระบวนการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้าอบรม

แบบประเมิน

โครงการวิจัย “ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษาผ้าทอกระเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ” (สำหรับกลุ่มผู้สนใจ)

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจ
ที่มีต่อการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากระเหรี่ยง
ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากระเหรี่ยง
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง และภาพโดยรวม

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ
 ชาย หญิง
2. อายุ
 ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑ - ๓๐ ปี
 ๓๑ - ๔๐ ปี มากกว่า ๔๐ ปี
3. อาชีพ
 นักเรียนนักศึกษา รับราชการ
 รัฐวิสาหกิจ แม่บ้าน
 รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว อื่น ๆ โปรดระบุ
4. รายได้
 ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท
 ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท
 มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท
5. การศึกษา
 ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากระเหรี่ยง
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง โดยภาพรวม

คำชี้แจง : โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓

ในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ ๕ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ ๔ หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ ๓ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ ๒ หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ ๑ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อการพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากระเหรี่ยง
เกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ การตกแต่ง โดยภาพรวม

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. เสื้อรูปแบบที่ ๑	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๒. เสื้อรูปแบบที่ ๒	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๓. เสื้อรูปแบบที่ ๓	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๔. เสื้อรูปแบบที่ ๔	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					

ผลิตภัณฑ์	รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๕. เสื่อรูปแบบที่ ๕	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๖. เสื่อรูปแบบที่ ๖	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๗. เสื่อรูปแบบที่ ๗	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๘. เสื่อรูปแบบที่ ๘	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๙. เสื่อรูปแบบที่ ๙	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					
๑๐. เสื่อรูปแบบที่ ๑๐	ความเหมาะสมของรูปแบบ					
	ความเหมาะสมของลวดลาย					
	ความเหมาะสมของการตกแต่ง					
	ความเหมาะสมโดยภาพรวม					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

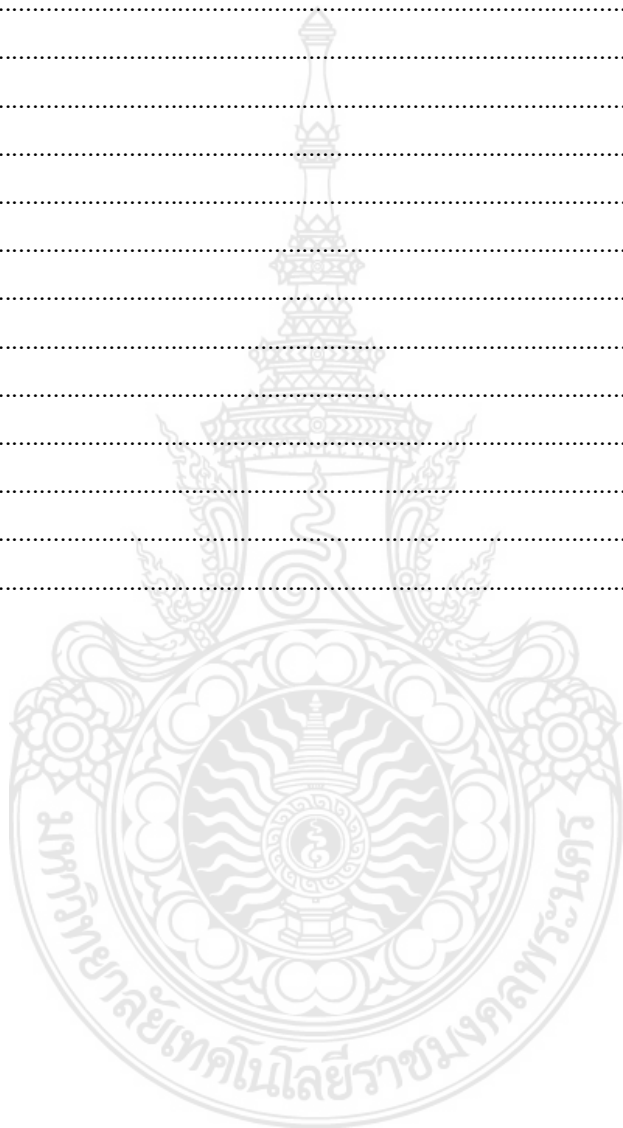
.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความต้องการเข้าอบรม

ชุดโครงการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษาผ้าทอกระเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความต้องการเข้ารับการอบรมการพัฒนารูปแบบ
ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากระเหรี่ยง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตร และดำเนินการฝึกอบรม
ต่อไป

แบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม

ตอนที่ ๓ ความต้องการอื่น ๆ และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด

๑. ชื่อ นามสกุล

๒. ที่อยู่

๓. อายุ ปี

๔. อาชีพ

๕. รายได้ต่อเดือน บาท

๖. การศึกษา

๑. () ประถมศึกษา

๒. () มัธยมศึกษา

๓. () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

๔. () อื่น ๆ โปรดระบุ

๗. สถานภาพสมรส

๑. () โสด

๒. () สมรส

๓. () หย่าร้าง

๔. () หม้าย

๘. เคยเข้าอบรมโครงการเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอหรือไม่

๑. () เคย

๒. () ไม่เคย

ถ้าเคยโปรดระบุ

ชื่อหน่วยงานที่ฝึกอบรม

หน่วยงานที่จัด

ตอนที่ ๒ ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรม

คำชี้แจง : โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ซึ่งตรงกับผลิตภัณฑ์ที่ท่านต้องการอบรม

๑. รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องการอบรม

- () ๑. เสื้อรูปแบบที่ ๑
 () ๒. เสื้อรูปแบบที่ ๒
 () ๓. เสื้อรูปแบบที่ ๓
 () ๔. เสื้อรูปแบบที่ ๔
 () ๕. เสื้อรูปแบบที่ ๕
 () ๖. เสื้อรูปแบบที่ ๖
 () ๗. เสื้อรูปแบบที่ ๗
 () ๘. เสื้อรูปแบบที่ ๘
 () ๙. เสื้อรูปแบบที่ ๙
 () ๑๐. เสื้อรูปแบบที่ ๑๐

๒. กระบวนการผลิตเสื้อผ้ากระเหรียง

- () ๑. การออกแบบ
 () ๒. การสร้างแบบ
 () ๓. การตัดเย็บ
 () ๔. การตกแต่ง

ตอนที่ ๓ ความต้องการอื่น ๆ และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง : โปรดระบุความต้องการอื่น ๆ ที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับ การพัฒนา
รูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากระเหรียงและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา
โครงการวิจัย

๑. ความต้องการ

.....

๒. ข้อเสนอแนะ

.....

แบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติ
โครงการการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง (สำหรับวิทยากร)

การประเมินผล รหัสผู้เข้า รับการอบรม	ขั้นเตรียมงาน					ขั้นปฏิบัติงาน					ขั้นงานสำเร็จ					คะแนน เฉลี่ย				
	การเตรียมวัสดุอุปกรณ์					การออกแบบ			การตัดเย็บ		ความปราณีต/ความ ถูกต้อง									
	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑	๕	๔	๓	๒	๑					
๐๑																				
๐๒																				
๐๓																				
๐๔																				
๐๕																				
๐๖																				
๐๗																				
๐๘																				
๐๙																				
๑๐																				
๑๑																				
๑๒																				
๑๓																				
๑๔																				
๑๕																				
๑๖																				
๑๗																				
๑๘																				
๑๙																				
๒๐																				
๒๑																				
๒๒																				
๒๓																				
๒๔																				
๒๕																				
รวม																				

ผู้ประเมิน

.....
 (.....)

แบบประเมินผล

การฝึกอบรม

โครงการวิจัย ศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษาผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ
ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม
ที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า
กะเหรี่ยง ข้อมูลแบ่งเป็น ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๑ - ๓๐ ปี

๓๑ - ๔๐ ปี

มากกว่า ๔๐ ปี

๓. อาชีพ

ทำนา

ทอผ้า

แม่บ้าน

รับจ้าง

อื่น ๆ โปรดระบุ

๔. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท

มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๕. รายได้ต่อเดือน

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อนุปริญญา

ปริญญาตรี

อื่น ๆ โปรดระบุ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง
คำชี้แจง โปรดพิจารณารายละเอียดของการประเมินในแต่ละข้อ และทำเครื่องหมาย ✓

ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ระดับ ๕ หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ระดับ ๔ หมายถึง เหมาะสมมาก
ระดับ ๓ หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ระดับ ๒ หมายถึง เหมาะสมน้อย
ระดับ ๑ หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด/ไม่เหมาะสม

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ก่อนการฝึกอบรม					
๑. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้ากะเหรี่ยง					
๒. ท่านมีความสามารถในการตัดเย็บเสื้อผ้ากะเหรี่ยง					
๓. ท่านมีความสามารถตกแต่งเสื้อผ้ากะเหรี่ยง					
หลังการฝึกอบรม					
๔. สอดคล้องกับความต้องการของผู้อบรม					
๕. ส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ทักษะนำไปประกอบอาชีพได้					
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบ					
๖. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์					
๗. วัสดุมีความเหมาะสมในการตัดเย็บ					
๘. เอกสารประกอบการอบรมมีความเหมาะสม					
ด้านกระบวนการฝึกอบรม					
๙. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร					
๑๐. วิทยากรให้คำแนะนำปรึกษาขณะอบรมและหลังการอบรม					
๑๑. ระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม					
๑๒. กระบวนการอบรมมีการส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีเจตคติ ที่ดีต่อวิชาชีพ ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง					

ภาคผนวก ข.

๑. ภาพร่างการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง
๒. กิจกรรมการสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ บริบทพื้นที่ที่ศึกษา
๓. กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ภาพร่างการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้ากะเหรี่ยง

เสื้อรูปแบบ ๑

เสื้อรูปแบบ ๒

เสื้อรูปแบบ ๓

เสื้อรูปแบบ ๔

เสื้อรูปแบบ ๕

เสื้อรูปแบบ ๖

เสื้อรูปแบบ ๗

เสื้อรูปแบบ ๘

เสื้อรูปแบบ ๙

เสื้อรูปแบบ ๑๐

เสื้อรูปแบบ ๑๑

เสื้อรูปแบบ ๑๒

เสื้อรูปแบบ ๑๓

เสื้อรูปแบบ ๑๔

เสื้อรูปแบบ ๑๕

กิจกรรมการสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ บริบทพื้นที่ที่ศึกษา
โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษา ผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

กิจกรรมการสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ บริบทพื้นที่ที่ศึกษา
 โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
 กรณีศึกษา ผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กะเหรี่ยงตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กิจกรรมการสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ บริบทพื้นที่ที่ศึกษา
โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษา ผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กะเหรี่ยงตำบลชะเนอจ้อ อำเภอมะเระมาต จังหวัดตาก

สำรวจข้อมูลและสัมภาษณ์กะเหรี่ยงตำบลชะเนงื่อ อำเภอมะเระมาต จังหวัดตาก

กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี
โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาวิถีวัฒนธรรม อนุรักษ์และพัฒนาผ้าชนเผ่าสู่เชิงพาณิชย์
กรณีศึกษา ผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดภาคเหนือ

ถ่ายทอดเทคโนโลยีกะเหรี่ยงตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๕

ภาคผนวก ค.

- คณะผู้วิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล นางพจนา นุ่มหันต์
MRS. POJANA NUMAHAN

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓-๑๑๐๔-๐๐๒๕๑-๙๕-๑

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ ๒ ระดับ ๗

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๓-๗ ต่อ ๓๐๐๙
e-mail : pojana๕๐@hotmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี (กศ.บ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ปริญญาโท (คศ.ม.) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า สิ่งทอพื้นถิ่น

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุสถานภาพการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

๗.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย -

๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม
๒. การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
๓. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ร่วมวิจัย : ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
๒. การออกแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งทอของกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
๓. การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมสุรินทร์
๔. การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมสุรินทร์
๕. การผลิตกระดาษจากฟางข้าวทดแทนกระดาษสาเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ช่อบางพารา (กลุ่มผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม ต. องค์กรักษ์ อ. โพธิ์ทอง จ. อ่างทอง)
๖. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก

๗.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อโครงการวิจัย

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม
๒. การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
๓. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
๔. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
๕. การออกแบบบรรจุภัณฑ์สิ่งทอของกลุ่มทอผ้าบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท
๖. การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าไหมสุรินทร์
๗. การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมสุรินทร์
๘. การผลิตกระดาษจากฟางข้าวทดแทนกระดาษสาเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ช่อบางพารา (กลุ่มผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม ต. องค์กรักษ์ อ. โพธิ์ทอง จ. อ่างทอง)
๙. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก

๗.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ

๑. การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุษา ตั้งธรรม
ASST.PROF.USA THANGTHAM

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓-๑๐๒๔-๐๑๐๗๗-๗๕-๑

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ ๘

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครวิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์

๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๓-๗ ต่อ ๒๐๐๓

๕. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี ผ้า-เครื่องแต่งกาย (คศ.บ.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

คหกรรมศาสตร์ , เทคโนโลยีเสื้อผ้า

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุสถานภาพการทำกรวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

๗.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย -

๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย -

ชื่อโครงการวิจัย -

ผู้ร่วมวิจัย : ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม

๒. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

๓. การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

๔. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

๗.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม

๒. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอบ้านเนินขาม จังหวัดชัยนาท

๓. การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์

๔. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

๗.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ

๑. การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์วาสนา ช้างม่วง
ASST.PROF.WASANA CHANGMUONG
๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน
๓๑๐๐๒๐๐๗๒๗๔๔๗
๓. ตำแหน่งปัจจุบัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ ๘
๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๓๓-๗ ต่อ ๓๐๐๑
e-mail : weekender_๑๑๑@yahoo.com
๕. ประวัติการศึกษา
ปริญญาตรี คหกรรมศาสตร์บัณฑิต (สาขาอุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย)
ปริญญาโท วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งทอ)
๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
สาขาสังคมวิทยา
๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัยทั้งภายในและ
ภายนอกประเทศโดยระบุสถานภาพการทำงานวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้า
โครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย
 - ๗.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย -
 - ๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย ชื่อโครงการวิจัย
ผู้ร่วมวิจัย : ชื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม
 - ๗.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว
 - การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม
 - การพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าอินทรีย์สำหรับเด็กทารก
 - ๗.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ
ชื่อเรื่อง -

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรีย์ สุทธิสังข์
ASST.PROF. SUREE SUTISUNG

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓-๑๔๐๓-๐๐๑๘๐-๑๕-๖

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ ๘

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
๕๑๗ ถนนนครสวรรค์ เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๓-๗ ต่อ ๒๐๐๓
e-mail : pojana@ckus.rmutp.ac.th

๕. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี คหกรรมศาสตร์ (ผ้า-เครื่องแต่งกาย) (คบ.)

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

-

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุสถานภาพการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

๗.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย -

๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย -

ชื่อโครงการวิจัย -

ผู้ร่วมวิจัย : ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม
๒. การออกแบบและพัฒนาลวดลายทอและสีผ้าไหมสุรินทร์
๓. การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
๔. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

๗.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าฝ้ายเพื่อธุรกิจโรงแรม
2. การออกแบบและพัฒนาลวดลายทอและสีผ้าไหมสุรินทร์
3. การออกแบบและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าจากผ้าไหมสุรินทร์
4. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

๗.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ

๑. การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าอ้อมคราม

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ-นามสกุล นางวิภาดา กระจ่างโพธิ์

MRS. WIPADA KRAJANGPO

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓๖๔๔๙๐๐๑๔๓๘๓๒

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ระดับ ๗

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น

๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๓-๗ ต่อ ๒๐๐๑

๕. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิศวกรรมเทคโนโลยีเสื้อผ้า

ปริญญาโท สาขาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

-

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุสถานภาพการทำกรวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

๗.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย -

๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย -

ชื่อโครงการวิจัย

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กเสริมทักษะจากผ้ากันไรฝุ่น

ผู้ร่วมวิจัย : ชื่อโครงการวิจัยเรื่อง

๑. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

๗.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อโครงการวิจัย

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็กเสริมทักษะจากผ้ากันไรฝุ่น

๒. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าตีนจกแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

๗.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ

๑. การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายสัมภาษณ์ สุวรรณคีรี
MR.SAMPAS SUWANKERE

๒. เลขหมายประจำตัวประชาชน

๓-๙๓๐๑-๐๐๗๑๕-๒๘-๘

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

หัวหน้างานคลินิกเทคโนโลยี

๔. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น

๕๑๗ ถ.นครสวรรค์ เขต ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๖๒๙๙๑๕๓-๗ ต่อ ๓๐๑๐

e-mail : sampas๒๒@hotmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมสิ่งทอ)

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

วิศวกรรมเครื่องกล นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยระบุสถานภาพการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละข้อเสนอการวิจัย

๗.๑ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย -

๗.๒ หัวหน้าโครงการวิจัย ชื่อโครงการวิจัย

๑. การผลิตกระดาษจากฟางข้าวทดแทนกระดาษสาเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุบยางพารา

๒. การผลิตเส้นใยจากเส้นใยธูปฤาษี

๓. การปูผ้าระบบอัตโนมัติ

๔. การผลิตกระดาษจากผักตบชวา เพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

๕. การออกแบบลายทอผ้าชนิดลายไทยและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

๗.๓ งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

๑. การผลิตกระดาษจากฟางข้าวทดแทนกระดาษสาเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุบยางพารา

๒. การผลิตเส้นใยจากเส้นใยธูปฤาษี

๓. เครื่องปูผ้าระบบอัตโนมัติ

๔. การพัฒนาเครื่องทอผักตบชวา (กลุ่มบ้านผักตบชวา อ. บางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕. การออกแบบลายทอผ้าชนิดลายไทยและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

๗.๔ งานวิจัยที่กำลังทำ

๑. การพัฒนากระดาษและผ้าจากผักตบชวา